

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Anniina Honkonen

Lisää vetovoimaa sosiaalian vanhustyöhön

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi YAMK

Vanhustyö ylempi AMK

Tutkimuksellinen kehittämistyö

21.11.2019

Tekijä Otsikko	Anniina Honkonen Lisää vetovoimaa sosiaalialan vanhustyöhön
Sivumäärä Aika	90 sivua + 6 liitettä 21.11.2019
Tutkinto	Sosionomi YAMK
Tutkinto-ohjelma	Vanhustyö ylempi AMK
Suuntautumisvaihtoehto	
Ohjaaja	Yliopettaja Kaija Matinheikki
Vanhustyön vetovoimaisuutta on tutkittu aiemmin hoitotyön opiskelijoiden ja ammattilaisten näkökulmaan painottuen. Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön näkökulmana on vanhustyön vetovoimaisuus ja siihen vaikuttaminen sosiaalialan koulutuksen ja opiskelijoiden näkökulmasta. Tutkimuskysymykset olivat: 1) Millainen käsitys sosiaalialan opiskelijoilla on vanhuksista ja vanhustyöstä? 2) Mitkä tekijät vaikuttavat vanhustyön vetovoimaisuuteen sosiaalialan opiskelijoiden näkökulmasta? ja 3) Miten sosionomikoulutus vaikuttaa vanhustyön kiinnostavuuteen? Tutkimuksellinen kehittämistyö toteutettiin kvantitatiivisen tutkimuksen menetelmin kyselynä ja työpajana. Kysely toteutettiin Laurea-ammattikorkeakoulun Tikkurilan kampuksen sosiaalialan opiskelijoille (n=100). Kyselyssä kartoitettiin opiskelijoiden näkemyksiä vanhustyön kiinnostavuudesta ja vetovoimaisuudesta sekä koulutuksen merkityksestä vanhustyöhön suuntautumisessa. Opiskelijat arvostavat ikääntyneitä ja vanhustyötä, mutta vain harva on kiinnostunut työskentelemään alalla. Ikääntyneet nähdään aktiivisina toimijoina mutta vanhustyö niin henkisesti kuin fyysisesti raskaana, alipalkattuna ja ylityöllistettynä alana. Vanhustyössä vetovoimaa lisäävinä tekijöinä nähtiin työn ihmisläheisyys ja itsenäisyys, asiakkaat ja työkaverit. Sosiaalialan koulutukseen toivottiin lisää vanhustyön opintoja, kiinnostavia projekteja ja vanhustyön markkinointia sekä tietoa sosionomin työnkuvasta niin vanhustyössä kuin sosiaalialalla. Kyselyn tulosten perusteella toteutettiin ideointityöpaja yhdessä Vantaan kaupungin vanhuspalveluiden kanssa. Työpajassa tuotiin esille selkeä tarve organisaatioiden väliselle yhteistyölle ja nimetyille yhteyshenkilöille, nykyisten käytäntöjen kehittämiseksi sekä houkuttelevan, onnistuneen ja monipuolisen markkinoinnin ja viestinnän toteuttamiselle vanhustyöhön liittyen. Keskeisiksi teemoiksi nousivat myös sosionomin työnkuvan selkeyttäminen opiskelijoille sekä työelämäänsä sidottujen aiheiden konkreettisuus. Kehittämistyön lopussa esitellään toimenpide-ehdotuksia, joilla voidaan edistää vanhustyön näkyvyyttä sosiaalialan koulutuksessa ja siten lisätä opiskelijoiden tietämystä ja kiinnostusta vanhustyötä kohtaan. Ehdotuksissa tuodaan esille työelämän monipuolinen esillä olo, eri organisaatioiden tiivis yhteistyö mutta myös opiskelijoiden ajatusten ja ideoiden huomioiminen toimenpiteitä suunniteltaessa. Ehdotuksissa on sekä konkreettisia, nopeasti toteutettavia ideoita että pidemmän aikavälin ideoita, joita mikä tahansa organisaatio voi halutessaan hyödyntää. Vanhustyön vetovoimaisuuden kehittäminen on maanlaajuinen haaste, jonka ratkomiseen tarvitaan yksikkö-, organisaatio- ja toimialarajoja ylittävää yhteistyötä.	
Avainsanat	sosionomin (AMK) koulutus, vanhustyön vetovoimaisuus, vaikutuksen portaat

Author Title	Anniina Honkonen Making Elderly Care in Social Services More Attractive
Number of Pages Date	90 pages + 6 appendices November 2019
Degree	Master of Social Services
Degree Programme	Master's Degree Programme in Human Ageing and Services
Specialisation option	
Instructor(s)	Kaija Matinheikki, Principal Lecturer
The attractiveness of elderly care have been studied previously emphasizing nursing students and professionals. The subject of this research development work was the attractiveness of the elderly care and how to influence it from the perspective of social services education and its students. The research questions were: 1) What kind of perception do social services students have about the elderly and elderly care? 2) What factors influence the attractiveness of elderly care from the social services students' point of view? 3) How does the degree programme in social services influence the attractiveness of elderly care? The research development work used quantitative research methods such as a questionnaire and workshop. The survey was carried out among social services students at Laurea University of Applied Sciences' Tikkurila campus. The aim was to find out how interesting and attractive students find elderly care and how significant they consider the education when specializing in elderly care. Students give value to older people and elderly care, but only few are interested in working in the field. The elderly are seen as active players, but elderly care is mentally and physically heavy, underpaid and overloaded. The attractive factors were humane characteristics of the work, clients, colleagues and independence in work. More studies about the elderly care, interesting projects and marketing of the work with the elderly, as well as information about the job description in elderly care and in the field of social services were requested. Based on the surveys' results, a brainstorming workshop was implemented in cooperation with the City of Vantaa elderly services. The workshop highlighted the clear need for cooperation between organizations and designated contacts, to develop existing practices, and engaging in attractive, successful and diverse marketing and communications related to the work with elderly people. The clarification of the social services' job description for students and the concreteness of work-related topics also became key themes. At the end of the research development work, proposals for measures to enhance the visibility of the work with elderly people in social services education and thus increase students' awareness and interest towards elderly care are presented. The proposals highlight the versatility of working life, the close cooperation between different organizations, as well as consideration of students' thoughts and ideas when planning activities. The proposals include both concrete, fast-paced ideas and longer-term ideas that any organization can use when needed. Developing the attractiveness of elderly care is a nationwide challenge that requires cooperation between different departments, organizations and industries.	
Keywords	education in Bachelor of Social Services, attractiveness of the elderly care, stairs of influence

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tavoite ja tutkimuskysymykset	3
3	Teoreettinen viitekehys	4
3.1	Gerontologinen sosiaalityö ja sosiaalipalvelutyö	4
3.2	Sosionomin (AMK) osaaminen ja koulutus	7
3.2.1	Sosionomin osaaminen vanhustyössä	7
3.2.2	Sosiaalialan koulutus Laurea-ammattikorkeakoulussa	8
3.2.3	Vanhustyön näkyvyys Laurean sosiaalialan opinnoissa	9
3.3	Näkökulmia vanhustyöhön	11
3.3.1	Vanhuskäsitys ja julkisuuskuva	11
3.3.2	Vanhustyön vetovoimaisuus	13
3.3.3	Vanhustyön vaikutuksen portaat	17
4	Tutkimuksellisen kehittämistyön toteutus	20
4.1	Määrällinen tutkimus	20
4.2	Kyselylomakkeen laatiminen	21
4.3	Kyselyn otanta	24
4.4	Aineiston kerääminen ja analysointi	25
4.5	Ideointityöpajan valmistelu, toteutus ja tuloksien koonti	28
4.6	Eettisyys ja luotettavuus	32
5	Kyselyn tulokset	37
5.1	Taustatiedot	37
5.2	Kokemus ja käsitys vanhuksista	38
5.3	Kokemus ja käsitys vanhustyöstä	42
5.4	Vanhustyön vetovoimaisuustekijät	48
5.5	Sosiaalialan koulutus ja vanhustyö	53
5.6	Kyselyn tulokset tutkimuskysymysten valossa	71
6	Työpajan tulokset	75
7	Toimenpide-ehdotukset	81
8	Pohdinta	85
	Lähteet	91

Liitteet

Liite 1. Laurea-ammattikorkeakoulun sosionomikoulutuksen moduulit

Liite 2. Saatekirje kyselyyn osallistuville sosionomiopiskelijoille

Liite 3. Kysely sosionomiopiskelijoille vanhustyön vetovoimaisuudesta

Liite 4. Tiedote työpajasta Vantaan vanhuspalvelujen työntekijöille

Liite 5. Suostumuslomake työpajaan osallistumisesta

Liite 6. Ideointityöpajan Brainwriting-osion kysymykset ja esiin nousseet teemat

1 Johdanto

Vanhustyö on suuressa murroksessa. Suuret ikäluokat ovat siirtyneet eläkkeelle kasvat-
taen samalla palvelujen kysyntää ja lisäten työvoimatarvetta. Palvelutarpeen kasvaessa
työkäiset ikäluokat pienenevät, mikä aiheuttaa lisääntyneen työvoimatarpeen. Pelkäs-
tään koulutusta lisäämällä ei taata kuitenkaan alalla pysymistä, vaan alan vetovoimai-
suuden takaamiseksi on tehtävä laajempia muutoksia. (Ks. esim. Työ- ja elinkeinominis-
teriö 2017: 32.)

Reagointia vaativia muutoksia tapahtuu myös vanhustyön sisällössä ja toimintatavoissa.
Hallituksen linjaus kotona asumisen tukemisesta ja kotiin vietävien palvelujen kehittämi-
sestä sekä laitoshoidon määrän vähentämisestä vahvistuu. Palvelujen tuottaminen
muuttuu aiempaa yritys- ja verkostokeskeisemmäksi ja moniammatillinen työ lisääntyy
eri sektoreiden ja toimijoiden kesken. Myös omaisten sekä kolmannen sektorin vastuu
kasvaa. Kaavailtu sote-uudistus toisi toteutuessaan lisää muutoksia palvelujen toteutta-
miseen ja hankintaan. Ikääntyneiden palvelutarpeet muuttuvat, kun muistisairaudet, yk-
sinäisyys sekä mielenterveys- ja päihdeongelmat yleistyvät. Lisäksi hyvinvointitekno-
logia ja digitalisaatio juurtuvat yhä painotetummin osaksi vanhustyötä ja muuttavat työn
sisältöä ja tekemisen tapoja. (Ks. esim. Valtioneuvosto 2017; Sosiaali- ja terveysminis-
teriö n.d.; Anttonen & Sipilä 2012; Erhola ym. 2014; Kalliomaa-Puha 2017: 227; Terveys-
den ja hyvinvoinnin laitos 2018.; Työ- ja elinkeinoministeriö 2017: 32.)

Näkemyks vanhustyön tilanteesta tuntuu suurella yleisöllä olevan melko negatiivinen.
Tämä tulee esille niin mediassa kuin monissa alan tutkimuksissa sekä kansalaisten että
vanhustyötä tekevien ja tutkivien näkökulmasta (ks. esim. Kuikka 2010: 7; Riekkinen-
Tuovinen 2018; Nykänen 2018). Keskustelua herättävät niin resurssien vähyys, kasvava
ikäntyneiden määrä ja siten palvelujen tarve, huonot ja raskaat työolot, alhainen palk-
kataso kuin vanhustyössä tapahtuneet laiminlyönnit. Vanhustyö alana ei kiinnosta nuo-
ria, ja työssä olevat hakeutuvat muualle töihin tai tekevät työtä jaksamisensa äärirajoilla.
Osasyinä ovat myös vanhuspolitiikka sekä kasvatus ja koulutus. Tuloksena on vanhus-
työn heikko vetovoimaisuus. Työtä on, mutta ei tarpeeksi motivoituneita tekijöitä.

Vanhustyön vetovoimaisuuden haasteet eivät ole vain suomalainen ilmiö. Työvoimapu-
lan ja ikääntyvän väestön tuomat haasteet vanhustyössä on havaittu myös ulkomailla.
Esimerkiksi Hollannissa on kehitetty uudenlainen kotihoidon toimintamuoto, Buurtzorg-

malli (Buurtzorg 2019). Hollannin lisäksi vanhustyön hyviä käytäntöjä on etsitty myös Englannista, Itävallasta ja Ruotsista (ks. Heinonen 2014). Japanissa vanhustyön työtyytyväisyyteen on keskitytty lisäämällä hoitotyöhön työtaakkaa keventävää robotiikkaa (Kangasniemi & Andersson 2016: 46).

Vanhustyö nähdään edelleen hyvin hoito- ja terveystavoitteisesti sekä yleisesti että esimerkiksi koulutuksen saralla. Tämä näkyy esimerkiksi vanhustyön vetovoimaisuutta tarkastelevissa tutkimuksissa ja tutkielmissa, joiden kohderyhmänä ovat pääsääntöisesti olleet hoitotyön ammattilaiset ja opiskelijat (ks. esim. Aalto 2014; Koskinen 2016; Kröger & Van Aerschot & Puthenparambil 2018; Manninen 2008; Orre 2009) sekä aiheeseen liittyvissä keskusteluissa (ks. esim. Koskinen & Sievers & Leino-Kilpi & Suhonen 2013: 305–308).

Sosiaalinen hyvinvointi jää monesti fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin ja toimintakyvyn pimentoon. Sosiaalialan osaajien, sosionomien (AMK) paikka vanhustyön kentällä on edelleen melko monenkirjava ja monesti työhön yhdistyy myös hoidollisuutta. (Ks. esim. Viinämäki 2010: 197–198; Kairala & Kilpeläinen & Rossi 2014, Salonen 2008: 159.) Vanhustyön vetovoimaisuutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä ei ole kartoitettu sosiaalialan työntekijöiden tai opiskelijoiden keskuudessa kovinkaan laajasti. Syynä tähän voi olla esimerkiksi sosiaalialan vanhustyön lyhyehkö historia, sosionomin työnkuvan yleinen rajamattomuus tai vanhustyön hoitotyöpainotteisuus.

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön aiheena on vanhustyön kiinnostavuuden ja vetovoimaisuuden kartoittaminen sosiaalialan opiskelijoiden näkökulmasta. Tutkimalla opiskelijoiden näkemyksiä ja kokemuksia vanhustyöstä ja sen vetovoimaisuuteen vaikuttavista tekijöistä kartoitetaan samalla vanhustyön kehittämisen kohteita. Tämä on tärkeää tietoa sosiaalialan koulutusta ja sen sisältöä sekä oppilaitosten ja vanhustyön julkisten, yksityisten sekä kolmannen sektorin organisaatioiden yhteistyömahdollisuuksia kehitettäessä ja testattaessa.

2 Tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli selvittää vanhustyön kiinnostavuutta ja vetovoimaisuutta sekä koulutuksen merkitystä vanhustyöhön suuntautumisessa sosiaalialan opiskelijoiden näkökulmasta. Kartoitus toteutettiin sähköisenä kyselynä Laurea-ammattikorkeakoulun Tikkurilan kampuksen suomenkielisille sosiaalialan opiskelijoille.

Kehittämistyön toisena tarkoituksena oli kyselystä saatujen tulosten perusteella ideoida ja koota yhteen toimenpiteitä, joilla vanhustyön kiinnostavuutta ja vetovoimaisuutta voitaisiin kehittää sosiaalialan opiskelijoiden keskuudessa. Ideointi toteutettiin työpajatyöskentelynä yhteistyössä Vantaan kaupungin vanhuspalvelujen työntekijöiden kanssa. Lisäksi Laurea-ammattikorkeakoulun Tikkurilan kampuksen sosiaalialan lehtoreille tarjottiin mahdollisuus osallistua työpajaan. Työpajan tarkoituksena oli pohtia toimenpiteitä, joilla vanhustyön organisaatio ja ammattikorkeakoulu voisivat yhteistyöllään ja erilaisten kokeilujen kautta edistää opiskelijoiden kiinnostusta vanhustyötä kohtaan.

Tavoitteena oli, että lopputuloksena syntyisi lista toimenpide-ehdotuksista, joilla voitaisiin edistää vanhustyön näkyvyyttä sosiaalialan koulutuksessa ja siten lisätään opiskelijoiden tietämystä ja kiinnostusta vanhustyötä kohtaan. Varsinainen toimenpiteiden toteutus jää tutkimuksellisen kehittämistyön valmistumisen jälkeiseen aikaan. Tutkimusongelmana oli vanhustyön kiinnostavuus ja vetovoimaisuustekijät sekä sosiaalialan koulutuksen merkitys vanhustyöhön suuntautumisessa sosionomiopiskelijoiden näkökulmasta.

Tutkimuskysymykset:

1. Millainen käsitys sosiaalialan opiskelijoilla on vanhuksista ja vanhustyöstä?
2. Mitkä tekijät vaikuttavat vanhustyön vetovoimaisuuteen sosiaalialan opiskelijoiden näkökulmasta?
3. Miten sosionomikoulutus vaikuttaa vanhustyön kiinnostavuuteen?

3 Teoreettinen viitekehys

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään gerontologista sosiaalityötä ja sosiaalipalvelutyötä sekä niiden kehitystä ja sisältöä. Historian ja työn sisällön tunteminen on tärkeää, jotta ymmärretään, millaisessa kontekstissa vanhustyötä tehdään ja kenen näkökulmasta asiaa katsotaan. Tämän jatkona käydään läpi sosionomien (AMK) osaamisen kompetensseja ja koulutusta. Koulutuksen sisällöllä on tärkeä merkitys siinä, kuinka laajasti ja eri menetelmien avulla opiskelijat tutustuvat sosiaalialan asiakasryhmiin ja heidän kanssaan tehtävään työhön. Näkökulmana on Laurea-ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelman sisältö vanhustyön osalta.

Teoreettisessa viitekehyksessä määritellään vanhuskäsitystä sekä vanhustyön vetovoimaisuutta ja julkisuuskuvaa. Julkisuuskuvalla ja yhteiskunnan yleisellä arvostuksella on merkitystä yksilön, esimerkiksi sosiaalialan opiskelijan, mielipiteeseen niin ikääntyneistä kuin vanhustyöstä. Tämä mielipide vaikuttaa todennäköisesti myös opiskelijan ammatilliseen suuntautumiseen ja edelleen vanhustyön vetovoimaisuuteen. Vanhustyön vetovoimaisuutta on tutkittu etenkin hoitotyön näkökulmasta. Esittelen tästä näkökulmasta muutamia tutkimustuloksia, sillä hoitotyön ja sosiaalialan ammattilaiset tekevät tiivistä, moniammatillista yhteistyötä samoissa työpaikoissa, jolloin tutkimukset antavat vahvoja viitteitä myös sosiaalialan vanhustyön vetovoimaisuuteen vaikuttavista tekijöistä.

3.1 Gerontologinen sosiaalityö ja sosiaalipalvelutyö

Sosiaalityön kehittymisen alkuvaiheessa 1920–40-luvulla gerontologinen sosiaalityö ei ollut oma erityisalueensa, vaikka ajankohtaa pidetäänkin gerontologisen sosiaalityön esivaiheena. Vanhusten parissa tapahtuvaa sosiaalityötä kehitettiin Yhdysvalloissa 1950-luvulta alkaen (muotoutumisvaihe) ja Euroopassa keskustelu käynnistyi 1970-luvun alussa (laajentumis- ja vakiintumisvaihe). Pohjoismaissa vanhussosiaalityö oli näkymättömiä 1980-luvulle asti, jolloin kehitystä alkoi tapahtua niin tutkimuksen, koulutuksen kuin käytännön työn parissa. (Seppänen 2006: 13, 23.)

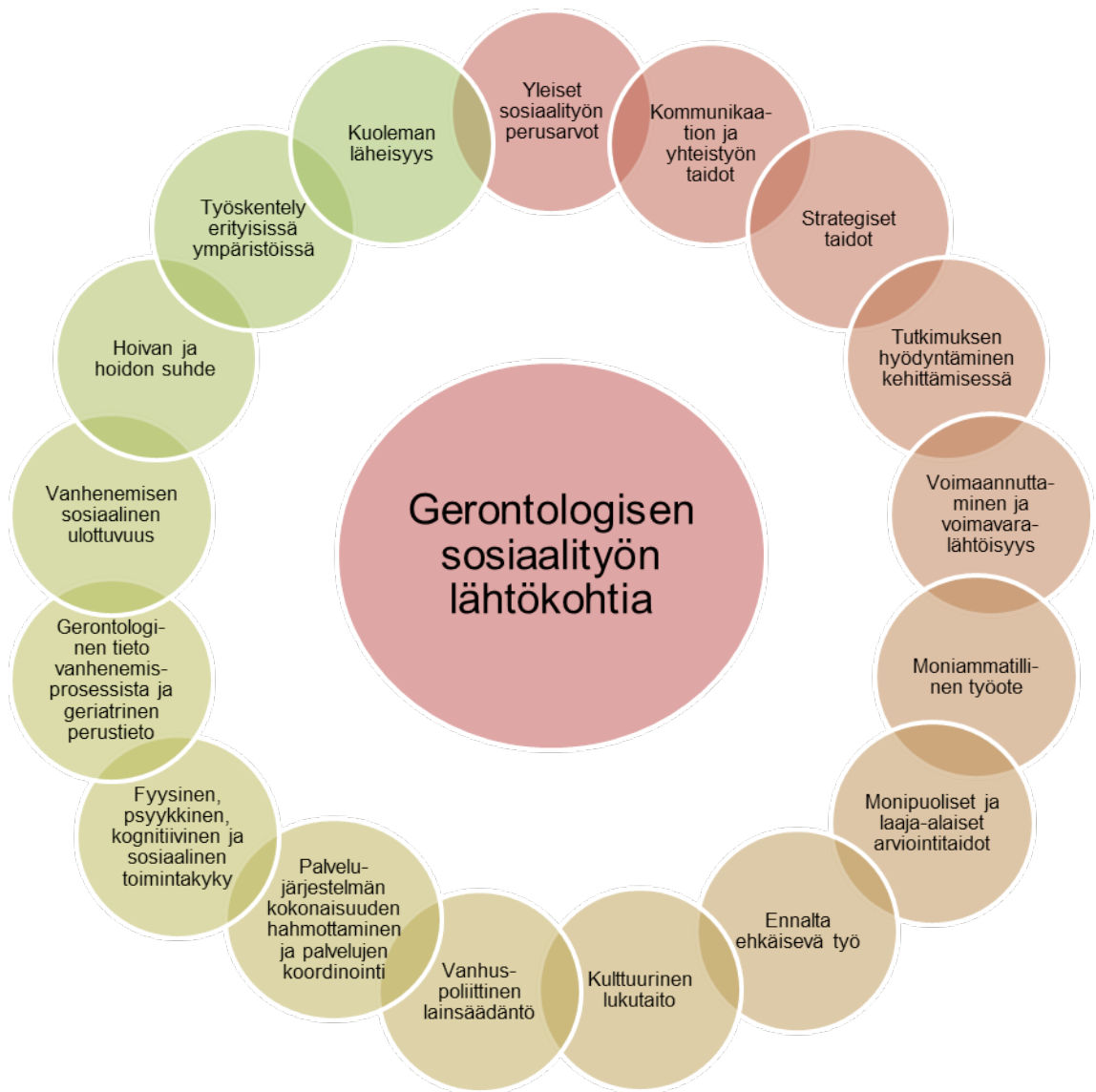
Gerontologisen sosiaalityön asema alkoi vakiintua Suomessa kunnolla vasta vuosittuhannen vaihteessa ja 2000-luvulla se on vakiinnuttanut asemansa osaksi suomalaista sosiaalipalvelujärjestelmää ja vanhuspalveluja, joskin asema ja näkyvyys vaihtelevat hyvin paljon kuntakohtaisesti (Seppänen 2006: 25). Vanhustyön aseman vakiintumisen selkeitä virstanpylväitä ovat olleet vuonna 2001 ensimmäisen kerran annettu *Laatusuositus*

hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 2017) sekä niin sanottu vanhuspalvelulaki (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystieteiden palveluista 2012/980). Gerontologisella sosiaalityöllä on siis verrattain lyhyt historia. Sekä alan että lainsäädännön kehittyminen on ollut varsin hidasta. Varmasti osittain tästä syystä vanhustyö on mielletty ja mielletään osin edelleenkin pelkäksi hoitotyön alueeksi, mikä osaltaan asettaa haasteita sosionomin työkentän muotoutumiseen ja vakiintumiseen vanhustyössä.

Moderni vanhustyö nähdään eri ammattiryhmien edustajien yhteisenä työalueena, jossa kunkin ammatin edustajalla edellytetään olevan oman ammatin asiantuntijuuden lisäksi tietoa ja taitoa vanhenemisesta ja vanhuudesta. Seppäsen (2012) mukaan iäkkään ihmisen hyvinvointiin ja elämänlaatuun vaikuttavat vanhustyön laajat osa-alueet, joita ovat kulttuurinen seniori- ja vanhustyö, geroteknologia, dementiahoito sekä gerontologinen kuntoutus (toiminta- ja fysioterapia). Lisäksi osa-alueita ovat geropsykologia, geriatria ja psykiatria, gerontologinen hoitotyö, gerontologinen sosiaalityö sekä gerontologinen sosiaalipalvelutyö. (Seppänen 2012: 30.)

Gerontologisen sosiaalityön lähtökohtia on Seppäsen (2006) teoksen perusteella paljon ja laaja-alaisesti. Lähtökohtina on sekä sosiaalityön yleiseen asiantuntijuuteen kuuluvaa osaamista, että asiakasryhmään liittyvää asiantuntijuutta. (Seppänen 2006: 27–28, 31–42.) Satu Ylisen ja Sari Rissanen (2004) tekemän sosiaalityöntekijöiden teemahaastattelun tuloksissa gerontologisen sosiaalityön asiantuntijuus rakentui kolmen pääteeman ympärille. Nämä teemat olivat yleisen sosiaalityön formaalin asiantuntijuuden lisäksi menetelmäasiantuntijuus sekä gerontologinen erityisasiantuntijuus. (Ylinen & Rissanen 2004, 3–5.)

Seppäsen luetteloimat lähtökohdat voidaan luokitella Ylisen ja Rissanen löytämien pääteemojen alle (kuvio 1), joskin Seppäsen lähtökohdissa ei ole painotettu menetelmäasiantuntijuutta kuten Ylisen ja Rissanen tuloksissa ilmeni. Molemmista voidaan kuitenkin tehdä päätelmä, että vanhustyö vaatii moninaista osaamista ja sekä osaamisen että työmenetelmien jatkuvaa kehittämistä ja kehittymistä.

Kuvio 1. Gerontologisen sosiaalityön lähtökohdat pääteemoittain (Seppänen 2006: 27–28, 31–42; Ylinen & Rissanen 2004, 3–5).

Gerontologinen sosiaalityö on sosiaalityöntekijän toiminta-alueetta, gerontologinen sosiaalipalvelutyö taas geronomien ja sosionomien työnkuvaa (Koskinen & Seppänen 2013: 445). Vanhustyön kentällä on pitkään käyty keskustelua ja määrittelyprosesseja siitä, mitä gerontologinen sosiaalipalvelutyö on. Se sijoittuu jonnekin hoivatyön ja sosiaalityön välimaastoon, mutta sen paikka ei ole täysin selvä ja rajattu. (Seppänen & Pilkama & Ylinen 2005: 24.) Osittain tästä johtuen sosionomien työkenttä vanhustyössä on pitkään ollut melko hajanainen ja epäselvä, mikä saattaa vaikuttaa myös alan vetovoimaisuuteen alan ammattilaisten ja opiskelijoiden keskuudessa.

Kari Salosen (2008) mukaan sosionomien (AMK) osaaminen seniori- ja vanhustyössä tulee perustua sosiaaligerontologiseen tutkimustietoon ja työkäytänteissä koeteltuun tietoon (Salonen 2008: 161). Sosiaalityössä ja sosiaalipalvelutyössä asiakastyön kohteena ovat sekä yksittäiset ihmiset että ne yhteisöt, joihin ihminen kuuluu, kuten perhe, suku tai asuinalue. Työmenetelmiä voi tällöin tarkastella sekä yksilö- ja yhteisötasolla että yhteiskunnan tasolla ja niille on yhteistä se, että niistä löytyy sosiaalista identiteettiä ja toimintakykyä vahvistavia teemoja, kuten mielekäs ja merkityksellinen elämä. (Suomi 2003: 107.) Sosionomin (AMK) tärkeimmiksi tehtävälajeiksi nousevat ohjaus, sosiaalityö sekä palvelujen tuottaminen, johtaminen ja kehittäminen, joissa on yhtymäkohtia gerontologiseen sosiaalityöhön niin asiakastason tehtävissä kuin työyhteisöjen johtamiseen ja kehittämiseen vanhuspalveluissa. Sosionomin (AMK) tekemä työ on siten lähempänä gerontologista sosiaalityötä kuin gerontologista hoitotyötä. (Salonen 2008: 164.)

3.2 Sosionomin (AMK) osaaminen ja koulutus

3.2.1 Sosionomin osaaminen vanhustyössä

Sosionomien (AMK) ydinosaaminen voidaan jakaa kuuteen kompetenssiin, jotka ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen (Innokylä 2016). Asiakastyö voidaan jakaa yksilö-, ryhmä- ja yhteiskunnalliseen tasoon ja näkökulmat ennalta ehkäisevään ja kuntouttavaan. Keskeinen osa työtä ovat myös yhteistyö ja rakenteellinen työ niin yhteiskunnallisten päätösten toimeenpanemisessa kuin muutokseen pyrkimisessä ja osallisuuden lisäämisessä yksilö- ja yhteisötasolla. (Viinämäki 2010: 15–16.)

Vanhustyössä olevalla sosionomi (AMK) -koulutuksen käyneellä on oltava sosiaalialan perusosaamisen ja ydintaitojen lisäksi tietoa sosiaaligerontologiasta, eettistä osaamista (muun muassa sosiokulttuurista vanhuskäsitystä, voimavaralähtöistä ajattelua ja yksilöllisen elämänkulun arvostamista), yhteiskunnallista tietoisuutta ja vaikuttamista sekä sosiokulttuurista osaamista. Lisäksi ydinosaamista ovat vanhusten sosiaalisen toimintakyvyn tukeminen, ikäihmisten palvelujen kehittäminen sekä laaja menetelmäosaaminen (esimerkiksi puhe- ja tunnetyö, muistelutyö, luovat menetelmät, perhe- ja sukupolvityö sekä yhteistyö). (Salonen 2008: 164–166.) Osaamisvaatimuksissa onkin paljon yhteneväisyyttä gerontologisen sosiaalityön monipuolisen asiantuntijuuden kanssa (ks. kuvio

1). Ennemminkin alojen välinen ero näkyikin ehkä työkentällä, eli siinä, missä työtä tehdään, kuin miten sitä tehdään.

3.2.2 Sosiaalialan koulutus Laurea-ammattikorkeakoulussa

Sosionomin (AMK) suomenkielistä koulutusta on tarjolla 23 ammattikorkeakoulussa. Koulutuksen toteutusvaihtoehtoina ovat päivä- ja monimuotototeutus, verkkokoulutus, diakoniapainotteinen sekä avoimen ammattikorkeakoulun koulutus. Laurea-ammattikorkeakoulu on yksi sosionomi (AMK) -koulutusta tarjoavista korkeakouluista. (Opintopolku 2018).

Laurea-ammattikorkeakoulu järjestää sosionomikoulutusta viidellä kampuksella (Lohja, Hyvinkää, Otaniemi, Porvoo ja Tikkurila) sekä päivä- että monimuotototeutuksena. Sosionomikoulutuksen tavoitteena on kouluttaa asiantuntijoita ihmisten elämänhallinnan tukemiseen ja toimimaan esimerkiksi kasvatukseen, kuntoutukseen, toimintakyvyn ylläpitämiseen sekä ongelmien ennaltaehkäisyyn liittyvissä tehtävissä. Opiskelija saa ymmärrystä ihmisten elämänhallinnasta ja sen tukemisesta sekä ihmisten välisiin suhteisiin ja yhteiskunnan rakenteisiin liittyvistä mahdollisuuksista. (Laurea-ammattikorkeakoulu 2018.)

Sosionomikoulutuksen ytimen muodostavat kokonaisvaltaisen kohtaamisen yhteiskunnallisen luonteen ymmärtäminen, ihmisten elämänhallinnan vahvistaminen sekä ihmistyön edellyttämien vuorovaikutustaitojen, empaattisuuden, vastuullisuuden ja ihmisten sekä ryhmien ohjaamisen taidot. Keskeisiä osaamisvaatimuksia ovat lasten ja perheiden tukeminen, marginalisaation erityiskysymykset, väestön ikääntymisen tuomat muutokset sekä sosiaaliseen kuntoutukseen ja osallisuuden vahvistamiseen liittyvät taidot. (Laurea-ammattikorkeakoulu 2018.)

Laurean sosionomien koulutus jakautuu viiteen ydinosamisen moduuliin, jotka ovat Sosiaalialan asiakastyö, Palvelujärjestelmät, osallisuus ja yhteiskunnallinen muutostyö, Sosiaalialan työn lähestymistavat ja menetelmät, Asiakaslähtöisten sosiaalipalveluiden kehittäminen sekä Kehittämisosaaja ja työelämän uudistaja. Lisäksi koulutukseen sisältyy 45 opintopisteen verran harjoittelua (3 x 10 viikkoa) ja osaamista täydentävät, vapaasti valittavat opinnot (60 opintopistettä), jotka yksilöllistävät ja syventävät opiskelijan osaamista. (Laurea-ammattikorkeakoulu 2018.) Ydinosamisen moduulien ja täydentävien opintojen opintokokonaisuuksien sisällöt löytyvät liitteestä 1.

3.2.3 Vanhustyön näkyvyys Laurean sosiaalialan opinnoissa

Laurean sosionomiopintojen tavoitteena on, että opiskelijat ovat valmistuessaan laaja-alaisia sosiaalialan asiantuntijoita. Käytännössä opiskelijat silti suuntautuvat mielenkiintonsa mukaan tiettyihin asiakasryhmiin esimerkiksi tekemällä harjoittelut sekä opinnäytetyön ja valitsemalla täydentävät opinnot tiettyjen asiakasryhmien parista. Laureassa ei ole tällä hetkellä varsinaista vanhustyön opintomodulia. Vanhustyö tulee esille erilaisissa opintojaksojen yhteydessä toteutettavissa työelämäprojekteissa, harjoitteluina sekä opinnäytetöinä. (Häkkinen 2019.) Vuosittain vanhustyön puolelle suuntautuneita opinnäytetöitä tehdään kuitenkin vain muutama (Rajamäki 2019). Samoin harjoittelun suorittaa vanhustyön puolella vain muutama opiskelija vuosittain (Soikkeli 2019). Kesän aikana suoritettavien täydentävien opintojen kurssitarjonnassa on tarjolla yksi 10 opintopisteen suuruinen, *Ikääntyvien palvelut hyvinvointiyhteiskunnassa* -verkkokurssi. Vanhustyö näkyy jonkin verran myös aikuissosiaalityön täydentävissä opinnoissa. Kaikkiaan vanhustyön tarjonta on kuitenkin melko vähäistä. (Häkkinen 2019.)

Vanhustyön projekteja tehdään lähinnä ensimmäisen, toisen ja kolmannen moduulin opintojaksoilla pääasiassa palvelukeskusten, päivätoimintaryhmien ja kolmannen sektorin järjestöjen sekä Laurean omien hankkeiden kanssa. Projektit pitävät sisällään yleensä ryhmänohjausta sekä erilaisten menetelmien harjoittelua. Vanhustyön projekteja voi olla myös luovien menetelmien täydentävissä opinnoissa. Opiskelijat ovat esimerkiksi toteuttaneet ikääntyneille liikunta-, musiikki- kädentaito- ja leivontatuokioita sekä muisteluhetkiä. Lisäksi esimerkiksi ruotsin kielen kurssilla on yhdistetty toimintatuokion pitäminen ruotsinkielisille ikääntyneille *Sävelsirkkua* hyödyntäen, jolloin opiskelijat saivat osaamista ryhmänohjauksesta, vanhustyöstä ja teknologiasta sekä vahvistivat ruotsin kielen taitoaan. Vanhustyön projektit kiinnostavat opiskelijoita ja niihin löytyy yleensä aina tekijöitä, eli vanhustyö kiinnostaa, mutta siihen ei haluta käyttää kokonaista harjoittelujaksoa, jolloin lyhyt projekti on hyvä vaihtoehto. (Häkkinen 2019)

Opintojaksoilla lehtorit pyrkivät korostamaan ikärakenteen muutosta ja vanhuspalveluiden kasvua sekä kannustamaan opiskelijoita tutustumaan vanhustyöhön, mutta silti suurinta osaa opiskelijoista kiinnostavat lapset ja nuoret. Opiskelijat ovat todenneet vanhustyöstä, etteivät he näe, mitä muita mahdollisia työtehtäviä sosionomeilla olisi vanhustyön puolella kuin palveluohjaus ja viriketoiminta. Opiskelijat pitävät vanhustyötä edelleen hyvin hoitopainotteisena. Tämä näkyy myös siinä, että osalla sosiaalialan opiskelijoista on lähihoitajatausta, mutta heidän työkokemuksensa on enemmän päiväkodin,

nuorisotyön sekä mielenterveys- ja päihdetyön puolelta, ei vanhustyöstä. Lähihoitajana vanhustyössä toimineet ovat saattaneet hakeutua siis enemmän sairaanhoitajakoulutukseen. Tarvittaisiin lisää sosionomien työnkuvan kirkastamista vanhustyön tehtävissä sekä esimerkkejä vanhustyöstä kiinnostuneista opiskelijoista, koska näitäkin on aina muutamia. (Häkkinen 2019.)

Sosiaalialan yhteensä 150 opintopisteen laajuisiin ydinosaamisen moduuleihin kohdistuu koko ajan paljon paineita, kun opetuksen sisällössä tulisi huomioida yhä enemmän asioita ja uusia teemoja. Toiveena olisi myös vanhustyön lisääminen, mutta ei niin tarkkarajaisesti vain sosiaalialan opintoina, vaan enemmän moniammatillisena esimerkiksi hoitotyön opiskelijoiden kanssa. Sen lisäksi, että tarvitaan enemmän yhteistyötä eri koulutusalojen välille, tulee keskusteluyhteys olla auki myös oppilaitoksen ulkopuolelle työelämään. Kokemuksen mukaan lehtorit ovat vanhustyön osalta enemmän aktiivisia toimijoita kuin että vanhustyön organisaatiot olisivat itse yhteydessä oppilaitokseen. Tämä sama trendi näkyy myös Laurean toteuttamassa projektien esittelytapahtumassa, Projektitorilla, jossa ei useinkaan ole vanhustyön organisaatioiden tarjoamia projekteja esillä opiskelijoiden valittavana. (Häkkinen 2019.)

Viimeisten viidentoista vuoden aikana Laureassa on toteutettu vanhustyön kenttään liittyneitä hankkeita jonkin verran. Tällaisia ulkopuolisesti rahoitettuja hankkeita ovat olleet muun muassa *Kotosa-hanke* (2003–2005), *Kehittämishanke muutosvoimana vanhustyössä* (2008–2011), *mHealth booster -hanke* (2013–2014), *HoivaDigi-hanke* (2015–2017) sekä *TEKNO – Terveys- ja hyvinvointiteknologiaosaaminen sujuvaksi -hanke* (2017–2019). Hankkeissa on sekä koottu verkostoja, että kehitetty vanhustyötä niin rakenteellisesti kuin menetelmällisesti. Myös näissä hankkeissa sosiaalialan opiskelijoita on ollut mukana erilaisten opintojaksointegraatioiden, harjoitteluiden ja opinnäytetöiden kautta. (Niiniö 2019.) Vanhustyön opintoja, projekteja, harjoitteluita, opinnäytetyöaiheita ja hankkeita on siis tarjolla jonkin verran, mutta selkeästi laajempaa otosta kaivattaisiin, jotta opiskelijoille muodostuisi kattavampi kuva vanhustyön monipuolisesta työkentästä. Tämä vaatii sekä lehtoreilta tietämystä ja verkostoja, että vanhustyön organisaatiolta omaa aktiivisuutta tuoda toimintaansa esille sekä ennen kaikkea innovatiivisuutta ja sujuvaa yhteistyötä kahden toimijan välillä.

3.3 Näkökulmia vanhustyöhön

3.3.1 Vanhuskäsitys ja julkisuuskuva

Kiinnostus ikääntyneiden parissa tehtävään sosiaalityöhön oli sosiaalityön alkuvaiheiden aikana lähes olematonta, sillä sosiaalityöntekijöiden tietämys gerontologiasta oli vähäistä ja vanhoihin ihmisiin sekä heidän kanssaan työskentelyyn suhtauduttiin kielteisesti. Vanhuutta ei pidetty merkityksellisenä ikävaiheena. Vasta 1980-luvulla tunnistettiin vanhuuden merkitys omana kehitysvaiheenaan omanlaisine kehitystehtävineen. Toisaalta lääketieteen kehittyessä vanhuus on muuttunut luonnollisesta tapahtumasta sairaudeksi. Vanhuuden medikalisaatio on nykyajan ilmentymä, jossa monia ikääntyneiden ongelmia hoidetaan lääkkeillä selvittämättä varsinaista syytä. Positiivista lääketieteen kehityksessä on se, että ikääntyneiden sairauksien tutkimusta ja hoitoa on kehitetty. (Seppänen 2006: 24, 33.)

Koskisen (1994) mukaan vanhuskäsitys on ollut koko ajan tietyllä tapaa kaksijakoinen. Vanhuutta on samanaikaisesti sekä arvostettu että torjuttu. Vanhuskäsitys on myös muuttunut yhteiskunnan sosiaalisesta ongelmasta yksilölliseksi ja heterogeeniseksi vanhuudeksi. (Koskinen 1994: 33–34.) Tällä hetkellä vallalla olevia vanhuskäsityksiä ovat tutkimusten mukaan biolääketieteellinen (muun muassa Koskinen 2004: 36) ja sosiokulttuurinen vanhuskäsitys (muun muassa Hakonen 2008: 33) sekä jonkinlaisena välimuotona holistinen vanhuskäyttö tai vanhenemiskäsitys (Turjamaa 2014: 6). Kullakin hetkellä vallalla oleva vanhuskäsitys tai -käsitykset vaikuttavat siihen, miten ikääntyneistä ajatellaan ja miten heitä kohdellaan tai arvostetaan. Vanhuskäsitys siis määrittelee ikäihmisten kulttuurisen aseman. (Seppänen & Koskinen 2010: 389.)

Vanhuskäsityksestä sekä vanhuskuvasta ja niiden muutoksista on tehty joitakin mielenkiintoisia tutkimuksia. Esimerkiksi Taina Rintalan (2003) väitöskirjan *Vanhuskuvat ja vanhustenhuollon muotoutuminen 1850-luvulta 1990-luvulle* tutkimuksen tarkoituksena oli analysoida suomalaisen vanhustenhuollon sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmässä esiintyneitä vanhuskuvia. Tutkimuksen vanhuskäyttö muodostui kolmesta tekijästä, jotka olivat piirteet, avuntarpeet ja niiden ratkaisukeinot. Tulokset osoittivat, että vanhoihin ihmisiin liitetyissä piirteissä tapahtui paljon muutoksia, kuten ikääntyneen muutos puutteessa elävästä taloudellisesti hyvinvoivaksi, työkyvyttömästä fyysisesti kyvykkääksi sekä sairaasta toimintakykyiseksi ”monisairaaksi”. Avuntarpeisiin tutkimus osoitti enemmän selkeää kasvua ja jatkuvuutta kuin muutosta. Tulosten mukaan vanhustenhuollossa

on aikojen saatossa esiintynyt aina yhtä aikaa useampi vanhuskuva, jotka ovat muodostumisensa jälkeen olleet melko pysyviä. Useamman vanhuskuvan samanaikainen esiintyminen on johtanut vanhustenhuollon tavoitteiden laajentumiseen pelkästä auttamisesta ehkäisemiseen, ylläpitämiseen, edistämiseen, lievittämiseen, kuntouttamiseen ja aktivointiin. (Rintala 2003.)

Vanhuskäsitykseen ja mielikuvaan vanhuudesta liittyy oleellisesti se, mitä käsitteitä käytetään ja minkä ikäinen on vanha ihminen. Vanhus-sanaksi lisäksi käytetään muun muassa käsitteitä seniori, ikääntynyt, ikääntyvä sekä kolmas, neljäs ja viides ikä. Jokaisella käsitteellä on oma tulokulmansa ja ne herättävät erilaisia mielikuvia. Ongelmapainotteisen vanhuskuvan tilalle onkin viime aikoina noussut myönteisempi ajatusmalli. Vanhuskäsitykseen vaikuttavat myös yleisesti säädetyt, ikään liitetyt tapahtumat, kuten esimerkiksi eläkkeelle jäänti. Tässä työssä ja etenkin kyselylomakkeessa käytetään pääasiassa käsitteitä vanhus ja vanhustyö, sillä ne ovat luultavasti tutuimpia myös opiskelijoille.

Erilaisilla medioilla on nykypäivänä helppo ja monipuolinen pääsy ihmisten yksityiselämään. Lehtien, radion ja television ulottumattomissa olevalle takaavat älypuhelin ja langaton internet jatkuvan tiedon saamisen. Vahvan asemansa johdosta tiedotusvälineillä on suuri merkitys ihmisten tietoisuuden ja maailmankuvan muokkaamisessa sekä käsityksiin vaikuttamisessa. (Uimonen 2009: 54–55.) Media vaikuttaa myös vanhuskäsitykseen ja kuvaan vanhustyöstä, sillä uutisointia seurattaessa huomaa, että positiiviset asiat vanhustyöstä eivät saa huomiota, negatiiviset sitäkin enemmän. Aiheiksi nousevat tasaisin väliajoin resurssien vähyys, huonot ja raskaat työolot, työntekijöiden väsyminen, alhainen palkkataso, kasvava ikääntyneiden määrä ja sen mukana palvelujen lisääntyvä tarve sekä kasvavat kulut tai vanhustyössä tapahtuneet laiminlyönnit, kuten etenkin alkuvuodesta 2019 paljon uutisoitiin. Tällaisten laiminlyöntien ja vakavien puutteiden esille tulo on ehdottoman tärkeää, mutta samalla se lisää vanhustyön negatiivista julkisuuskuvaa ja vaikuttaa todennäköisesti myös alan vetovoimaisuuteen.

Vanhustyön tilanteesta on saatavilla eri medioiden antaman tiedon lisäksi myös tutkittua tietoa. Esimerkiksi vanhustyön kuormittavuudesta on tehty paljon tutkimuksia (muun muassa Kröger & Van Aerschot & Puthenparambil 2018; Rytönen 2018; Kröger & Leinonen & Vuorensyrjä 2009). Tutkimukset omalta osaltaan lisäävät negatiivista mielikuvaa, varsinkin kun tulokset pysyvät samoina vuodesta toiseen eli korjausliikettä vaativiin epäkohtiin ei puututa yhteiskunnallisella tai organisaation tasolla. Kuitenkin sillä, millaisena

vanhustyön julkisuuskuva näyttäytyy esimerkiksi opiskelijoille, on suuri merkitys vanhustyön vetovoimaisuuteen.

Vanhustyön vetovoimaisuuden haasteita on myös muissa maissa. Japani on toinen nopeasti vanheneva maa Suomen ohella, ja siellä vanhustyön työtyytyväisyyteen on keskitytty lisäämällä hoitotyöhön työtaakkaa keventävää robotiikkaa (Kangasniemi & Andersson 2016: 46). Japanin lisäksi vanhustyön hyviä käytäntöjä on etsitty myös Englannista, Itävallasta, Ruotsista ja Hollannista (ks. Heinonen 2014).

Hollannissa on kehitetty uudenlainen kotihoidon toimintamuoto palaamalla ajassa osittain taaksepäin. Buurtzorg-tiimin työskentely perustuu itseohjautuvuudelle ja lähialue työskentelylle, mikä mahdollistaa sen, että työntekijöillä on kattava kokonaiskuva hoidettavan henkilön tilanteesta. Työskentelytapa lisää myös työntekijöiden työhyvinvointia ja lisää työmotivaatiota. (Sairaanhoitajat 2015.) Myös Suomessa on kiinnostuttu tästä Buurtzorg-mallista (ks. esim. Yle 2018; Yle 2019).

3.3.2 Vanhustyön vetovoimaisuus

Vetovoiman synonyymeina käytetään sanoja viehätysvoima, kiehtovuus ja houkuttelevuus. Ne ovat kuvailevia ominaisuuksia jonkin asian vetovoimaisuudelle, kertovat yksilön tai joukon käyttäytymistä ja asenteita siihen. (Kielitoimiston sanakirja 2018.) Terveystieteiden tutkimuskeskuksella vetovoimaisuus on suhteellisen uusi käsite. Tunnetuin malli on Yhdysvalloissa 1980-luvulla kehitetty Magneettisairaala-malli, jota Suomessakin on lähdetty tavoittelemaan (esimerkiksi Sairaanhoitajaliitto 2016). Ylipäänsä Suomessa on herätty terveydenhuollon vetovoimaisuuden parantamiseen (ks. esim. Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoitopiiri 2016).

Vetovoimaisuuden edistäminen ja siihen keskittyminen johtuu paljolti nykypäivän työelämän haasteista, kuten organisaatioiden välisestä kilpailusta nuorista ja osaavista työntekijöistä, ikääntyvien työntekijöiden työssä jaksamisen tukemisesta sekä tarpeesta olemassa olevan osaamisen ja kokemuksen jakamisesta ja siirtämisestä työyhteisön sisällä. Organisaation ollessa vetovoimainen, se pystyy vastaamaan näihin haasteisiin eli onnistuu rekrytoimaan ja sitouttamaan henkilökuntaa sekä samalla uudistumaan ja oppimaan jatkuvasti hyödyntämällä edistyksellistä organisaatiokulttuuria ja myönteistä

työnantajakuvaa. Vetovoimaisissa organisaatioissa henkilöstön työtyytyväisyys ja työhön sitoutuminen on vahvaa, kun taas työuupumus ja organisaatiosta pois lähtemisen halu on vähäistä. (Koponen & Hopia 2008: 10–11.)

Hoitotyön organisaatioon liittyviä vetovoimatekijöitä ovat Koposen ja Hopian (2008) mukaan työn palkitsevuus ja itsenäisyys, sopiva vaatimustaso, haasteellisuus, mielenkiintoisuus ja vaihtelevuus sekä mahdollisuudet tehdä laadukasta työtä. Lisäksi hyvät suhteet työtovereihin, tiivis yhteistyö, työpaikan henki sekä johtajilta ja kollegoilta saatu tuki lisäävät työtyytyväisyyttä. Työntekijöiden mahdollisuudet vaikuttaa päätöksentekoon ja palvelussuhteen ehtoihin sekä johdon puolelta tuleva osaamisen tunnistaminen ja urakehityksen edistäminen parantavat vetovoimaisuutta. Vetovoimaa lisäävät myös positiiviset työkokemukset, aikaansaamisen tunne sekä ammatin yhteiskunnallinen arvostus. Vetovoimaisissa organisaatioissa keskitytään tiedon saantiin, motivointiin ja palkitsemiseen. (Koponen & Hopia 2008: 13–16.)

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia teki vuonna 2017 selvityksen sosiaalityön työpaikkojen houkuttelevuudesta. Selvitys toteutettiin jäsenkyselynä ja sen tarkoituksena oli löytää niitä vetovoimaisia tekijöitä, jotka vaikuttavat työpaikan valintaan. Kyselyyn vastasi 525 sosiaalityöntekijää eri puolilta Suomea. Tärkeimmät vastauksissa esiin nousseet kokonaisuudet olivat bonusjärjestelmien ja työsuhde-etujen, työolosuhteiden sekä elämäntilanteen ja perheen merkitys. Sosiaalialan palkka koettiin liian matalaksi ja tehtäväkohtaista vastuuta sekä ammatillista osaamista vastaamattomaksi. Ammattieettisiä periaatteita ja niiden noudattamista pidettiin tärkeänä, mutta haastavana toteuttaa. Toimivan työilmapiirin arvostus nostettiin korkealle, samoin asiantunteva esimies ja johtaminen. Yhteiskunnallinen arvostus koettiin tärkeäksi, mutta vastaushetkellä vähäiseksi. (Paulin 2017: 1, 27–28.)

Vanhustyön vetovoimaisuudesta on tehty useampia tutkimuksia, joiden kohderyhmänä ovat olleet pääasiassa ikääntyneiden hoitotyön ammattilaiset ja alan opiskelijat (lähihoitajat ja sairaanhoitajat). Tutkimuksissa on kartoitettu tekijöitä, jotka lisäävät tai vähentävät vanhustyön vetovoimaisuutta sekä mahdollisia muutosideoita. Vetovoimaisuus liitetään työpaikoilla usein työhyvinvointiin ja johtamiskulttuuriin, opiskelijoiden osalta koulutuksen sisältöön ja harjoitteluihin.

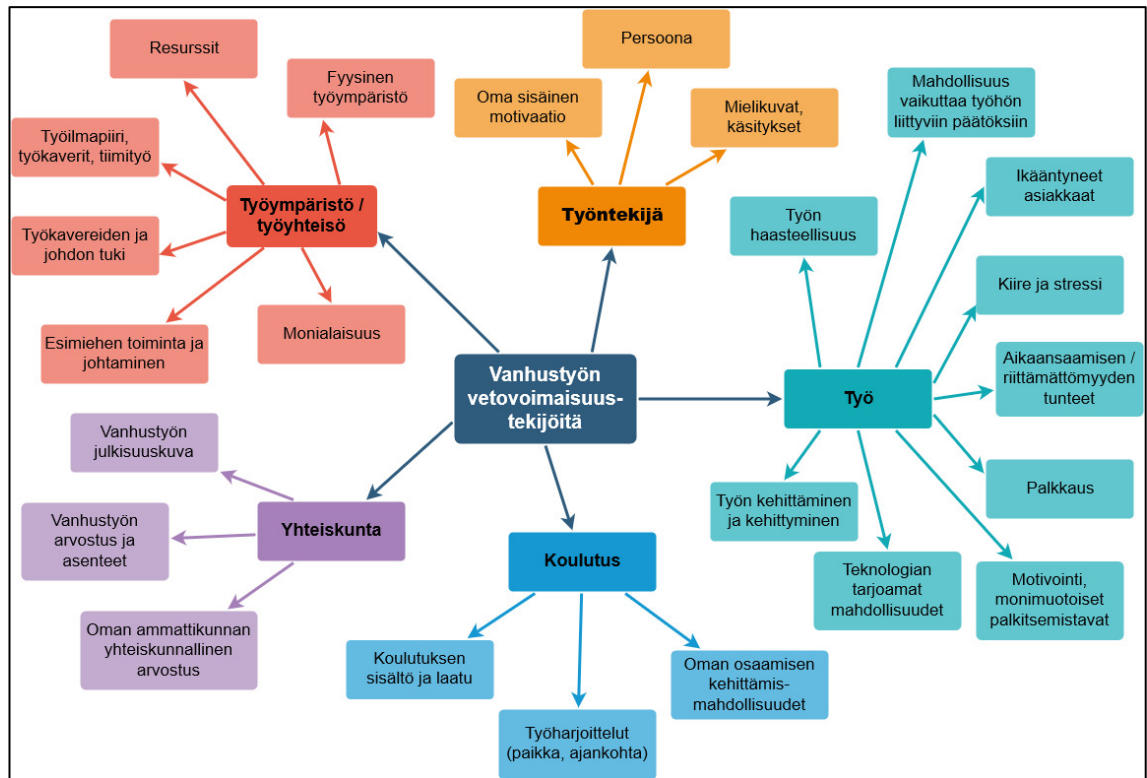
Ikääntyneiden hoitotyön vetovoimaisuutta ovat tutkineet muun muassa Hirvonen & Nuutinen & Rissanen & Isola (2004), Hulkko-Nyman & Hakonen & Sweins (2011), Koskinen

(2016), Kröger ym. (2018), Manninen (2008) sekä Putkonen & Toikko & Ruohoniemi (2011). Tutkimukset antavat keskenään saman suuntaisia tuloksia. Esimerkiksi vanhuksiin suhtauduttiin myönteisesti niin Mannisen (2008) kuin Hirvosen ym. (2004) tutkimuksissa ja Putkosen ym. (2011) tutkimuksessa vastaajilla oli enemmän positiivisia kuin negatiivisia kokemuksia vanhustyöstä.

Toinen yhtäläisyys tutkimustuloksissa oli halussa työskennellä vanhustyön puolella. Sekä Koskisen (2016), Putkosen ym. (2011), Mannisen (2008) että Hirvosen ym. (2004) tutkimuksissa vain pieni osa vastaajista halusi työskennellä vanhustyön parissa, suurin osa halusi suuntautua ja suuntautui muihin asiakasryhmiin. Vanhustyön kiinnostavuuteen vaikutti negatiivisesti huonot resurssit ja huono palkkaus (Putkonen ym. 2011) sekä vanhustyön huono maine, positiivisesti työolosuhteiden paraneminen sekä palkkauksen koheneminen (Manninen 2008). Ikääntyneitä siis arvostetaan ja heidän hyvinvointinsa on tärkeä asia, mutta heidän kanssaan ei haluta työskennellä. Ikääntyneiden hoitotyön vetovoimaisuuteen vaikuttavat tulosten mukaan sekä koulutus ja sen sisältö, harjoittelu-/työpaikka ja siellä saadut kokemukset että yleinen käsitys vanhustyöstä. (Hirvonen ym. 2004; Koskinen 2016; Manninen 2008; Putkonen ym. 2011.)

Aiheesta on tehty joitakin YAMK-opinnäytetöitä ja pro gradu -tutkielmia viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana, muun muassa Aalto (2014), Hautala (2008), Kaarlela (2013), Koskinen (2010) sekä Kuosa & Kuukka (2016). Myös näiden töiden tulokset ovat saman suuntaisia kuin edellä mainittujen tutkimusten tulokset. Vetovoimaisuutta lisäävissä ja vähentävissä tekijöissä on paljon samoja asioita, kuten hyvän työilmapiirin merkitys, resurssien vähyys sekä vanhustyön negatiivinen julkisuuskuva ja heikko arvostus. Samoin tuotiin esille koulutuksen sisällön merkitystä ja harjoittelujen onnistumisen tärkeyttä.

Seuraavan sivun kuvioon (kuvio 2) on koottu yhteen vanhustyön vetovoimaisuuteen positiivisesti ja negatiivisesti vaikuttavia tekijöitä. Nämä tekijät ovat nousseet esille edellä mainitussa kirjallisuudessa ja tutkimuksissa. Kuviossa ei ole mainittuna kaikkia tekijöitä, vaan ainoastaan tämän tutkimuksellisen kehittämistyön aiheeseen liittyvät. Lisäksi osa tekijöistä on yhdistetty yhtenevien teemojen alle.

Kuvio 2. Vanhustyön vetovoimaisuuteen vaikuttavia tekijöitä.

Osa vetovoimatekijöistä on niin sanottuja sateenvarjotekijöitä, joiden alla on useita pienempiä vaikutustekijöitä. Esimerkiksi fyysinen työympäristö voi olla niin asiakkaan kotonana kuin päivätoimintakeskuksessa tai työntekijän oma työpiste. Johtamisen alle mahtuu myös monta alatekijää. Osa tekijöistä taas on seurauksia eli jonkun muun tekijän vaikutuksesta ilmaantuneita. Esimerkiksi kiire ja stressi syntyvät monesti useamman tekijän summana.

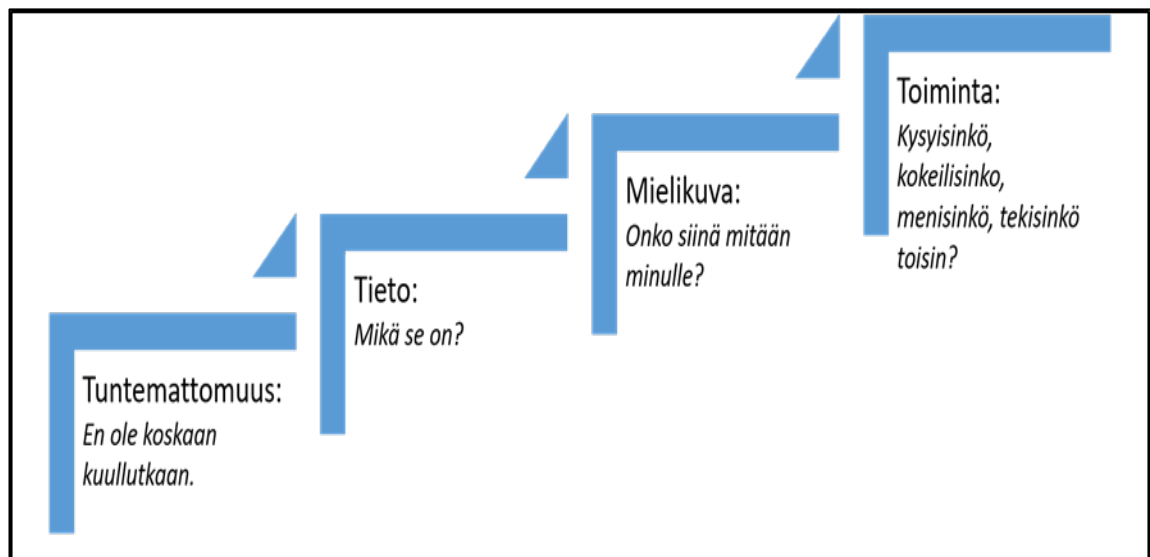
Jotkin vetovoimatekijöistä ovat hyvinkin konkreettisia, kuten työkaverit ja koulutus. Osa tekijöistä taas on enemmän esimerkiksi tunnepuolen tekijöitä, kuten riittämättömyyden tunne, tai muuten hankalammin konkretisoitavia, kuten työntekijän oma sisäinen motivaatio. Suurinta osaa tekijöistä pystyy silti mittaamaan jollakin tavalla, kuten esimerkiksi työn kehittämistä tehtyjen toimenpiteiden, havaittujen muutosten tai niistä syntyvien mielipiteiden osalta.

Suurin osa tekijöistä voivat olla sekä positiivisia että negatiivisia riippuen siitä, miten niihin on kiinnitetty huomiota, miten ne on ratkaistu ja miten niitä on kehitetty. Tässä kuviossa ei varmastikaan ole kaikki tekijät, mutta ainakin hyvin laajasti siltä osin, mitä kirjal-

lisuudessa ja tutkimuksissa on tullut esille. Näitä tekijöitä hyödynnettiin tämän tutkimuksellisen kehittämistyön taustateemoina kyselylomakkeessa kartoitettaessa sosiaalialan opiskelijoiden näkemyksiä vanhustyöstä ja sen vetovoimaisuudesta.

3.3.3 Vanhustyön vaikutuksen portaat

Vetovoimaista vanhustyötä tai hyvää työnantajamielikuvaa ei rakenneta lyhyessä ajassa eikä irrallisilla imagokampanjoilla, vaan se syntyy pitkällä aikavälillä niin mediassa kerrottujen asioiden, oman henkilöstön antaman kuvan, potilaiden kokemusten kuin organisaation oman tiedottamisen pohjalta (Surakka 2009: 47–48). Kuten yleisesti yrityksien, niin myös vanhustyön organisaation tekemällä viestinnällä on tärkeä merkitys mielikuvien synnyssä. Jos yritys ei markkinoi itseään, ei se saa asiakkaita. Sama koskee vanhustyön organisaatiota; jos se ei kerro toiminnastaan ja työmahdollisuuksistaan, eivät opiskelijat löydä sitä tai kiinnostu siitä. Vuokko (2004) on esitellyt nonprofit-organisaatioiden markkinointiin liittyvän nelitasoisen *vaikutuksen portaat* (kuvio 3). Portaavat kuvaavat päätöksenteossa läpikäytäviä vaiheita sekä niitä haasteita, joita markkinoija kohtaa pyrkiessään vaikuttamaan kohderyhmäänsä. (Vuokko 2004: 40.) Tätä samaa ajatusta voi hyödyntää myös vanhustyön markkinoinnissa ja vetovoiman lisäämisessä sosiaalialan opiskelijoille. Kun tiedetään, millä portailla opiskelijat ovat, voidaan miettiä sopivia toimenpiteitä saada opiskelija siirtymään seuraavalle portaalle.

Kuvio 3. Vaikutuksen portaat (Vuokko 2004: 40).

Portaiden ensimmäisellä tasolla, tuntemattomuusportaalla kohderyhmän jäsenet eivät ole koskaan kuulleetkaan kyseisestä tuotteesta, organisaatiosta, palvelusta tai asiasta. Siten tuntemattomuus estää päätöksen tekemisen ja toiminnan, mutta se on haaste vain, jos kuuluu kuitenkin kohderyhmään. Tuote, organisaatio, palvelu tai asia lakkaa olemasta tuntematon, kun kohderyhmälle syntyy tarve tietää siitä lisää. Tällöin hän siirtyy seuraavalle tasolle, tietoportaalte, jossa keskeisenä asiana on tiedonhaku ja -saanti. Portaalla ollaan kuitenkin vasta sitten, kun kohderyhmä kokee todella tietävänsä asiasta. Tämä vaatii organisaatiolta pyrkimystä hoitaa tunnettuusongelma sekä kykyä toimia kohderyhmälähtöisesti. (Vuokko 2004: 40–41.)

Tietoportaan jälkeen tulee mielikuvaporras, jossa pohditaan, voiko organisaatio tarjota kohderyhmän jäsenelle mitään hänen tarvitsemaansa eli verrataan tarjontaa ja kysyntää. Mielikuvaporras on kriittisin vaihe toiminnan aikaansaamisessa, sillä jos mielikuva asiasta on negatiivinen, se ei kiinnosta ja luo siten esteen esimerkiksi palvelujen hankkimiselle kyseiseltä organisaatiolta. Erityisesti tilanteissa, joissa vaihtoehtoja on useita, on mielikuvalla suuri vaikutus päätöksenteossa. Jos mielikuva on negatiivinen ja vaihtoehtoja on olemassa, voi päätöksenteko pysähtyä. Tässä kohtaa organisaation täytyykin pohtia, millainen mielikuva siitä on syntynyt eri sidosryhmille, mistä ja miksi se on syntynyt ja miten siihen voi vaikuttaa. Yksi tärkeä osa markkinointia on mielikuvan eli imagon luominen. (Vuokko 2004: 41, 189.)

Jos mielikuva on positiivinen, päätöksenteko etenee viimeiselle portaalle eli toiminnan asteelle. Toimintaportaalla otetaan yhteyttä, mennään katsomaan, kokeillaan, ostetaan, liitytään, tuetaan tai muutetaan omaa käyttäytymistä. Tästä toiminnasta saatava kokemus määrittää jatkotapahtumat. Jos kokemus on positiivinen, syntyy tai vahvistuu positiivinen mielikuva ja toiminta jatkuu. Vastaavasti negatiivinen kokemus pysäyttää toiminnan. Organisaation kannalta positiivisen kokemuksen syntymisen ja saamisen varmistaminen on tärkeää. (Vuokko 2004: 42.)

Esimerkkinä vaikutuksen portaiden hyödyntämisestä voi käyttää sosiaalialan opiskelijoita ja vanhustyötä. Monille ala on tuntematon, vaikka he ovat oikeaa kohderyhmää eli potentiaalisia työntekijöitä vanhuspalveluja tarjoavalle organisaatiolle. Täytyisi siis syntyä tarve ja kiinnostuksen herätä, jotta tietoa lähdetäisiin etsimään. Vanhustyön organisaation täytyisi tulla tunnetuksi opiskelijoiden keskuudessa jollakin tasolla sekä toimia

kohderyhmälähtöisemmin eli tietää, mitkä keinot ja vaikuttamisen tavat auttavat tunnettuuden lisäämisessä. Tässä on suuri haaste etenkin sosiaali- ja terveysalan organisaatioissa, eikä vähiten vanhustyöstä olevien negatiivisten mielikuvien vuoksi.

Negatiivinen mielikuva vaikuttaa suoraan kohderyhmän eli opiskelijoiden päätökseen siitä, hakeutuuko vanhusalan koulutukseen, ottaako vanhustyön opintoja tai hakeeko töihin alalle vai valitseeko toisen, positiivisemmän mielikuvan herättävän alan. Vanhustyön organisaatioiden tulisikin pohtia kohderyhmälle syntynyttä mielikuvaa itsestään ja syitä sen syntyyn sekä mihin asioihin organisaatio voisi itse vaikuttaa ja millä tavoilla. Jos mielikuva vanhustyöstä ja organisaatiosta on positiivinen, siirtyy opiskelija viimeiselle toiminnanportaalle, jossa hän ottaa yhteyttä organisaatioon, hakee koulu- tai työpaikkaa, menee harjoitteluun, tekee opinnäytetyön tai menee töihin. Jos tästä kohtaamisesta jää positiivinen vaikutelma, esimerkiksi onnistunut harjoittelukokemus tai rekrytointi, opiskelijan positiivinen mielikuva organisaatiosta ja työstä vahvistuu ja hän tekee toisenkin työharjoittelun samalla alalla tai hakee myöhemmin alalle töihin.

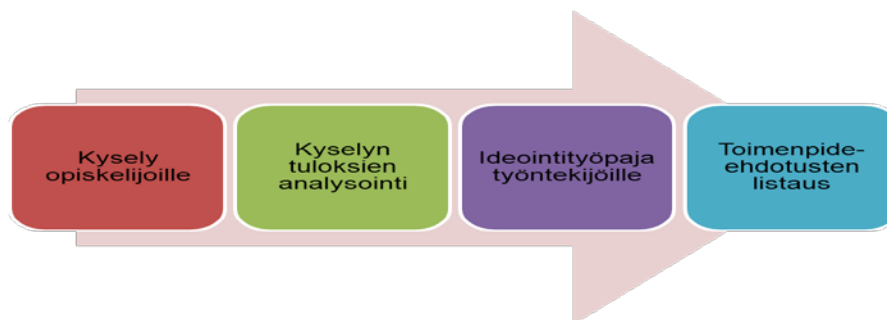
Kuten monen muunkin organisaation, myös vanhustyön organisaation markkinointi sisältää kaksi asiaa: houkuttelevan lupauksen antamisen ja tuon lupauksen täyttämisen. Hyvän vanhustyön imagon kaksi elementtiä taas ovat hyvä toiminta sekä hyvä viestintä. (Vuokko 2004: 43, 203.) Tällä hetkellä vanhustyön imago ei ole kovinkaan positiivinen, tai ainakin sen parantamista peräänkuulutetaan monelta taholta (ks. esim. Suomen Geronomiliitto ry 2016; Heikkilä & Kirveenummi 2009: 22).

Vanhustyötä tekevät ammattilaiset sekä eri asteiden oppilaitosten opettajat ovat merkittävässä roolissa vanhustyön imagon parantamisessa. Se, miten vanhustyöstä puhutaan ja miten se on sisällytetty opetukseen, miten työpaikoilla opiskelijoihin suhtaudutaan ja miten vanhustyöstä kerrotaan heille, vaikuttaa suoraan mielikuvien syntyyn. Sitä myöten se vaikuttaa myös vanhustyön imagoon sekä edelleen vanhustyön vetovoimaisuuteen.

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä hyödynnettiin vaikutuksen portaita kyselyntulosten kokoamisessa sekä toimenpide-ehdotusten muotoilussa. Toimenpide-ehdotuksia tulee miettiä vaikutuksen portaiden eri tasoilla, eli miten Vantaan kaupungin vanhustyö ja Laurea-ammattikorkeakoulu voisivat erilaisilla yhteistyön muodoilla lisätä eri tasoilla olevien opiskelijoiden kiinnostusta vanhustyötä kohtaan.

4 Tutkimuksellisen kehittämistyön toteutus

Tutkimuksellisen kehittämistyön toteutus oli kaksivaiheinen (kuvio 4). Työn tutkimuksellinen osuus toteutettiin määrällisen tutkimuksen menetelmin, ja sen tarkoituksena oli kartoittaa vanhustyön kiinnostavuuteen ja vetovoimaisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Aineistohankinta perustui sähköiseen kyselyyn, joka toteutettiin Laurea-ammattikorkeakoulun suomenkielisille sosiaalialan opiskelijoille Tikkurilan kampuksella.

Kuvio 4. Tutkimuksellisen kehittämistyön eteneminen.

Kyselyn tulosten pohjalta toteutettiin työpaja Vantaan kaupungin vanhus- ja vammais- palveluiden kotona asumisen tuen henkilöstölle sekä Laurea-ammattikorkeakoulun Tikkurilan kampuksen sosiaalialan lehtoreille. Työpajan tarkoituksena oli ideoida ja koota yhteen toimenpiteitä, joilla vanhustyötä saadaan näkyvämmäksi ja kiinnostavammaksi sosiaalialan opiskelijoiden keskuudessa. Kyselyn ja työpajan tuloksista sekä kehittämistyön aikana syntyneistä ideoista koottiin lista toimenpide-ehdotuksista, joilla vanhustyötä voitaisiin tuoda enemmän esille sosiaalialan opinnoissa.

4.1 Määrällinen tutkimus

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus edellyttää vahvaa teoriapohjaa ja esiymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Ilmiön tekijöiden ja niiden välisten suhteiden tulee olla tiedossa, jotta niitä voidaan ryhtyä mittaamaan määrällisen tutkimuksen menetelmin. Tutkittavan ilmiön tekijät muutetaan muuttujiksi, joita mitataan erilaisilla määrällisillä mittareilla. Pyrkimyksenä kvantitatiivisessa tutkimuksessa on asian tai ilmiön yleistäminen. (Kananen 2011: 12–18, 27–28.) Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla kartoitetaan olemassa olevaa tilannetta, mutta asioiden syiden selvittelyä ei pystytä tekemään riittävästi (Heikkilä 2014: 15).

Määrälliselle tutkimukselle on ominaista tiedon strukturointi eli tutkittavan asian ja sen ominaisuuksien suunnittelu ja vakiointi, mittaaminen ja mittarin käyttäminen sekä tiedon käsittely ja numeraalinen esittäminen. Määrälliseen tutkimukseen kuuluvat suuri vastaajien määrä sekä tutkimusprosessin ja tulosten objektiivisuus. (Vilka 2007: 14–17.)

Tässä kehittämistyössä ilmiönä oli vanhustyön vetovoimaisuus ja siihen liittyviä tekijöitä olivat taustamateriaalista esiin nousseet teemat eli työntekijä, työn sisältö, koulutus, työpaikka ja yhteiskunta (ks. kuvio 2). Opinnäytetyön näkökulmina olivat sosionomiopiskelijat ja sosiaalialan koulutus, joihin näitä tekijöitä ja ilmiötä peilattiin. Näistä muodostui kehittämistyön tutkimusongelma ja siitä edelleen johdetut tutkimuskysymykset ja käytetyt mittarit eli kyselylomakkeen eri muuttujat ja niiden mitta-asteikot.

4.2 Kyselylomakkeen laatiminen

Määrällisessä tutkimuksessa aineiston kerääminen perustuu systemaattiseen ja vakiintuneeseen menetelmään, kuten kyselyyn. Tavoitteena aineiston keruussa on saada mahdollisimman paljon tarvittavaa dataa. Aineiston keruun tuloksena saadaan numeerista ja standardoitua dataa, jota analysoidaan ja tulkitaan. (Ritala n.d.: 20.)

Tässä työssä päädyttiin sähköisen kyselyn toteutukseen, koska se oli nopea ja käytännöllinen tapa kerätä tietoa isommalta opiskelijaryhmältä. Toisaalta Heikkilän (2014) mukaan sähköisessä internetkyselyssä on myös haasteensa, kuten vastaajamäärän riittävyys, avoimiin kysymyksiin vastaamatta jättäminen ja väärinkäsitysten mahdollisuus. Haasteena on myös se, ettei lisähavaintoja voida tehdä ja vastausten tarkkuus voi olla kyseenalainen. Toisaalta sähköisen kyselyn avulla vältetään haastattelijan vaikutus vastauksiin, sillä haastattelijoita ei tarvita. Lisäksi kyselyssä voidaan käyttää arkaluonteisia kysymyksiä sekä pitkää kyselylomaketta, joskin vastauskato saattaa kasvaa kysymysten määrän lisääntyessä. (Heikkilä 2014: 18.)

Kyselylomake (liite 3) suunniteltiin ja toteutettiin hyödyntämällä aikaisempien aiheesta tehtyjen tutkimusten kyselylomakkeita ja analysoimalla niistä saatuja tuloksia. Kyselylomakkeeseen operationalisoitiin tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä käytetyt keskeiset käsitteet ja aikaisempien vetovoimaisuudesta tehdyn kirjallisuuden ja tutkimusten tulokset (ks. kuvio 2) sekä erikseen sosiaalialan näkökulmasta aihetta käsittelevät teemat ja kysymykset sellaiseen muotoon, että vastaajat eli opiskelijat ymmärsivät ne, vaikkei heillä olisi ollut mitään taustatietoa vanhustyöstä. Lisäksi jokainen mitattava asia

eli muuttuja sai symbolisen numeroarvon ja vastausvaihtoehdot vakioitiin. Lomakkeella oli myös muutama avoin kohta vapaamuotoiselle vastaukselle.

Ensimmäinen tutkimuskysymys (Millainen käsitys sosiaalialan opiskelijoilla on vanhuksesta ja vanhustyöstä?) jaettiin kyselylomakkeessa kahteen teemaan, opiskelijoiden käsitykset ja kokemukset vanhuksista sekä opiskelijoiden käsitykset ja kokemukset vanhustyöstä. Vanhuskäsitys-teeman kysymyksissä selvitettiin, millaisia opiskelijoiden käsitykset ja kokemukset ovat ikääntyneistä sekä miten ne ovat mahdollisesti syntyneet. Näkökulmina vanhuskäsityksiin käytettiin sosiaalista, fyysistä ja psyykkistä/kognitiivista toimijuutta, joiden pohjalta luotiin väittämiä. Opiskelijat vastasivat väittämiin 6-portaisella asteikolla (täysin eri mieltä - osittain eri mieltä - siltä väliltä - osittain samaa mieltä - täysin samaa mieltä - en osaa sanoa). Tämän teeman ei ollut tarkoitus luoda syväluotaavaa kuvaa siitä, mitä opiskelijat ajattelevat kaikesta vanhuksiin liittyvästä, vaan saada yleiskuva siitä, millaiseksi opiskelijat mieltävät vanhusväestön.

Kokemukset ja käsitykset vanhustyöstä -teeman kysymyksissä selvitettiin, millaisena opiskelijat näkevät nykypäivän vanhustyön. Teeman väittämät muotoiltiin neljän aihealueen ympärille. Aihealueet olivat työn sisältö, työssä tarvittava osaaminen ja koulutusmahdollisuudet sekä uranäkymät, vanhustyö työpaikkana ja työyhteisönä sekä yhteiskunnallinen näkemys vanhustyöstä. Nämä aihealueet nousivat kirjallisuuskatsauksen perusteella laaditusta kuviosta (kuvio 2), mutta teemaan on pyritty miettimään väittämiä myös sosiaalialan näkökulmasta. Aihealueiden väittämiin opiskelijat vastasivat edellisen teeman väittämien tapaan 6-portaisella asteikolla.

Toinen tutkimuskysymys (Mitkä tekijät vaikuttavat vanhustyön vetovoimaisuuteen sosiaalialan opiskelijoiden näkökulmasta?) oli kyselylomakkeessa omana teemanaan vanhustyön vetovoimaisuus. Tässä teemassa hyödynnettiin tausta-aineistosta koottua kuviota (kuvio 2), mutta lisäksi aihetta pyrittiin miettimään myös suoraan sosiaalialan näkökulmasta. Kysymyksiä oli tässä teemassa kaksi. Ensimmäisessä kysymyksessä pyydettiin valitsemaan vastaajan omasta mielestä viisi vanhustyön vetovoimaisuutta lisäävää ja viisi vähentävää tekijää. Lisäksi teknisestä toteutuksesta johtuen loput kohdat opiskelijan tuli rastittaa ei valintaa -kohtaan. Toisessa kysymyksessä kartoitettiin todennäköisyyttä sille, että vastaaja työskentelisi vanhustyössä viiden vuoden kuluttua.

Vetovoimaisuuteen liittyviä tekijöitä selvitettiin hieman myös neljännessä teemassa, joka oli sosiaalialan koulutuksen merkitys vanhustyöhön suuntautumiseen. Tämän teeman

kysymyksillä pyrittiin vastaamaan kolmanteen tutkimuskysymykseen (Miten sosionomikoulutus vaikuttaa vanhustyön kiinnostavuuteen?). Teeman kysymyksissä selvitettiin vastaajien osallistumista erilaisiin vanhustyön projekteihin, hankkeisiin, harjoitteluihin, opinnäytetyöhön ja muihin vanhustyöhön liittyviin opintoihin sekä koulutuksen vaikutusta vanhustyöhön suhtautumisessa.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa mittaamisen tarkoituksena on löytää eroja havaintoyksiköiden välille käyttämällä asenne- ja mitta-asteikkoja. Asenneasteikoilla eli Likertin asteikolla ja Osgoodin asteikolla mitataan havaintoyksikkönä olevan henkilön asennetta tai mielipidettä. Mitta-asteikkoja eli mittaustasoja on neljä erilaista; laatueroasteikko, järjestysasteikko, välimatka-asteikko ja suhdelukuasteikko. Mitta-asteikon valintaan vaikuttavat mitattava asia ja haluttu tarkkuus eli siten mittaustaso vaikuttaa siihen, millaisia tuloksia saadaan. (Vilka 2007: 44–47.)

Laatueroasteikolla eli nominaaliasteikolla voidaan esittää numeraalisesti asioiden samanlaisuutta ja erilaisuutta. Tällaisia ryhmiin ja luokkiin jaettavissa olevia laadullisia ominaisuuksia ovat esimerkiksi sukupuoli tai ammatti. Järjestys- eli ordinaaliasteikolla voidaan samanlaisuuden ja erilaisuuden lisäksi esittää luokkien järjestystä, kuten ikää, mielipiteitä ja asenteita. Välimatka- eli intervalliasteikolla ilmaistaan havaintojen etäisyyttä toisistaan. Etäisyys on aina täsmälleen saman verran jokaisen havainnon välillä. Suhdelukuasteikolla voi mitata välimatka-asteikon tavoin esimerkiksi ikää tai aikaa. (Vilka 2007: 48–50.)

Tässä työssä mittaaminen tarkoitti havaintoyksiköiden eli opiskelijoiden muuttujien vertaamista toisiinsa. Nämä muuttajat olivat selittäviä eli riippumattomia taustamuuttujia, kuten sukupuoli, ikä ja opiskeluvuosi, sekä selitettäviä eli riippuvia tutkimusmuuttujia, kuten kokemus vanhustyöstä ja mielipiteet koulutuksen sisällöstä. Kyselylomakkeen kysymykset olivat sekä monivalintakysymyksiä, arviointiasteikkoja, avoimia kysymyksiä että sekamuotoisia kysymyksiä (ks. liite 3).

Monivalintakysymyksiä olivat esimerkiksi kysymykset 1, 2 ja 121, sekä väittämät 52–84 (vanhustyön vetovoimaisuus -teema) sekä taustatietokysymykset, joissa pystyi valitsemaan yhden tai useamman vastauksen. Arviointiasteikollisia mielipidekysymyksiä olivat esimerkiksi väittämät 4–19 (kokemus ja käsitys vanhuksista) sekä 20–51 (kokemus ja käsitys vanhustyöstä), ja ne olivat 6-portaisia Likertin asteikkoja. Likert-asteikko valikoitui

käyttöön eLomakkeen käyttämisen vuoksi, koska kyseisellä ohjelmalla ei pystynyt tekemään Osgoodin asteikkoja. Lisäksi Likert sopi paremmin tämän työn kysymyksiin.

Avoimia kysymyksiä olivat esimerkiksi kysymykset 3, 91 ja 127, ja niiden tavoitteena oli saada vastaajilta rajoittamattomia vastauksia. Esimerkkejä sekamuotoisista kysymyksistä olivat kysymykset 2, 121 ja 122, sillä niissä oli annettu osa vaihtoehtoista, mutta jätetty loppuun yksi tai kaksi avointa kysymystä, jotta tuntemattomatkin vastausvaihtoehdot tulisivat esiin.

Sähköinen kysely toteutettiin eLomake-ohjelmalla. Lopulliseen kyselylomakkeeseen tuli yhteensä 128 kysymystä, sillä jokainen kohta tuli numeroida omaksi muuttujakseen. Lomake oli pituudestaan huolimatta kohtuullisen nopea vastata, vastaamiseen kului aikaa noin 15 minuuttia. Kyselyyn kuluva aika mainittiin opiskelijoiden saatekirjeessä, millä pyrittiin ennakoimaan kyselyn pituudesta johtuvaa vastauskatoa.

Ennen kyselyn toteutusta lomaketta testattiin useammalla testaajalla ja testauksessa esiin tulleet virheet korjattiin. Testauksella pyrittiin saamaan selville, oliko kyselyn ulkopuolelle jäänyt tutkimukselle merkityksellisiä aiheita, joita ei oltu aiemmin tunnistettu. Näitä ei kuitenkaan ilmennyt. Testauksen toinen tarkoitus oli selvittää, ymmärtävätkö kyselyyn vastaavat henkilöt kysymykset samalla tavalla kuin kyselyn laatija on ne ymmärtänyt ja halunnut ymmärrettävän. Tällaisia epäselviä kohtia ei tullut testauksessa esille.

4.3 Kyselyn otanta

Tutkimuksellisen kehittämistyön kyselyn kohderyhmänä olivat Laurea-ammattikorkeakoulun sosiaalialan suomenkieliset opiskelijat Tikkurilan kampukselta. Tutkimusjoukoksi valikoitui Tikkurilan kampuksen sosiaalialan opiskelijat, koska kyselyn tulosten perusteella toteutettava ideointityöpaja toteutettiin Vantaalla ja työn lopussa listatut toimenpide-ehdotukset kohdistuvat Laurea Tikkurilan ja Vantaan kaupungin välille. Tutkimusjoukkoa rajaamalla kaikista Laurean sosiaalialan opiskelijoista pelkästään Tikkurilan sosiaalialan opiskelijoihin pystyttiin panostamaan enemmän kyselyn vastausmääriin.

Otantamenetelmät ovat tapoja, joilla otos eli havaintoyksiköiden joukko poimitaan perusjoukosta (Vilkkä 2007: 51). Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä perusjoukkoon eli kohderyhmään kuuluivat koko Laurea-ammattikorkeakoulun suomenkieliset sosiaalialan opiskelijat. Havaintoyksikkö oli siten sosionomiopiskelija.

Kyselyn otantamenetelmänä käytettiin ryväotantaa eli klusteriotantaa, ja ryppäät valittiin systemaattisesti. Kaikista Laureaan sosiaalialan opiskelijoista otettiin mukaan kyselyyn Tikkurilan suomenkieliset sosiaalialan opiskelijat. Otoskoko oli siten yhteensä kuusi opiskelijaryhmää eli yhteensä 229 opiskelijaa. Otannan perusteena oli se, että tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoitus on lisätä ja kehittää Vantaan kaupungin ja Laurea-ammattikorkeakoulun Tikkurilan kampuksen yhteistyötä sosiaalialan opiskelijoiden ja vanhustyön näkökulmasta.

4.4 Aineiston kerääminen ja analysointi

Tutkimuslupa haettiin Laurea-ammattikorkeakoululta ennen kyselyn lähettämistä opiskelijoille. Tutkimuslupan tultua kokonaistutkimus toteutettiin opiskelijoille huhti-toukokuun 2019 välisenä aikana. Kutsu ja saatekirje (liite 2) kyselyyn lähetettiin sähköpostilla eri vuosikurssien opiskelijaryhmille. Saatekirjeessä kerrottiin muun muassa tutkimuksesta, sen tarkoituksesta, aikataulusta ja vastaajan anonymiteetin suojaamisesta. Saatekirjeessä pyrittiin motivoimaan opiskelijaa vastaamaan kyselyyn, vaikka vanhustyö ei kiinnostaisikaan opiskelijaa, sillä kaikkien vastaukset olivat arvokkaita ja hyödyllisiä.

Sähköpostin lisäksi tehtiin yhteistyötä Tikkurilan kampuksen sosiaalialan lehtoreiden kanssa ja sovitusti käytiin viiden opiskelijaryhmän opintojaksoilla teettämässä kysely. Kuudennelle ryhmälle, jolle ei keväällä enää ollut opintojaksoja ja tunteja, kysely lähetettiin vain sähköpostitse. Tällä tavoin toimimalla pyrittiin takaamaan mahdollisimman suuri vastausprosentti ja tarkemmat tulokset, mutta huomioimaan silti opiskelijan mahdollisuus ja oikeus kieltäytyä vastaamasta kyselyyn.

Vastausaikana kyselyyn vastasi yhteensä 100 opiskelijaa. Kyselyn kohderyhmän koko oli 229 opiskelijaa. Vastausprosentti oli siten 43,7 %. Kukaan opiskelija ei suoraan kieltäytynyt vastaamasta kyselyyn. Vastauskato johtuu pääasiassa siitä, että kaikki opiskelijat eivät aina olleet paikalla opintojaksojen tunneilla, joten yhdellä kerralla ei tavoitettu koko ryhmää. Lisäksi osa opiskelijoista kertoi haluavansa täyttää kyselyn rauhassa tunnin jälkeen kotonaan, mutta suurin osa näistä opiskelijoista ei vastannut kyselyyn. Katoa aiheuttaa myös kuudes opiskelijaryhmä, jolle kysely lähti vain sähköpostitse, sillä tästä ryhmästä kukaan ei vastannut kyselyyn. Opintojaksojen tunneilla käynti olikin erittäin kannattava tapa saada vastauksia kyselyyn. Moni muisti saaneensa sähköpostin kyselystä, mutta vain muutama opiskelija oli sen saman tien täyttänyt.

Tutkimusaineiston analysointi tapahtui SPSS- ja Excel-ohjelmilla. Ennen aineiston analysointia tehtiin aineiston käsittely analysoitavaan muotoon. Vilkan (2007) mukaan käsittelyyn kuuluu kolme vaihetta, jotka ovat lomakkeiden tarkistus, aineiston muuttaminen numeraalisesti käsiteltävään muotoon ja tallennetun aineiston tarkistus (Vilka 2007: 105–117). Tässä työssä lomakkeiden tarkistus tarkoitti sähköisten vastausten tietojen läpikäyntiä ja vastausten laadun arviointia. Asiattomasti tai puutteellisesti täytettyjä lomakkeita ei ollut, joten niitä ei tarvinnut poistaa. Opiskelijat olivat vastanneet kaikkiin kysymyksiin 100-prosenttisesti lukuun ottamatta ikäkysymystä, johon oli jättänyt vastamatta 13 opiskelijaa. Tarkempaa katoanalyysia ei siten tarvinnut tehdä.

Toinen vaihe oli aineiston muuttaminen numeraalisesti käsiteltävään muotoon, mikä tarkoitti tietojen syöttöä ja tallennusta havaintomatriisiin. Koska käytössä oli sähköisen kysely, siirtyivät tiedot automaattisesti käytettyyn analysointiohjelmaan eli SPSS-ohjelmaan. Analysoinnin tukena hyödynnettiin SPSS-kirjallisuutta (esim. Heikkilä 2014; Holopainen & Tenhunen & Vuorinen 2004; Tähtinen & Laakkonen & Broberg 2011), sillä näissä teoksissa on kuvattu tarkasti ja selkeästi SPSS-ohjelman käyttötapoja ja -mahdollisuuksia sekä opastettu tulosten tulkinnassa.

Aineiston tallennuksen jälkeen tarkistettiin aineisto eli että muuttujien nimet ja arvot vastasivat kyselylomakkeessa olleita asioita. Tässä vaiheessa tehtiin muuttujien uudelleen määrittäminen ja yhdistäminen ikä-kysymyksen kohdalla, jotta vastaukset saatiin selkeämpään muotoon. Vastaukset luokiteltiin neljään luokkaan (20–29, 30–39, 40–49, 50–).

Määrällisessä tutkimuksessa valitaan sellainen analyysimenetelmä, joka antaa tietoa siitä, mitä ollaan tutkimassa. Käytännössä sopiva analyysimenetelmä löytyy vain kokeilemalla kyseiselle muuttujalle soveltuvia menetelmiä. Analyysitapa valitaan sen mukaan, tutkitaanko vain yhtä muuttujaa vai kahden tai useamman muuttujan välistä riippuvuutta ja muuttujien vaikutusta toisiinsa. (Vilka 2007: 119.) Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli kartoittaa opiskelijoiden mielipiteitä, kokemuksia ja näkemyksiä ikääntyneistä, vanhustyöstä ja sosiaalialan opinnoista suhteessa vanhustyöhön. Mielipidekysely-formaatin sekä vastaajamäärän (n=100) vuoksi tästä aineistosta ei ollut relevanttia tehdä kovin syvällisiä analyysejä.

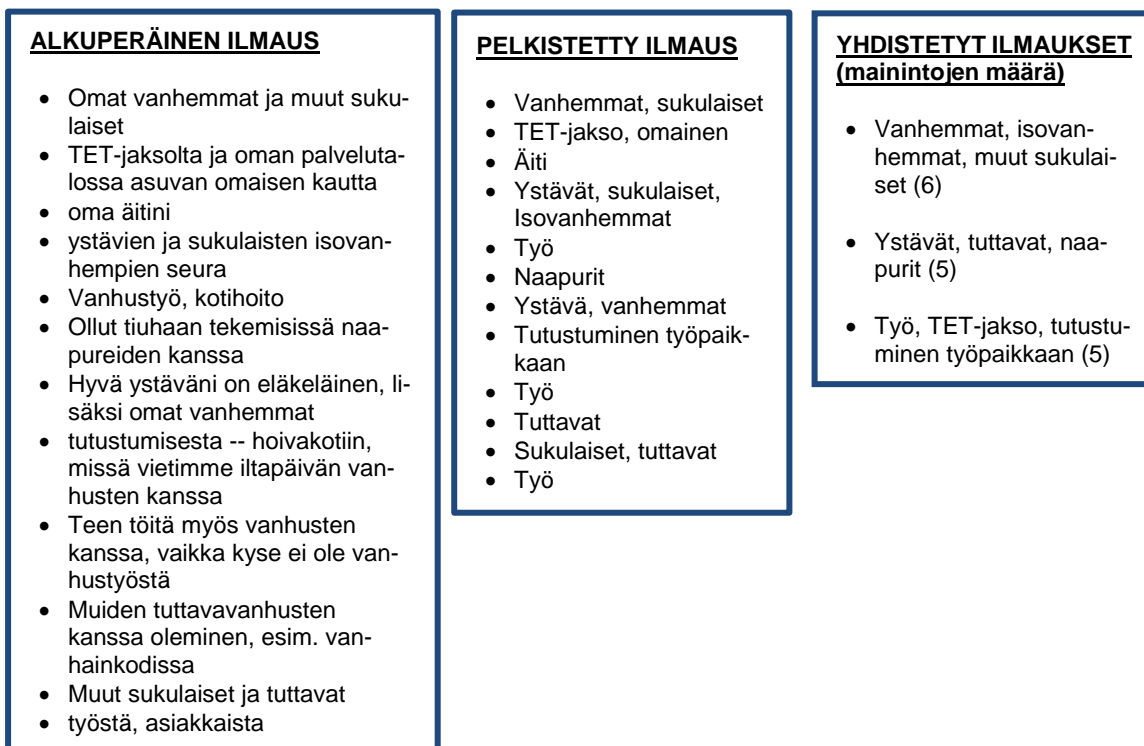
Kyselyn vastauksien osalta tarkasteltiin yksittäisiä muuttujia, kuten esimerkiksi opiskelijoiden kokemuksia vanhuksista (onko sitä vai ei), vanhustyössä työskentelyn todennä-

köisyyttä, opinnoissa tehtyjen vanhustyön projektien ja suoritettujen harjoittelujen määrää sekä vanhustyön uutisoinnin seuraamista. Nämä yksittäisten muuttujien vaihtoehtojen saamat frekvenssit esitetään suorissa jakaumissa prosentuaalisesti (Kananen 2012: 137). Joidenkin muuttujien osalta tehtiin myös ristiintaulukointia. Kahden muuttujan muodostama yhteistaulukko saadaan aikaan ristiintaulukoinnilla, jossa toinen muuttuja on selittävä ja toinen selitettävä (Kananen 2017: 137). Koska aineisto oli kohtuullisen pieni (n=100) ja painotus oli mielipiteissä, ei merkitsevyystestejä tehty.

Avointen kysymysten vastaukset strukturoitiin ennen aineiston koodausta. Käytännössä koodaus tarkoittaa sanallisen aineiston muuttamista numeraalisesti tutkittavaan muotoon eli vastaukset ryhmitellään asiasisältöjen mukaan ryhmiin tai luokkiin, jotka ovat toisensa poissulkevia (Vilkka 2007: 68). Tämän kyselyn avointen kysymysten vastaukset käsiteltiin Word-tekstinkäsittelyohjelmalla. Kananen (2011) näkee, että vastausten käsittely tekstinkäsittelyohjelmalla estää niiden kytkemisen takaisin tilasto-ohjelmaan eikä ristiintaulukointeja voida enää suorittaa. Kuitenkin myös tekstinkäsittelyohjelmalla voidaan suorittaa aineistolle erilaisia laskelmia. (Kananen 2011: 101.) Tämän kyselyn aineistolle toteutettiin kysymyksestä riippuen joko laskelmia tai pienimuotoisesti aineistolähtöistä sisällönanalyysiä tai molempia.

Tuomen ja Sarajärven (2009) ohjeistuksen mukaan aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aineisto muutetaan käsitteelliseksi kuvaukseksi. Tämä tapahtuu valitsemalla aineiston analyysiyksiköt, jotka muutetaan pelkistettyyn muotoon esimerkiksi tiivistämällä. Pelkistämisen eli redusoinnin jälkeen aineisto ryhmitellään eli klusteroidaan erilaisiin luokkiin etsien yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Luokkien tulee olla toisensa poissulkevia ja ne nimetään sisältöä kuvaaviksi. Tämän jälkeen tulee abstrahointi eli saman sisältöiset alaluokat yhdistetään yläluokiksi ja lopuksi yläluokille muodostetaan yhteinen pääluokka. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 108.)

Seuraavan sivun kuviossa (kuvio 5) on esimerkki aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä, jossa kysymykseen tulleiden avoimien vastauksien alkuperäiset ilmaukset on pelkistetty ja lopuksi yhdistetty samanlaiset ilmaukset yhteen. Lisäksi yhdistettyjen ilmauksien määrät on laskettu.

Kuvio 5. Esimerkki kerätyn aineiston aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä.

Kyselyssä tiedusteltiin opiskelijoilta, mistä heidän kokemuksensa ikääntyneistä on peräisin. Kysymykseen oli annettu valmiita vastausvaihtoehtoja ja sen lisäksi myös avoin kohta. Tässä kysymyksessä yhdistettyjä ilmauksia tuli kolme, jotka voidaan jakaa perheeseen ja sukuun, muuhun lähipiiriin sekä työhön ja kouluun liittyviin ilmauksiin.

4.5 Ideointityöpajan valmistelu, toteutus ja tuloksien koonti

Kyselyn vastausten analysoinnin jälkeen tulokset lähetettiin kirjallisessa muodossa Vantaan kaupungin vanhuspalveluiden työntekijöille ennakkomateriaalina työpajaa ajatellen. Työpaja järjestettiin Laurea Tikkurilan kampuksella elokuussa 2019. Työpajan kesto oli 2,5 tuntia ja siihen osallistui yhteensä kahdeksan henkilöä. Kuusi heistä oli Vantaan kaupungin vanhus- ja vammaispalvelujen avopalveluiden työntekijöitä ja kaksi oli Laurean sosiaalialan lehtoria Tikkurilan kampukselta.

Työpajan tarkoituksena oli ideoida ja suunnitella kyselyn tulosten perusteella keinoja ja toimintamuotoja, joilla kaupungin vanhuspalvelut voisivat olla näkyvämmiin esillä Laurean sosiaalialan opetuksessa. Työpajan osallistujille annettiin etukäteen tiedote työpajaan osallistumisesta (liite 4) sekä suostumuslomake työpajaan osallistumisesta (liite 5).

Työpajan työskentelytapoina käytettiin palvelumuotoilun keinoja sovellettuna sosiaali- ja terveysalan palvelujen sekä koulutuksen näkökulmiin. Palvelumuotoilu on Tuulaniemen (2016) mukaan tapa lähestyä palveluiden innovointia ja kehittämistä yhtä aikaa sekä analyttisesti että intuitiivisesti. Analyttisellä lähestymistavalla tarkoitetaan faktatietoon, loogiseen päättelyyn, asiakastutkimukseen ja dataan liittyvää tiedon keräämistä ja käyttöä. Intuitiivisuus taas tarkoittaa taitoa ja kokemusta nähdä, mikä voisi olla tulevaisuudessa mahdollista, mutta jota ei vielä ole olemassa. (Tuulaniemi 2016: 10.)

Käytännössä palvelumuotoilu tarjoaa systemaattisen prosessin ja laajan kirjon menetelmiä kehittämistyöhön. Prosessi voidaan jakaa neljään vaiheeseen, jotka ovat kartoita ja ymmärrä, ennakoi ja ideoi, mallinna ja arvioi sekä konseptoi ja vaikuta. (Ideapakka 2017.) Tuulaniemi (2016) käyttää prosessin osista nimityksiä määrittely, tutkimus, suunnittelu, palvelutuotanto ja arviointi. Nämä osat jakautuvat edelleen pienempiin vaiheisiin. (Tuulaniemi 2016: 10.)

Tutkimuksellisessa kehittämistyössä hyödynnettiin työpajan toteutuksessa palvelumuotoiluprosessin kahta ensimmäistä vaihetta eli kartoitusta ja ymmärrystä sekä ennakoitua ja ideointia. Tarkoituksena on, että työn valmistumisen jälkeen aikaansaannoksia eli toimenpide-ehtotuksia voidaan hyödyntää Laurean sosiaalialan koulutuksen kehittämässä ja jatkaa palvelumuotoilun prosessia mallintamisen ja arvioinnin kautta jopa konseptointiin ja vaikuttamiseen saakka.

Kartoita ja ymmärrä -vaiheessa korostuu syvälinen asiakas- ja toimintaympäristöymmärryksen hankkiminen. Tämä vaihe on yleensä aikaa vievin, sillä koko kehitysprosessi perustuu asiakkaiden tilanteiden, tarpeiden, käyttäytymisen ja arvojen ymmärrykseen. Vaiheen eri menetelmät keräävät laajasti faktatietoa ja näkemyksiä todennäköisistä tulevaisuuden kehityskuluista. Lopputulemana vaiheesta on syvälinen asiakasymmärrys, joka on tiivistetty helposti hyödynnettävään, suunnittelutyötä viitoittavaan ja inspiroivaan muotoon. Ennakoi ja ideoi -vaiheessa tavoitteena on hankitun tiedon ja käyttäjäymmärryksen pohjalta ideoida uusia ratkaisuja. Vaiheessa korostuu luovuus, yhteisöllisyys, avoimuus ja osallistavuus. Lopputulemana vaiheesta on riittävä määrä asiakasymmärrykseen ja muuhun selvitystyöhön pohjautuvia ratkaisuideoita. (Ideapakka 2017.)

Työpajan sisältö jaettiin näiden kahden vaiheen kesken. Kartoita ja ymmärrä -vaiheeseen kuului opiskelijoille teetetyn kyselyn tulosten läpikäynti. Tuloksia peilattiin Vuokon

(2004: 40) esittelemään vaikutuksen portaisiin (ks. kuvio 3) siitä, millä vaikutuksen portailta opiskelijat ovat tällä hetkellä suhteessa ikääntyneisiin ja vanhustyöhön. Työpajan toinen vaihe oli ennakoi ja ideoi -vaihe, jota varten oli määritelty niin sanottu opiskelijan palvelupolku (kuvio 6).

Kuvio 6. Tiivistetty opiskelijan palvelupolku (Ahosta 2017: 114–118 mukailten).

Ahosen (2017) mukaan palvelupolun avulla selvitetään asiakkaan kulkeminen ja asiakkaan kokemukset palvelun piirissä aina ensikontaktista viimeiseen kontaktiin saakka. Palvelupolusta muodostuu siten visuaalinen kartta, jonne merkitään palvelutuokiot sekä tuokioiden sisällä olevat kontaktipisteet. Palvelupolun tavoitteena on löytää sekä kehittämistä tai poistamista vaativat, että vahvistettavat kohdat. (Ahonen 2017: 114–118.)

Opiskelijan palvelupolku tarkoittaa tässä työssä sitä polkua, jonka opiskelija kulkee koulutuksensa aikana ja palvelutuokiot ovat niitä kohtia, joissa vanhustyön organisaatio eli työelämä voi kohdata opiskelijan kanssa. Tällaisia palvelutuokioita eli kohtaamispisteitä voivat olla esimerkiksi opintojen aloitus, ydinosaamisen moduulien opintojaksot ja täydentävät opinnot, joissa kohtaamispisteitä voi tapahtua esimerkiksi työelämälähtöisissä projekteissa, teoriaopinnoissa, organisaation tutustumisessa tai vaikkapa vierailijan luennoitsijan muodossa. Lisäksi kohtaamispisteitä ovat työharjoittelut, kesätyöt, opinnäytetyön tekeminen ja valmistuminen. Opiskelijan palvelupolku ja sen kohtaamispisteet toimivat työpajassa ideoinnin pohjana mietittäessä, miten vanhustyön organisaatio voisi olla enemmän mukana ja näkyvillä sosiaalialan koulutuksessa ja opiskelijan opinnoissa.

Työpajan ideointiosuus eli ennakoi ja ideoi -vaihe oli kaksiosainen. Ensin käytettiin *Brain-writing*-menetelmän muokattua versiota, jossa työskenneltiin itsenäisesti hiljaisuudessa.

Brainwriting-menetelmässä eli 6-3-5 -menetelmässä ideana on, että kuusi (6) ihmistä kirjoittaa kolme (3) ideaa viidessä (5) minuutissa, jolloin puolessa tunnissa syntyy 108 uutta ideaa (Women Technology Entrepreneurs n.d.).

Työpajassa aiheita oli kahdeksan, joista kuusi oli johdettu opiskelijan palvelupolun kohtaamispaikoista ja muotoiltu kysymysten muotoon. Kaksi muuta kysymystä olivat opiskelijan, koulun ja työelämän yhteistyötä yleisemmin käsitteleviä. Kysymykset olivat:

1. Miten vanhustyö voi näkyä opiskelijoiden opintojen alussa?
2. Miten vanhustyö voisi olla esillä työelämälähtöisissä projekteissa?
3. Miten opiskelijat saadaan kiinnostumaan vanhustyön työharjoittelusta?
4. Millaisia vanhustyön aiheita voitaisiin tarjota opinnäytetyön tekijöille?
5. Millaisia vapaasti valittavia (syventäviä/täydentäviä) opintoja vanhustyöstä voisi olla?
6. Mitä keinoja olisi opiskelijoiden rekrytointiin kesätöihin vanhustyöhön?
7. Millaista osaamista opiskelijoilla tulisi olla työelämän näkökulmasta?
8. Millaisia resursseja on käytettävissä vanhustyön organisaation ja Laurean väliseen yhteistyöhön liittyen?

Tavoitteena oli, että jokainen osallistuja kirjoittaisi vähintään yhden idean tai ajatuksen jokaiseen aiheeseen. Aikaa oli kaksi minuuttia aihetta kohden. Jokainen osallistuja kiersi kaikki aiheet läpi ja samalla näki muiden kirjoittamat aiemmat ideat aiheeseen liittyen. Osallistujien ideat saivat olla joko jatkoa muiden ideoille tai kokonaan uusia. Tarkoituksena oli herätellä osallistujia tuomaan alustavia ideoita esille, joiden pohjalta jatkettiin työskentelyä ryhmissä. Hiljaisen työskentelyn lopuksi käytiin kirjoitetut ideat yhdessä läpi, ja keskusteltiin niistä sekä lisättiin keskustelun myötä tulleet uudet ideat papereille. Tämän jälkeen osallistujat saivat merkitä kaksi itseään eniten kiinnostavaa aihetta jatko-työskentelyyn. Eniten ääniä saaneiden kahden aiheen ideointia jatkettiin *Learning Café* -menetelmällä.

Learning Café eli oppimiskahvila on menetelmä, joka perustuu keskusteluun, tiedon luomiseen ja siirtämiseen sekä yhteisen ymmärryksen löytämiseen. Työpajan osallistujat

jaetaan pienryhmiin, ja yksi ryhmän jäsenistä toimii kirjurina, joka pysyy samassa pöydässä koko ajan. Yhdessä ryhmässä keskustellaan yhdestä aiheesta ja keskustelun pohjalta kirjataan syntyneet ideat ja ajatukset ylös. Keskustelu-aikaa on noin 20 minuuttia, jonka jälkeen ryhmät vaihtavat toistensa kanssa paikkaa niin, että kirjuri pysyy samana. Kirjuri esittelee uudelle ryhmälle edellisen ryhmän ajatukset, jonka jälkeen keskustelu jatkuu toiset 20 minuuttia. (Innokylä 2019).

Tässä työpajassa Learning Cafén aiheita oli vain kaksi aikataulusta ja osallistujamäärästä johtuen. Jatkotyöskentelyyn valikoituivat työelämälähtöisiä projekteja sekä vanhustyön työharjoittelua käsittelevät aiheet. Osallistujat jaettiin kahteen ryhmään ja molemmat ryhmät saivat keskustella ja ideoida molempia aiheita. Työskentelyn lopuksi tuotokset käytiin yhdessä läpi keskustelemalla.

Työpaja nauhoitettiin ja työpajassa kertynyt konkreettinen materiaali siirrettiin työpajan jälkeen sähköiseen muotoon. Kertynyt materiaali dokumentointiin työpajan tuloksiksi (ks. luku 6). Yksittäisiä työpajaan osallistuvia henkilöitä ei voida tunnistaa dokumentoinnista. Kaikki työpajassa kerätty materiaali hävitettiin tutkimuksellisen kehittämistyön valmistuttua. Työpajan tuloksia yhdessä kyselyn tulosten kanssa hyödynnettiin tehtäessä listaa toimenpide-ehdotuksista (ks. luku 7).

4.6 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksellista kehittämistyötä tehdessä on huomioitava monta tutkimuseettistä näkökulmaa ja tehtävä perusteltuja valintoja, jotta työ olisi hyvän tieteellisen käytännön mukainen (ks. Tutkimuseettinen neuvottelukunta n.d.). Tutkimuksellista kehittämistyötä tehdessä pyrittiin noudattamaan hyvän tieteellisen käytännön eettisiä periaatteita, kuten rehellisyyttä ja huolellisuutta sekä tieteellisiä toimintatapoja aineiston keräämisessä ja analysoinnissa, tietojen tallentamisessa sekä tulosten arvioinnissa ja dokumentoinnissa.

Tutkittavien kohtelua määrittelevät ihmisarvon kunnioittamista ilmentävät normit, joita ovat itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, henkisen ja fyysisen vahingoittamisen välttäminen sekä yksityisyyden kunnioittaminen ja suojeleminen. (Kuula 2011: 60–65.) Opinnäytetyössä kunnioitettiin itsemääräämisoikeutta antamalla osallistujille riittävästi tietoa tutkimuksesta sekä varmistamalla heidän vapaaehtoinen tutkimukseen osallistumisen toteutumisen. Työn aikana huolehdittiin asianmukaisesti luottamuksellisten tietojen tietosuojasta sekä julkaistavien tutkimustulosten esittämisestä niin, etteivät ne ole

vahingollisia tutkittaville. Tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistuneilla henkilöillä oli oikeus määrittää itse, mitä tietojaan he antavat tutkimuskäyttöön. Lisäksi huolehdittiin, ettei yksittäisiä henkilöitä voida tunnistaa dokumentoinnista. Tutkimusaineistoa käytettiin, käsiteltiin ja säilytettiin sovitusti ja sääntöjen mukaisesti sekä noudatettiin tietosuojalainsäädäntöä henkilöiden yksityisyyden kunnioittamiseksi ja suojelemiseksi.

Vilkan (2007) mukaan hyvään määrälliseen tutkimukseen kuuluu, että tutkimuksen kysymyksenasettelu ja tavoitteet, tutkimuksen huolellinen suunnittelu, aineiston kerääminen ja käsittely, tulosten esittäminen ja aineiston säilytys noudattavat hyvää tieteellistä käytäntöä loukkaamatta tutkimuksen kohderyhmää, tiedeyhteisöä tai hyvää tieteellistä tapaa. Tutkijan tehtävänä on minimoida tutkimuksen haitat ja maksimoida hyödyt sekä informoida niistä avoimesti ja rehellisesti. (Vilka 2007: 90–91, 100.) Kehittämistyön näkökulmasta asiaa katsovan Kanasen (2012) mukaan tutkimuksen tekijän on oltava täysin puolueeton eikä kysymysten asettelu saisi johdatella vastaajia tietyn tyyppisiin vastauksiin. Tutkimuksen tekijä ei saa vaikuttaa tutkittavaan ilmiöön. (Kananen 2012: 166.)

Opinnäytetyön tutkimuksellinen osio toteutettiin sähköisenä kyselynä opiskelijoille. Kuulan (2011) mukaan sähköpostikyselyn etuna on mahdollisten haastattelutilanteiden haittatekijöiden, kuten visuaalisten ja ei-verbaalisten tekijöiden väheneminen. Lisäksi aineisto saadaan valmiiksi sähköisessä muodossa. Toisaalta sähköisessä kyselyssä häviävät kasvokkain tapahtuvan vuorovaikutuksen eleet, ilmeet ja äänenpainot. Sähköisen kommunikaation kautta kerättävää tutkimusaineistoa koskee samat tutkimusetiikan ja tietosuojan vaatimukset kuin perinteistä teemahaastattelua tai paperista kyselylomaketta. (Kuula 2011: 173–175.)

Tässä työssä sähköinen kysely toteutettiin niin, että opiskelijat vastasivat kyselyyn opintojaksojen tunneilla. Opiskelijat saivat ensin kutsun osallistua kyselyyn sähköpostitse. Opintojaksoille mentäessä opiskelijoille kerrottiin suullisesti opinnäytetyöhön liittyvästä tutkimuksesta. Sen lisäksi jokaiselle jaettiin saatekirje (liite 2). Opintojaksojen yhteydessä tapahtuvasta kyselyn toteutuksesta huolimatta tutkittavat osallistuivat tutkimukseen vapaaehtoisesti eli opiskelijat saivat kieltäytyä vastaamasta tutkimukseen. Opiskelijat suostuivat osallistumaan kyselyyn vastaamalla siihen, jolloin erillistä suostumuslomaketta ei tarvittu.

Sähköinen kysely on varmasti osaltaan vaikuttanut vastausmääriin ja jopa vastauksiin. Vastausmäärää saatiin kasvatettua toteuttamalla kysely opintojaksojen yhteydessä, sillä

pelkkä sähköpostin välityksellä mennyt kutsu ei olisi innostanut opiskelijoita vastaamaan. Tästä hyvänä esimerkkinä on neljännen vuoden opiskelijat, joille kysely lähti ainoastaan sähköpostilla ilman opintojaksokohtaamista, sillä yksikään tämän ryhmän opiskelija ei vastannut kyselyyn muistutusviestistä huolimatta. Se, olisiko esimerkiksi jokin kannustin, kuten elokuvalippujen arvonta, innostanut opiskelijoita vastaamaan ahkerammin, jää arvailun varaan. Todennäköisesti kyselyyn olisi tullut joitakin vastauksia lisää, mutta samalla tulee pohtia, olisiko mahdollinen palkinto kannustanut vastaamaan kyselyyn vain huvin vuoksi, ilman kysymysten tarkempaa pohtimista. Toki näin on voinut tapahtua nykyin, mutta toisaalta kyselyn vastaukset ovat keskenään hyvin saman suuntaisia, mikä ei viittaa sattumanvaraiseen vastaamiseen.

Kyselyyn vastaamiseen ovat voineet vaikuttaa myös kyselyn toteuttajan läsnäolo sekä ryhmäpaine. Esimerkiksi kyselyyn vastaaminen mahdollisimman nopeasti voi vaikuttaa siihen, kuinka tarkasti kyselyn tekemiseen on keskitytty. Lisäksi tulee huomioida tutkimusajankohdan mahdollinen merkitys tuloksiin. Tässä työssä se tarkoittaa kahdenlaista ajankohtaa. Yhteiskunnallisesti katsottuna kyselyn tulokset olisivat saattaneet olla jonkin verran erilaisia, jos kysely olisi toteutettu opiskelijoille esimerkiksi vuotta aiemmin. Nyt vuoden 2019 alkupuolen uutisointi vanhustyön tilanteesta esimerkiksi pitkäaikaishoidon osalta on saattanut vaikuttaa opiskelijoiden käsityksiin ja mielipiteeseen vanhustyöstä. Toisaalta opiskelijoiden vastauksiin on saattanut vaikuttaa vastausajankohta eli vastattiinko kyselyyn luennon alussa, puolivälissä tai lopussa ja oliko kyseessä aamun vai iltapäivän tunnit. Vastausmäärä on kuitenkin niin pieni, ettei voida lähteä erottelemaan, onko esimerkiksi aamu- tai iltapäivätuntien vastaajien välillä eroja.

Kyselyn toteuttaminen opintojaksoilla, mutta sähköisesti, herättää kysymyksen opiskelijoiden tietosuojasta. Vaikka kyselyä tehdessä vierailtiin eri opiskelijaryhmien oppitunneilla, ei tiedetty, keitä opiskelijat henkilökohtaisesti ovat. Lisäksi vastaukset tallentuivat sähköisesti eli kenenkään yksittäisen opiskelijan vastauksia ei nähty eikä niitä voi jälkikäteen yhdistää tiettyihin opiskelijoihin. Vastausten nimettömyydestä huolimatta tulee aineistolle tehdä lisäksi anonymisointi. Määrällinen tutkimusaineisto on anonymisoitava eli esimerkiksi lomakeaineistosta on poistettava henkilötunnisteet tai muutettava tai muokattava ne niin, ettei yksittäistä henkilöä pysty tunnistamaan aineistosta (Vilkkä 2007: 90, 95). Anonymisoinnin keinoja ovat esimerkiksi se, että arvo, kuten ikämuuttuja, luokitellaan uudelleen, tarkasta ammattimuuttujasta tehdään laajemmat ammattiluokitukset tai avointen kysymysten vastauksista poistetaan suorat tunnistetiedot (Kuula 2011: 211–212).

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä kerättiin osallistujilta ainoastaan epäsuoria tunnistetietoja, kuten sukupuoli, opiskeluvuosi ja aikaisempi ammatti. Näitä tunnistetietoja ei yhdistetty eli ei käytetty useampaa tunnistetietoa yhtä aikaa, jotta tutkittavien anonymitteetti säilyi. Ei myöskään ollut relevanttia eritellä esimerkiksi ensimmäisen ja kolmannen vuoden miespuolisten opiskelijoiden vastauksia, vaan merkittävämpää oli verrata pelkästään eri vuosikurssien opiskelijoiden mielipiteitä. Lisäksi tarkoista ammattimuuttujista tehtiin laajemmat luokitukset.

Työpajaan osallistuville Vantaan kaupungin työntekijöille lähetettiin tiedote työpajaan osallistumisesta (liite 4) ja työpajassa osallistujilta kerättiin kirjallinen suostumuslomake (liite 5). Kuulan (2011) mukaan kirjallinen informointi ja tutkittavien vapaaehtoinen suostumuslomake tarvitaan, kun aineistoa kerätään suoraan tutkittavilta ja se tallennetaan sellaisenaan. Suullinen informointi taas riittää, kun tallennevälineitä ei käytetä eikä muita tunnistetietoja kerätä. (Kuula 2011: 119.) Työntekijöiden työpaja nauhoitettiin dokumentoinnin tueksi, mutta nauhoitetta ei litteroitu. Työpajatyöskentelyn pääasiallinen materiaali, kuten fläppipaperit, nauhoitteet sekä suostumuslomakkeet hävitettiin tietosuojamateriaalina työn valmistuessa.

Eettisyyden lisäksi myös luotettavuutta on tärkeää pohtia jokaisessa tutkimuksellisen kehittämistyön vaiheessa. Kanasen (2011; 2014) mukaan kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuus ja laatu rakentuvat kahdesta osa-alueesta, reliabiliteetista sekä validiteetista. Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimustulosten pysyvyyttä, eli saadaanko samat tulokset, jos tutkimus toistetaan. Jos eri mittauskerroilla ja eri mittaaajien toimesta saadaan samat tulokset, voidaan mittauksen reliabiliteettia eli pysyvyyttä pitää korkeana. (Kananen 2011: 118; Kananen 2014: 125.)

Tässä kehittämistyössä kysely toteutettiin sosiaalialan eri vuosikurssien opiskelijoille. Osa opiskelijoista on ehtinyt jo valmistua koulusta ja uusi ryhmä aloittaa opiskelunsa työn valmistumiseen mennessä. Tämä tarkoittaa, että kyselyä ei voida toteuttaa täysin samoille henkilöille. Lisäksi koulutus etenee koko ajan, joten opiskelijoiden osaaminen ja tietämys muuttuvat, mikä voi vaikuttaa tuloksiin, jos kysely toteutettaisiin uudestaan. Myös yhteiskunnalliset tapahtumat voivat vaikuttaa opiskelijoiden näkemyksiin. Täysin samanlaisia eli pysyviä tutkimustuloksia ei siten voida saada. Toisaalta kyseessä on kehittämistyö, jossa tavoitteena onkin toimintaan ja asioihin vaikuttaminen ja niissä tapahtuvien muutoksien aikaansaaminen.

Reliabiliteetissa voidaan erottaa kaksi osatekijää, stabiliteetin ja konsistenssin. Stabiiliteetti mittaa mittarin pysyvyyttä ajassa, ja sitä voi nostaa suorittamalla mittauksia ajallisesti peräkkäin. Käytännössä stabiliteettia ei voida opinnäytetöissä ottaa huomioon ajallisista ja taloudellisista syistä johtuen. Konsistenssilla eli yhtenäisyydellä tarkoitetaan sitä, että mittarin osatekijät mittaavat samaa asiaa. Yksinkertaisimmillaan tämä voisi tarkoittaa, että kyselytutkimuksessa jotakin asiaa mitataan kahdella eri kysymyksellä, joissa käytetään muuttujan ominaisuuksien vastinpareja. Kahden vastakkaisen, samaa asiaa mittaavan väitteen korkea korrelaatio indikoi mittausten korkeaa reliabiliteettia. (Kananen 2011: 119–120.) Kyselyn konsistenssi pyrittiin huomioimaan toteutetussa kyselyssä niin, että samaa asiaa mitattiin useammassa kohdassa, mutta hieman eri näkökulmista katsottuna. Varsinaisia muuttujien ominaisuuksien vastinpareja ei käytetty, sillä kyselystä olisi tullut liian pitkä ja raskas.

Validiteetti tarkoittaa sitä, että tutkitaan tutkimusongelman kannalta oikeita asioita ja sopivilla mittareilla (Kananen 2014: 125). Mittari on validi, jos se mittaa sitä, mitä sen halutaankin mittaavan. Validiteetin hyvyyden arviointi on kuitenkin vaikeampaa kuin reliabiliteetin. Kokonaisvaliditeetti koostuu sisäisestä ja ulkoisesta validiteetista. Sisäinen validiteetti tarkoittaa tutkimusprosessin systemaattista luotettavuutta erotuksena reliabiliteetista. Ulkoinen validiteetti taas tarkoittaa tutkimustulosten yleistettävyyttä eli miten hyvin otoksesta saadut tutkimustulokset vastaavat perusjoukkoa. Sisäistä validiteettia pienentäviä tekijöitä voidaan pyrkiä poistamaan dokumentoimalla tutkimusprosessi tarkasti ja määrittelemällä ja johdattamalla käsitteet tarkasti teoriaan pohjautuen. (Kananen 2011: 121–124.)

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä pyrittiin dokumentoimaan tutkimuksen eri vaiheet ja perustelemaan tehdyt ratkaisut, jotta lukija voi todeta prosessin aukottomuuden. Kyselylomakkeen kysymykset laadittiin sekä teoriaan että aiempiin tutkimuksiin pohjautuvista keskeisistä käsitteistä mahdollisimman selkeiksi ja yksiselitteisiksi. Myös lomakkeen esitestaus oli tärkeä vaihe, sillä siten selvitettiin lomakkeen ja kysymysten selkeys, ymmärrettävyys ja toimivuus. Ideointityöpajasta tehtiin suunnitteluvaiheessa alustava runko, joka tarkentui ja muotoutui kyselyn tulosten analysoinnin perusteella. Tutkimuksellisen kehittämistyön toteuttamiseksi haettiin tutkimusluvut sekä Laurea-ammattikorkeakoululta että Vantaan kaupungilta organisaatioiden vaatimalla tavalla ja annetun aikataulun mukaisesti. Tutkimuslupien lisäksi tehtiin yhteistyösopimus Metropolia Ammattikorkeakoulun, Laurea-ammattikorkeakoulun ja Vantaan kaupungin kanssa.

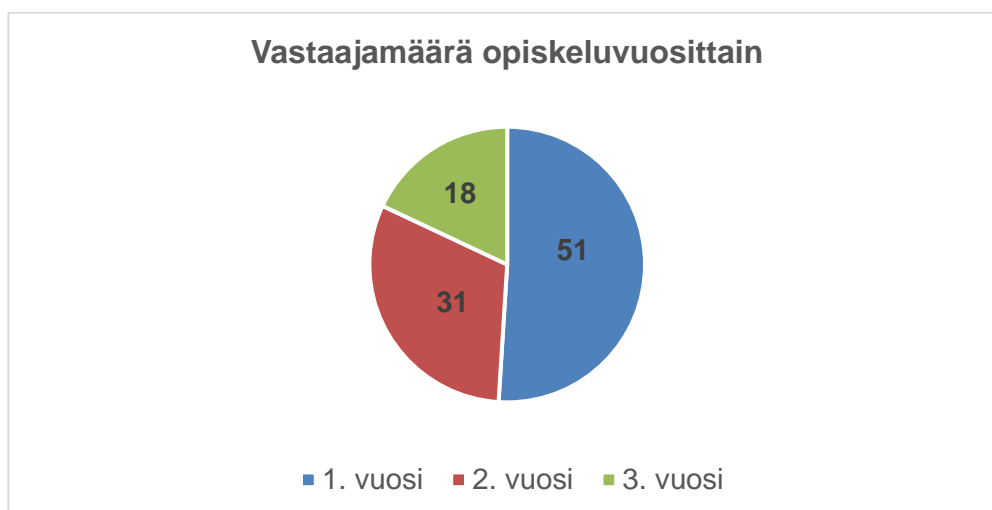
5 Kyselyn tulokset

Kyselyyn (liite 3) vastasi 100 Laurea Tikkurilan sosiaali-alan suomenkielistä opiskelijaa. Vastausprosentiksi muodostui koko opiskelijamäärästä (229 opiskelijaa) 43,7 %. Kyselyn kysymyksiin vastattiin erittäin tunnollisesti. Ainoastaan ikä-kysymykseen ei tullut täyttä vastausprosenttia, kaikissa muissa vastausprosentti oli 100.

Tuloksien yhteydessä on taulukoita ja kuvia havainnollistamassa tuloksia. Tuloksien läpikäynti aloitetaan taustatiedoista, jonka jälkeen käydään läpi opiskelijoiden kokemukset ja käsitykset vanhuksista ja vanhustyöstä, vanhustyön vetovoimatekijöistä sekä sosiaali-alan koulutuksesta vanhustyön näkökulmasta. Lopuksi tarkastellaan kyselyn tuloksia suhteessa tutkimuskysymyksiin ja teoriaan.

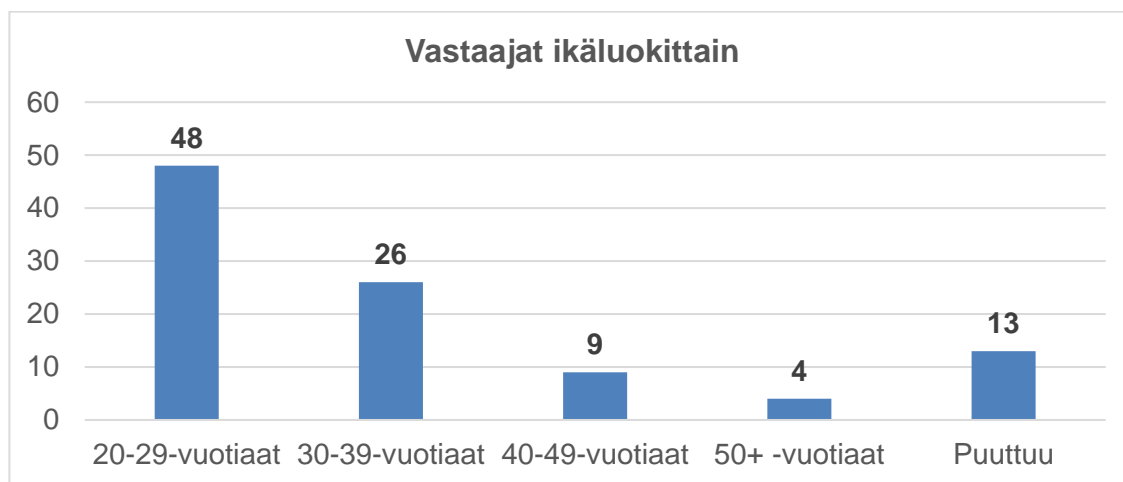
5.1 Taustatiedot

Vastaajista 90 oli naisia ja 10 miehiä. Tuloksissa ei jaotella erikseen miesten ja naisten vastauksia, sillä tarkastelun kohteena on yleisesti sosionomikoulutuksessa opiskelevien mielipiteet ja kokemukset, ei sukupuolten välisten vastausten erojen erittely. Vastaajat koostuivat ensimmäisen, toisen ja kolmannen vuoden opiskelijoista (kuvio 7). Vastaajista suurin osa oli ensimmäisen vuoden opiskelijoita (51). Seuraavaksi eniten oli toisen vuoden opiskelijoita (31). Kolmannen vuoden opiskelijoita oli vähiten (18). Kyselyyn ei vastannut yksikään neljännen vuoden opiskelija.

Kuvio 7. Vastaajien jakaantuminen opiskeluvuosittain.

Suurin osa vastanneista opiskelijoista oli joko päiväopintoja (49 %) tai monimuoto-opintoja (47 %) suorittavia. Avoimen AMK:n opiskelijoita oli vastaajista 4 %. Vastaajista 87 kertoi ikänsä, 13 jätti vastaamatta kysymykseen (kuvio 8). Kysymykseen vastanneiden ikä vaihteli 20–53 vuoden välillä ja keski-ikä oli 30,0 vuotta.

Kuvio 8. Vastaajat ikäluokittain.

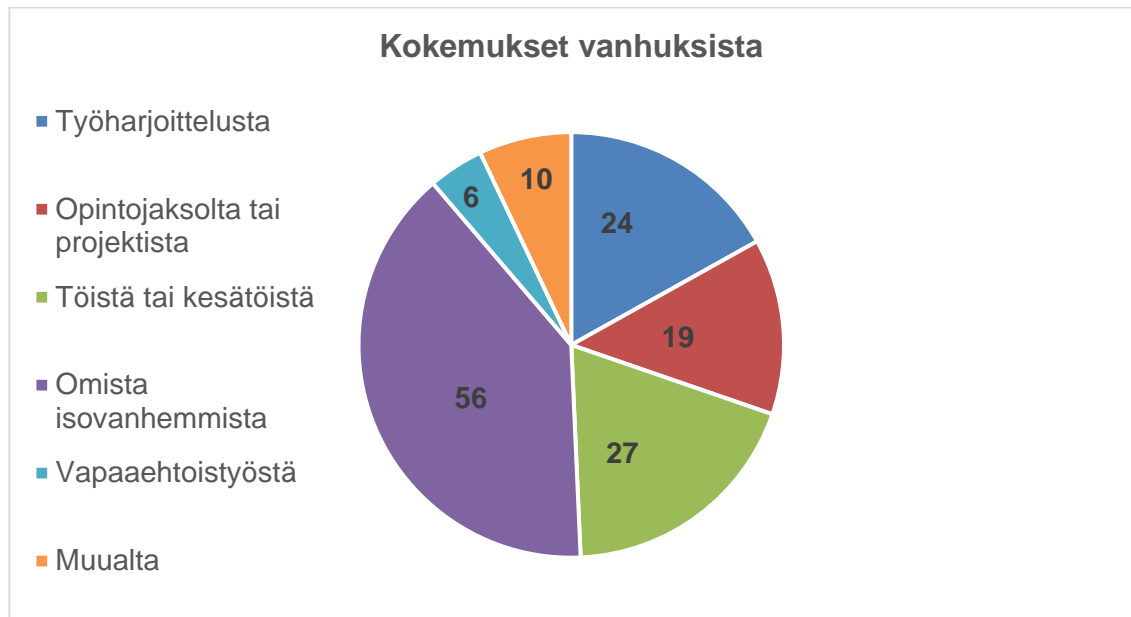
Vastaajista 70 %:lla oli aiempi ammatti. Aiempien ammattien listassa useimmiten mainittiin sosiaali- ja terveysalan ammatteja (muun muassa lähihoitaja, lastenhoitaja sekä nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaaja), liiketalouden ammatteja (tradenomi ja merkonomi) sekä esimerkiksi parturi-kampaajan ja erilaisia media-alan ammatteja.

Taustatiedoissa kysyttiin, minkä asiakasryhmän parissa opiskelijoita eniten kiinnostaisi tehdä töitä valmistumisensa jälkeen. Vastauksia sai laittaa useamman. Suurin osa vastaajista ilmoitti kiinnostavaksi asiakasryhmäksi lapset, nuoret, perhetyön, varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun (71 mainintaa). Toiseksi eniten vastaajia kiinnosti aikuissosiaalityö sekä nuoret aikuiset (15 mainintaa) ja kolmanneksi eniten päihde- ja mielenterveys-työ (12 mainintaa). Vanhustyö, vammaistyö ja maahanmuuttajatyö mainittiin jokainen viisi kertaa. Neljä vastaajaa ei vielä tiennyt, mikä asiakasryhmä heitä kiinnostaa.

5.2 Kokemus ja käsitys vanhuksista

Tässä osiossa kartoitettiin opiskelijoiden kokemuksia ja käsityksiä ikääntyneistä. Opiskelijoista neljällä viidestä oli kokemuksia vanhusten parissa olemisesta. Kokemukset olivat pääosin omien isovanhempien kautta tulleita sekä töistä ja kesätöistä saatuja. Myös työharjoittelujen kautta, koulun opintojaksoilta ja projekteista sekä vapaaehtoistyöstä oli

osa opiskelijoista saanut kokemuksia ikääntyneistä (kuvio 9). Avoimissa vastauksissa mainittiin lisäksi omat vanhemmat, muut sukulaiset sekä ystävät ja tuttavat.

Kuvio 9. Opiskelijoiden kokemukset ikääntyneistä, luvut ovat mainintojen kokonaismääriä.

Pyydettyäessä kuvailemaan, millainen kokemus vanhusten parissa oleminen oli opiskelijoille ollut, vastauksissa oli kokemuksia laidasta laitaan. Selkeästi positiivisia kokemuksia oli eniten (57 kommenttia). Vastauksissa nousi esiin, että ikääntyneiden kanssa oleminen on ollut avartavaa, opettavaista, antoisaa ja mukavaa. Hyviä kokemuksia tuotiin esille etenkin omien isovanhempien kanssa vietetystä ajasta, mutta myös työstä ja harjoittelujaksoista oli jäänyt positiivisia kokemuksia ja lämminhenkisiä kohtaamisia:

Avartava kokemus, vanhuksilta saa paljon uusia näkökulmia asioihin.

Todella mukava kokemus lähihoitajaopinnosta. Olin harjoittelussa kotihoidossa ja tykkäsin todella paljon.

Vanhusten kanssa työskentely oli mukavaa ja mielekästä, ja voisin jopa kuvitella työskenteleväni vanhuspuolella valmistumisen jälkeen.

Isovanhempien seurassa oleminen ollut mukavaa ja opettavaista.

Olin virkistysohjaajana tet-jaksolla viikon. Ihan mahtava kokemus, jossa sain ohjaajan parina tehdä liikunnallisia, musiikillisia ja kädentaidon menetelmiä. Olin silloin hyvin nuori, että nyt lisäisin menetelmiin muitakin luovia keinoja, jonka yhdistäisin muisteluun.

Negatiivissa kokemuksissa (18 kommenttia) nousi selkeästi esiin työn rankkuus ja raskaus niin fyysisesti kuin henkisesti. Toinen iso negatiivinen asia oli resurssien puute, joka näkyi opiskelijoille niin kiireenä kuin esimerkiksi paineena ottaa harjoittelijana enemmän vastuuta. Lisäksi muutamassa vastauksessa nostettiin esille pelko ja jännitys niin ikään-tyneitä kohtaan kuin esimerkiksi muistisairauksista johtuvien muutoksien vuoksi:

Lähihoitajaopinnoissa työharjoittelukokemus ei ollut miellyttävä, koska harjoittelu oli vaikeasti muistisairaiden osastolla ja henkisesti sekä fyysisesti todella haastava ja rankka.

Henkilökuntaresurssit ovat olleet riittämättömät ja se on heijastunut paineena opiskelijana ottaa enemmän itsenäistä vastuuta mihin on ollut valmis.

Hieman pelottavaa, koska etenkin isoäitini on muuttunut Alzheimerin taudin myötä.

Vastauksissa oli myös neutraaleja kommentteja. Vanhusten kanssa oleminen koettiin olevan ”ihan ok”, mutta ei ominta alaa. Ikään-tyneitä ei nähty erikoisempana ryhmänä kuin muitakaan asiakasryhmiä. Konkreettisina esimerkkeinä vanhusten parissa olemisesta nousivat esiin yhdessä olo, juttelu ja auttaminen. Lisää osaamista kaivattiin muistisairauksista ja toimintarajoitteista. Neutraaleissa kommentteissa on kuitenkin huomattavissa positiivinen suhtautuminen vanhustyöhön:

Ihan ok kokemus. Ei ole ominta alaa, mutta työskentely vanhusten kanssa toimii.

Muistisairaudet ja toimintarajoitteet oma lukunsa, niihin kaipaisi lisää osaamista.

Käsitykseni vanhuksista -kohdassa pyydettiin vastaajia valitsemaan esitettyihin väittämiin parhaiten omaa mielipidettä tai käsitystä vastaava vaihtoehto. Vastausvaihtoehdot olivat kuusiportaisella asteikolla (täysin eri mieltä, osittain eri mieltä, siltä väliltä, osittain samaa mieltä, täysin samaa mieltä, en osaa sanoa). Seuraavan sivun taulukkoon (taulukko 1) on laskettu jokaisen väittämän (4–19) saama vastausten keskiarvo, moodi ja keskihajonta (std). Taulukkoon lasketuista vastauksista on poistettu en osaa sanoa -vastaukset, jotta voidaan tarkastella vain varsinaisia mielipidevastauksia. En osaa sanoa -vastaukset on otettu huomioon, kun vastauksia on eritelty prosenttiosuuksina.

Taulukko 1. Käsitukset vanhuksista -osion väittämät ja vastausten koonnit.

	Keski-arvo (min 1 – max 5)	Moodi	Keskihajonta (std)
4. Vanhuksilla on elämänviisautta.	4,7	5	0,59
5. Vanhukset ovat elämänmyönteisiä.	3,4	4	0,88
6. Vanhukset valittavat paljon.	3	3	0,83
7. Vanhat ihmiset muistelevat vain menneitä.	2,8	2	1,16
8. Vanhakin ihminen on yksilö.	4,9	5	0,50
9. Vanhukset ovat taakka yhteiskunnalle.	1,7	1	0,87
10. Kunnioitan vanhoja ihmisiä.	4,8	5	0,47
11. Vanhukselle on tärkeää, että on omaisia lähellä.	4,8	5	0,45
12. Vanhukset ovat yksinäisiä.	4,1	4	0,78
13. Vanhan ihmisen elämä on tylsää.	2,8	2	1,03
14. Vanhukset kaipaavat usein juttuseuraa.	4,5	5	0,59
15. Muistamattomuus on olennainen osa vanhuutta.	3,2	4	1,13
16. Vanhukset ovat monisairaita.	3,2	4	1,07
17. Vanhukset tarvitsevat paljon apua arkipäivän tomissaan.	3,3	3	0,87
18. Vanhatkin ihmiset toteuttavat haaveitaan.	4,1	4	0,82
19. Vanhukset haluavat asua kotona mahdollisimman pitkään.	4,4	5	0,64

Vastausten perusteella opiskelijoiden mielipide ikääntyneistä on arvostava ja positiivinen, mutta samalla haavoittuvuuden näkevä (kuvio 10). Opiskelijat ajattelevat ikääntyneiden omaavan elämänviisautta (96 % osittain tai täysin samaa mieltä, keskiarvo 4,7), mutta kaipaavan omaisia (98 % osittain tai täysin samaa mieltä, ka. 4,8) ja juttuseuraa ympärilleen (97 % osittain tai täysin samaa mieltä, ka. 4,5). Ikääntyneiden nähtiin olevan jopa hieman yksinäisiä (82 % osittain tai täysin samaa mieltä, ka. 4,1).

Kuvio 10. Opiskelijoiden näkemyksiä ikääntyneistä.

Vahvin mielipide opiskelijoilla oli väittämästä ikääntyneiden yksilöllisyydestä, josta he olivat lähestulkoon kaikki samaa mieltä (ka. 4,9). Tulosten mukaan opiskelijat kunnioittavat ikääntyneitä (ka. 4,8) ja näkevät heidät haaveiden toteuttajina (ka. 4,1). Opiskelijat eivät kuitenkaan näe ikääntyneiden olevan taakka yhteiskunnalle (79 % osittain tai täysin eri mieltä, ka. 1,7), vaan enemmän itsenäisinä ihmisinä, jotka haluavat asua kotonaan mahdollisimman pitkään (ka. 4,4).

Eniten keskenään eroavia vastauksia oli tämän osion neljässä väittämässä (7, 13, 15 ja 16) keskihajontojen ollessa 1,03–1,16 välillä. Väittämien vastausten keskiarvot olivat 2,8 tai 3,2. Kahdessa väittämässä (7 ja 13) yleisin vastaus oli osittain eri mieltä ja kahdessa (15 ja 16) osittain samaa mieltä. Noin kolmasosa opiskelijoista oli siis osittain eri mieltä siitä, että vanhat ihmiset muistelisivat vain menneitä tai että heidän elämänsä olisi tylsää. Noin kolmannes vastaajista oli osittain samaa mieltä siitä, että vanhukset ovat monisairaita ja että muistamattomuus kuuluu olennaisesti vanhuuteen.

5.3 Kokemus ja käsitys vanhustyöstä

Opiskelijoiden kokemuksia ja käsityksiä vanhustyöstä tarkasteltiin neljän eri teeman kautta. Teemoina olivat vanhustyön sisältö sekä vanhustyöhön liittyvä osaaminen, koulutus ja uramahdollisuudet. Kolmas teema oli vanhustyö työpaikkana ja työyhteisönä sekä neljäntenä vanhustyön yhteiskunnallinen näkökulma. Käsitykseni vanhustyöstä -osiossa pyydettiin vastaajia valitsemaan esitettyihin väittämiin parhaiten omaa mielipidettä tai käsitystä vastaava vaihtoehto. Vastausvaihtoehdot olivat kuusiportaisella asteikolla (täysin eri mieltä, osittain eri mieltä, siltä väliltä, osittain samaa mieltä, täysin samaa mieltä, en osaa sanoa).

Vastaukset käydään läpi teemoittain, ja jokaisen teeman alussa on väittämät ja niiden vastausten tulokset koottu yhteen taulukkoon. Taulukoissa on laskettu jokaisen väittämän saama vastausten keskiarvo, moodi ja keskihajonta. Näistä taulukkojen vastauksista on poistettu en osaa sanoa -vastaukset, jotta voidaan tarkastella vain varsinaisia mielipidevastauksia. En osaa sanoa -vastaukset on otettu huomioon, kun vastauksia on eritelty prosenttiosuuksina.

Vanhustyön sisältö

Vanhustyön sisältö -teeman alla oli 12 väittämää liittyen vanhustyön konkreettiseen toimintaan ja sisältöön (taulukko 2). Vastausten perusteella opiskelijat näkevät vanhustyössä olevan parasta asiakkaat (osittain tai täysin samaa mieltä 78 %), ja että työ on palkitsevaa (osittain tai täysin samaa mieltä 62 %).

Taulukko 2. Vanhustyön sisältö -teeman väittämät ja vastaukset.

	Keski-arvo (min 1 – max 5)	Moodi	Keskihajonta (std)
20. Vanhustyössä tuetaan vanhusten itsenäisyyttä.	3,8	4	0,96
21. Vanhustyössä edistetään asiakkaiden hyvinvointia.	4,1	4	0,95
22. Vanhustyössä hyödynnetään riittävästi teknologiaa.	3	3	0,85
23. Vanhustyö on fyysisesti raskasta.	4,3	5	0,75
24. Vanhustyö on henkisesti raskasta.	4,3	4	0,76
25. Vanhustyö on pelkkää rutiinien toistoa.	2,9	3	1,03
26. Vanhustyössä huomioidaan asiakkaiden yksilöllisyys.	3,1	2	1,03
27. Vanhustyö on sopivan haasteellista.	3,3	4	0,99
28. Vanhustyö on monipuolista.	3,5	4	0,91
29. Vanhustyö on ahdistavaa.	3	3	1,19
30. Vanhustyö on palkitsevaa.	3,8	4	0,96
31. Vanhustyössä parasta ovat asiakkaat.	4,4	5	0,72

Vastaajien näkemyksenä on, että vanhustyössä edistetään asiakkaiden hyvinvointia (osittain tai täysin samaa mieltä 76 %) ja tuetaan heidän itsenäisyyttään (osittain tai täysin samaa mieltä 66 %). Samaan aikaan itse työ nähdään sekä henkisesti että fyysisesti raskaana; molemmissa väittämässä osittain tai täysin samaa mieltä oli 84 % vastaajista.

Tämän osion kolmessa väittämässä (25, 26 ja 29) vastausten keskihajonta oli suurinta (1,03–1,19). Näiden väittämien keskiarvot olivat 2,9–3,1 välillä. Väittämässä vanhustyön rutiinimaisuudesta ja ahdistavuudesta moodi oli 3 eli selkeää mielipidettä ei siten muodostunut. Vastaajista suurin osa oli osittain eri mieltä siitä, että vanhustyössä huomioidaan asiakkaiden yksilöllisyys. Myös useassa muussa tämän osion väittämässä keskihajonta oli lähellä arvoa yksi (1) (esim. väittämät 27, 20 ja 30).

Osaaminen, koulutus ja ura vanhustyössä

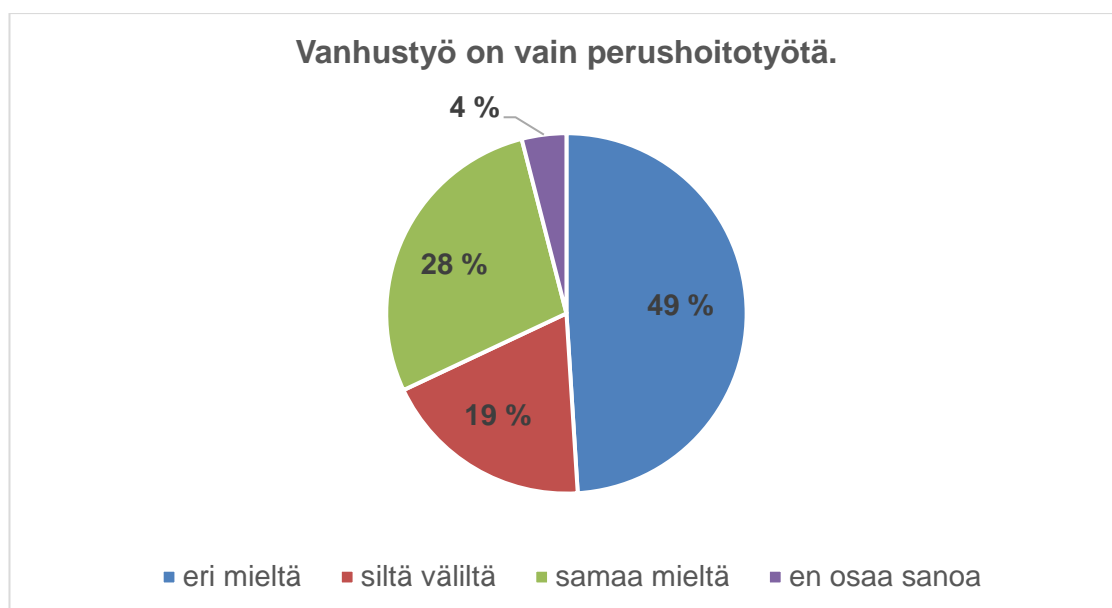
Osaaminen, koulutus ja ura vanhustyössä -teeman alla oli seitsemän väittämää (taulukko 3). Opiskelijat näkevät vanhustyön moniammatillisena työnä (osittain tai täysin samaa mieltä 88 %), joka sopii myös sosionomeille (osittain tai täysin samaa mieltä 81 %).

Taulukko 3. Osaaminen, koulutus ja ura vanhustyössä -teeman väittämät ja vastausten koonnit.

	Keski-arvo (min 1 – max 5)	Moodi	Keskihajonta (std)
32. Vanhustyö edellyttää jatkuvaa uuden oppimista.	4,1	4	0,82
33. Vanhustyö on moniammatillista.	4,5	5	0,72
34. Vanhustyö sopii sosionomeille.	4,3	5	0,87
35. Vanhustyö on vain perushoitotyötä.	2,6	1	1,37
36. Vanhustyö vaatii erityisosaamista.	4	4	0,86
37. Vanhustyössä on mahdollista edetä urallaan.	3,7	4	1,17
38. Kuka tahansa pärjää vanhustyössä.	1,8	1	0,9

Vastausten perusteella vanhustyö nähdään ammatillisesti vaativana työnä, joka edellyttää jatkuvaa uuden oppimista (osittain tai täysin samaa mieltä 70 %) ja vaatii erityisosaaamista (osittain tai täysin samaa mieltä 75 %). Opiskelijat kokevat, että kuka tahansa ei pärjää vanhustyössä; väittämän kanssa osittain tai täysin eri mieltä oli 79 % vastaajista.

Eniten hajontaa vastauksissa tuli väittämässä, että vanhustyö olisi vain perushoitotyötä (ka. 2,6 ja std. 1,37). Väittämän kanssa samaa mieltä oli 28 % ja 49 % oli eri mieltä (kuvio 11). Liki puolet opiskelijoista siis näkee vanhustyön sisältävän muutakin kuin pelkkää hoitoa ja hoivaa.

Kuvio 11. Vanhustyö on vain perushoitotyötä -väittämän vastausjakauma.

Toiseksi eniten hajontaa vastauksissa oli uralla etenemiseen liittyvässä väitteessä (ka. 3,7 ja std. 1,17). Puolet vastaajista oli sitä mieltä, että vanhustyössä on mahdollista edetä urallaan, 12 % oli eri mieltä. 23 % ei osannut sanoa ja siltä väliltä -vaihtoehdon oli merkinnyt 15 % vastaajista.

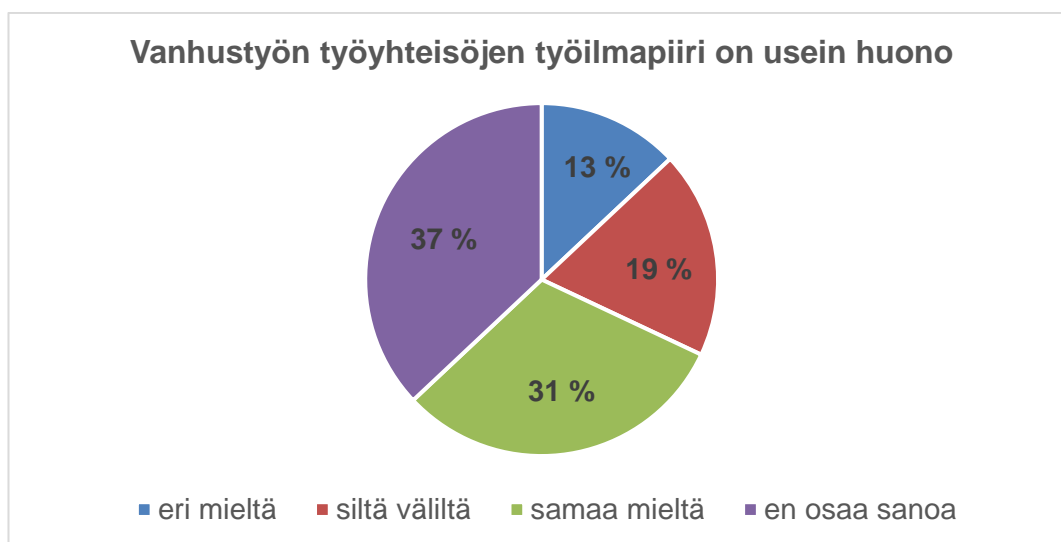
Vanhustyö työpaikkana ja työyhteisönä

Kolmannessa teemassa oli kuusi väittämää liittyen vanhustyöhön työpaikkana ja työyhteisönä (taulukko 4). Opiskelijat olivat lähes yksimielisiä siitä, että vanhustyö on tärkeää työtä (osittain tai täysin samaa mieltä 95 %). Lähes yhtä yksimielisiä oltiin siitä, että johdajuudella on suuri merkitys työn mielekkyyteen (osittain tai täysin samaa mieltä 91 %).

Taulukko 4. Vanhustyö työpaikkana ja työyhteisönä.

	Keski-arvo (min 1 – max 5)	Moodi	Keskihajonta (std)
39. Vanhustyön työntekijät ovat työhönsä kyllästyneitä.	3,3	4	0,91
40. Vanhustyön työyhteisöjen työilmapiiri on usein huono.	3,3	4	0,96
41. Johtajuudella on suuri merkitys työn mielekkyyteen.	4,7	5	0,59
42. Vanhustyön työympäristöt ovat fyysisesti turvallisia.	3,1	4	0,94
43. Vanhustyössä on suuri työntekijävaihtuvuus.	4	4	0,93
44. Vanhustyö on mielestäni tärkeää työtä.	4,9	5	0,39

Opiskelijoista 52 % oli osittain tai täysin samaa mieltä, että vanhustyössä on suuri työntekijävaihtuvuus. 39 % oli osittain tai täysin samaa mieltä siitä, että vanhustyöntekijät ovat työhönsä kyllästyneitä, joskin hajontaa oli jonkin verran (std. 0,91).

Kuvio 12. Vanhustyön työyhteisöjen työilmapiiri on usein huono -väittämän vastausjakauma.

Eniten hajontaa vastauksissa oli työyhteisön työilmapiiriä koskevassa väittämässä (std. 0,96). 31 % oli osittain tai täysin samaa mieltä, että vanhustyön työyhteisöjen ilmapiiri on usein huono. 13 % oli osittain tai täysin eri mieltä ja 19 % oli kahden vaiheilla (kuviokuva 12).

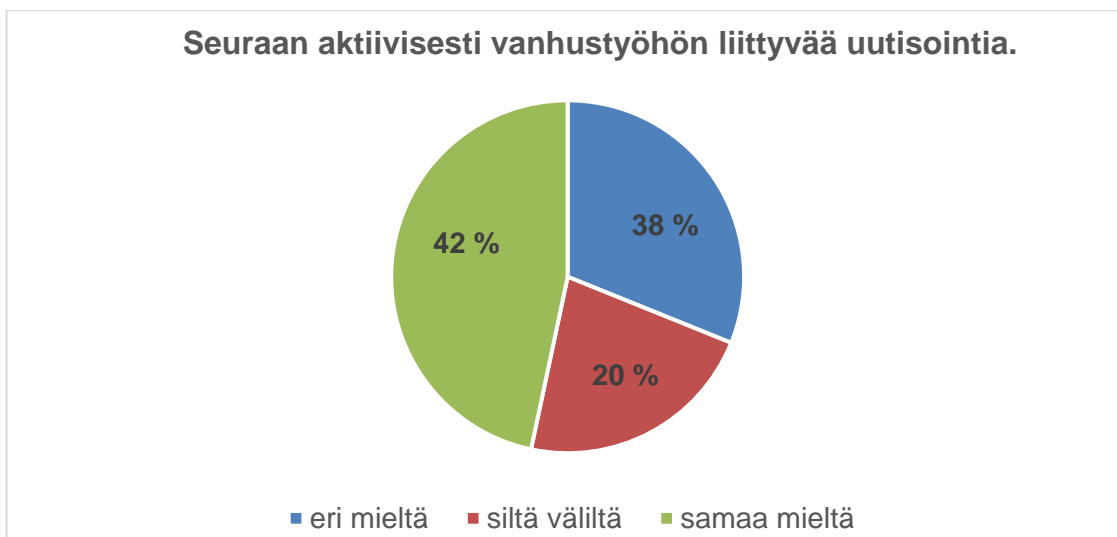
Vanhustyö yhteiskunnallisesta näkökulmasta

Viimeisessä teemassa vanhustyötä tarkasteltiin yhteiskunnallisesta näkökulmasta seitsemän väitteen kautta (taulukko 5). Vastausten perusteella opiskelijat ovat huolestuneita vanhustyön nykytilanteesta (ka. 4,6); väittämän kanssa osittain tai täysin samaa mieltä oli 92 %. Heidän mielestään yhteiskunta ei panosta riittävästi resursseja vanhustyöhön; 91 % oli osittain tai täysin eri mieltä väittämän kanssa.

Taulukko 5. Vanhustyö yhteiskunnallisesta näkökulmasta.

	Keski-arvo (min 1 – max 5)	Moodi	Keskihajonta (std)
45. Seuraan aktiivisesti vanhustyöhön liittyvää uutisointia.	3	4	1,22
46. Vanhustyö kiinnostaa nuoria työntekijöitä.	2,1	2	0,73
47. Vanhustyötä arvostetaan yhteiskunnassamme.	2,3	2	0,98
48. Vanhustyöhön riittää tulevaisuudessa työntekijöitä.	2,3	2	1,03
49. Vanhustyön julkisuuskuva on hyvä.	1,6	1	0,76
50. Yhteiskunta panostaa vanhustyöhön riittävästi resursseja.	1,5	1	0,6
51. Olen huolestunut vanhustyön nykytilanteesta.	4,6	5	0,76

Vanhustyön uutisoinnin seuraamista tiedustelevan väitteen vastaukset jakautuivat melko tasaisesti puolesta ja vastaan. Vastaajista 42 % kertoi seuraavansa aktiivisesti vanhustyöhön liittyvää uutisointia. 38 % ei seuraa uutisointia aktiivisesti (kuvio 13).

Kuvio 13. Vanhustyöhön liittyvän uutisoinnin seuraaminen.

Opiskelijat myös kokevat, että vanhustyön julkisuuskuva ei ole hyvä (87 % osittain tai täysin eri mieltä väittämän kanssa) eikä vanhustyötä arvosteta yhteiskunnassa (63 % osittain tai täysin eri mieltä väittämän kanssa). Vastaajien näkemyksenä on, ettei vanhustyö kiinnosta nuoria työntekijöitä (64 % osittain tai täysin eri mieltä väittämän kanssa), ja että tulevaisuudessa vanhustyössä ei riitä työntekijöitä (63 % osittain tai täysin eri mieltä väittämän kanssa).

5.4 Vanhustyön vetovoimaisuustekijät

Vanhustyön vetovoimaisuus -osiossa selvitettiin opiskelijoiden mielipiteitä vanhustyön vetovoimaisuutta lisäävistä ja vähentävistä tekijöistä. Vastaajia pyydettiin valitsemaan annetuista vaihtoehdoista omasta mielestään viisi vanhustyön vetovoimaisuutta eniten lisäävää tekijää ja vastaavasti viisi vetovoimaisuutta eniten vähentävää tekijää.

Tulosten mukaan (taulukko 6) vanhustyön vetovoimaisuutta lisäävät opiskelijoiden mielestä eniten työn ihmisläheisyys (82 valintaa), asiakkaat (76 valintaa) ja työkaverit (50 valintaa). Seuraavaksi eniten vetovoimaisuutta lisäävät alan työtilanne (36 valintaa) ja työn itsenäisyys (30 valintaa) sekä työn kehittämismahdollisuudet (29 valintaa). Näissä tuloksissa on havaittavissa selkeä kahden eniten valintoja saadun tekijän ero seuraavaksi eniten saaneisiin tekijöihin.

Taulukko 6. Vanhustyön vetovoimaisuutta lisäävät ja vähentävät tekijät.

Tekijä	Lisäävä (F)	Lisäävä %	Vähentävä (F)	Vähentävä %	Ei valintaa (F)	Ei valintaa %
52. Asiakkaat	76	76,0	4	4,0	20	20,0
53. Omaisets	17	17,0	13	13,0	70	70,0
54. Työn ihmisläheisyys	82	82,0	2	2,0	16	16,0
55. Työn haasteellisyys	15	15,0	26	26,0	59	59,0
56. Työtehtävä	10	10,0	22	22,0	68	68,0
57. Työn kuormittavuus	1	1,0	77	77,0	22	22,0
58. Työn määrä	4	4,0	60	60,0	36	36,0
59. Työn vastuullisyys	20	20,0	15	15,0	65	65,0
60. Työtahti	1	1,0	49	49,0	50	50,0
61. Työn itsenäisyys	30	30,0	8	8,0	62	62,0
62. Palkka	2	2,0	72	72,0	26	26,0
63. Työsuhde-edut	4	4,0	15	15,0	81	81,0
64. Työhyvinvointi	9	9,0	23	23,0	68	68,0
65. Työajat	15	15,0	23	23,0	62	62,0
66. Työn kehittämismahdollisuudet	29	29,0	13	13,0	58	58,0
67. Laatujärjestelmä	6	6,0	12	12,0	82	82,0
68. Asiakaspalaute	19	19,0	9	9,0	72	72,0
69. Työilmapiiri	23	23,0	16	16,0	61	61,0
70. Henkilöstön määrä	7	7,0	62	62,0	31	31,0
71. Fyysinen työympäristö	9	9,0	20	20,0	71	71,0
72. Työkaverit	50	50,0	4	4,0	46	46,0
73. Esimies / johto	21	21,0	13	13,0	66	66,0
74. Rekrytointi	9	9,0	7	7,0	84	84,0
75. Työsuhteen muoto	19	19,0	11	11,0	70	70,0
76. Etenemismahdollisuudet	9	9,0	18	18,0	73	73,0
77. Alan työtilanne	36	36,0	10	10,0	54	54,0
78. Ammatilliset kehittämismahdollisuudet	12	12,0	12	12,0	76	76,0
79. Koulutus (sosiaaliala)	21	21,0	7	7,0	72	72,0
80. Vanhustyön yleinen arvostus	11	11,0	41	41,0	48	48,0
81. Vanhustyön julkisuuskuva	1	1,0	49	49,0	50	50,0
82. Vanhustyön markkinointi työpaikkana	4	4,0	15	15,0	81	82,0
83. Sosionomin työnkuvan yleinen tuntemus työpaikoilla	16	16,0	11	11,0	73	73,0
84. Joku muu tekijä	1	1,0	2	2,0	97	97,0

Vanhustyön vetovoimaisuutta selkeästi eniten vähentävät opiskelijoiden mielestä työn kuormittavuus (77 valintaa), palkka (72 valintaa) ja henkilöstön määrä (62 valintaa). Muita eniten vetovoimaisuutta vähentäviä tekijöitä ovat työn määrä (60 valintaa) sekä työtahti ja vanhustyön julkisuuskuva (molemmissa 49 valintaa). Näiden tekijöiden kesken on havaittavissa kolme paria, joiden kesken äänimäärä muuttuu aina selkeästi. Viisi vähiten valittua tekijää (pois lukien joku muu tekijä -vaihtoehto) olivat rekrytointi (84), laatujärjestelmä (82), työsuhde-edut (81), vanhustyön markkinointi työpaikkana (81) sekä ammatilliset kehittymismahdollisuudet (76). Ei valintoja saaneiden tekijöiden kesken äänet jakautuivat tasaisimmin.

Kyselyä laadittaessa vanhustyön vetovoimaisuuteen liittyvät tekijät ryhmiteltiin eri teemojen alle. Teemoja olivat työn sisältö (kohdat 52–61), työtä kannattavat rakenteet (62–68), työpaikka (69–75), koulutus, osaaminen ja ura (76–79), yhteiskunta (80–83) ja omat ehdotukset (84). Kolme vetovoimaisuutta eniten lisäävää tekijää kuuluvat työn sisältö ja työpaikka -teemojen alle. Yksikään vetovoimaisimmista tekijöistä ei kuulu yhteiskunta -teeman alle. Kolme vetovoimaisuutta eniten vähentävää tekijää kuuluvat työn sisältö, työtä kannattavat rakenteet ja työpaikka -teemojen alle. Yksikään vetovoimaa eniten vähentävistä tekijöistä ei kuulu koulutus, osaaminen ja ura -teeman alle. Vähiten valitut tekijät kuuluvat työpaikka, työtä kannattavat rakenteet ja yhteiskunta -teemojen alle. Yksikään vähiten valittu tekijä ei kuulu työn sisältö -teeman alle. Työn sisältö -teeman alla on eniten sekä vetovoimaisuutta lisääviä, että vähentäviä tekijöitä.

Opiskelijoilta kysyttiin, kuinka todennäköisenä he pitävät sitä, että työskentelisivät vanhustyössä viiden vuoden kuluttua (kuvio 14). Sadasta vastaajasta viisi piti työskentelyä ikäänntyneiden parissa todennäköisenä tai erittäin todennäköisenä. Erittäin epätodennäköisenä tai epätodennäköisenä asiaa piti 81 vastaajaa. Kahden vaiheilla oli 12 vastaajaa.

Kuvio 14. Todennäköisyys työskennellä vanhustyön parissa viiden vuoden kuluttua.

Erittäin epätodennäköisenä tai epätodennäköisenä vanhustyössä työskentelemistä perusteltiin kiinnostuksella toista asiakasryhmää kohtaan. Osa vastaajista myös koki, ettei vanhustyö sovi heille tai se ei tunnu omalta alalta:

Olen suuntaamassa varhaiskasvatukseen, vanhustyö ei ole koskaan kiinnostanut.

En vain osaa nähdä itseäni siinä työssä, vaikka työtä arvostan suuresti.

Perusteluina kerrottiin myös aikaisempi työkokemus alalta, mikä ei enää houkuttele jatkamaan vanhustyössä. Vanhustyössä työskentelyn esteeksi mainittiin, ettei työ houkuttele kuormittavuutensa, resurssipulan tai alhaisen palkkatason vuoksi. Nämä samat tekijät tulivat esille vanhustyön vetovoimaisuutta eniten vähentävinä tekijöinä sekä kokemus ja käsitys vanhustyöstä -osion väittämien vastauksissa. Osa vastaajista halusi dynaamisempaa työtä eikä nähnyt vanhustyössä etenemismahdollisuuksia. Perusteluissa mainittiin myös se, ettei opiskelija tiedä tarpeeksi sosionomin roolista vanhustyössä ja ettei sosionomeja palkata vanhustyöhön tarpeeksi:

Kokemukseni vanhustyöstä eivät ole hyviä.

Työn on liian kuormittavaa, palkka liian alhainen, enkä voi edetä urallani.

Vanhustyö ei kiinnosta, haluan dynaamisempaa työtä, kuten kriisiyö, etsivä työ.

En tiedä sosionomin roolista vanhustyössä tarpeeksi.

Vanhustyössä työskentelyyn positiivisesti suhtautuvat näkivät ikääntyneet mielenkiintoisena asiakasryhmänä ja vanhustyön alana, jolla riittää töitä. Osa suuntautuu myös välillisesti vanhustyöhön:

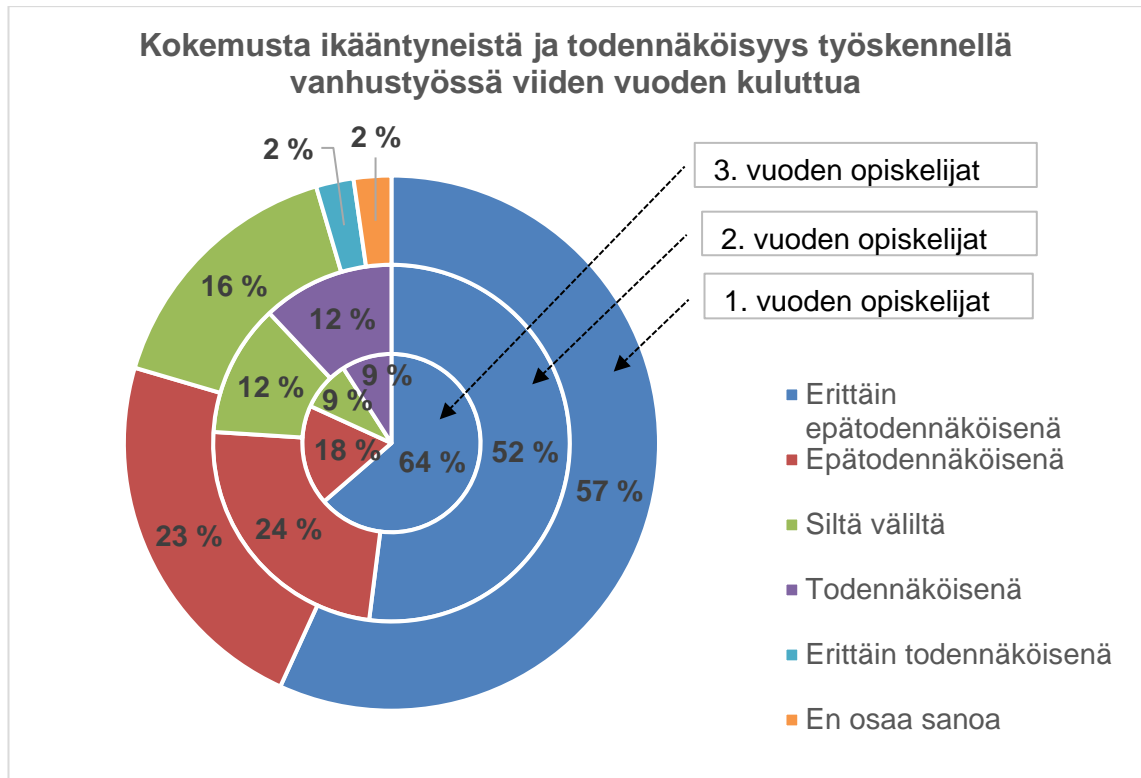
Tahdon tarjota mukavan ja arvokkaan vanhenemisen.

Pidän vanhustyöstä, koska se on monipuolista.

Teen vanhustyössä keikkaa, koska töitä tarjolla.

Haluaisin kokeilla esim. vanhusten hyvinvointia ja sosiaalista osallisuutta edistäviä menetelmiä.

Verrattaessa keskenään niitä opiskelijoita, joilla oli kokemuksia ikääntyneiden parissa olemisesta (80 opiskelijaa), ja heidän vastauksiaan todennäköisyyteen työskennellä vanhustyössä viiden vuoden kuluttua, huomataan, että tämän aineiston valossa kokemus vanhuksista ei lisää alalla työskentelyn todennäköisyyttä, vaan saattaa jopa laskea sitä. Jokaisen vuosikurssin opiskelijoista yli kolme neljäsosaa pitää työskentelyä vanhustyön parissa epätodennäköisenä, vaikka heillä onkin jonkinlaista kokemusta ikääntyneistä. Tuloksista voi myös havaita, että vanhustyössä työskentelyn todennäköisyys kasvaa hie-man toisen ja kolmannen vuosikurssin opiskelijoiden kohdalla. Merkittäviä eroja vastauksissa eri vuosikurssien opiskelijoita vertailtaessa ei kuitenkaan ole havaittavissa (kuvio 15).

Kuvio 15. Eri opintovuosien opiskelijoiden, joilla on kokemusta ikääntyneistä, näkemys todennäköisyydestä työskennellä vanhustyössä viiden vuoden kuluttua.

Ne opiskelijat, joilla ei ollut lainkaan kokemusta ikääntyneistä, pitivät vanhustyössä työskentelyä vielä epätodennäköisempänä kuin ne opiskelijat, joilla oli kokemusta. Kaikki toisen ja kolmannen vuoden opiskelijat, joilla ei ollut kokemuksia vanhuksista, pitivät vanhustyössä työskentelyä vähintään epätodennäköisenä. Ensimmäisen vuoden opiskelijoista, joilla ei ollut kokemuksia ikääntyneistä, suurin osa (72 %) ei nähnyt vanhustyötä tulevaisuuden alanaan. 14 % vastasi kysymykseen siltä väliltä -vaihtoehdon ja myöskin 14 % ei osannut sanoa.

5.5 Sosiaali-alan koulutus ja vanhustyö

Kyselyn neljännessä osiossa selvitettiin opiskelijoiden näkemyksiä ja kokemuksia sosiaali-alan koulutuksesta ja vanhustyön näkymisestä sosionomiopinnoissa. Aluksi kartoitettiin opiskelijoiden osallistumista erilaisiin vanhustyön opintoihin (taulukko 7). Vastanneista 100 opiskelijasta 18 on osallistunut opintojensa aikana johonkin vanhustyön projektiin. Sen sijaan ulkoisesti rahoitettuun vanhustyön hankkeeseen on osallistunut vain yksi opiskelija. Kaksi opiskelijaa on suorittanut harjoittelun vanhustyön puolella. Myöskin

kaksi opiskelijaa on suorittanut tai parhaillaan suorittamassa vanhustyöhön liittyviä täydentäviä opintoja. Kaksi opiskelijaa vastasi kahteen kohtaan kyllä, eli yhteensä 21 opiskelijaa sadasta on opintojensa aikana tutustunut jollain tavoin vanhustyöhön.

Taulukko 7. Osallistuminen vanhustyöhön sosiaalialan opintojen aikana.

	Kyllä	Ei	Yht.
86. Olen osallistunut sosiaalialan pakollisissa opinnoissa johonkin vanhustyön projektiin.	18	82	100
87. Olen osallistunut sosionomiopintojen aikana ulkoisesti rahoitettuun vanhustyöhön liittyvään hankkeeseen.	1	99	100
88. Olen suorittanut harjoittelun vanhustyön parissa.	2	98	100
89. Olen tehnyt/tekemässä opinnäytetyön liittyen vanhustyöhön.	0	100	100
90. Olen suorittanut/suorittamassa parhaillaan vanhustyöhön liittyviä täydentäviä opintoja.	2	98	100

Perusteluina mukaan vanhustyöhön lähtemiselle mainittiin kiinnostus vanhustyötä ja ikääntyneitä asiakkaita kohtaan sekä mahdollisuus saada uusia kokemuksia. Toisaalta muutamassa vastauksessa tuotiin esille, oli täytynyt valita jokin koulun tarjoama projekti:

Heiltä oppii paljon ja halusin saada uuden kokemuksen ja haasteen.

Minulla ei ollut kokemusta ja haluan koulun kautta nähdä mahdollisimman paljon eri työllistymispaikkoja.

Projektiksi piti valita joko vanhus-, päihde- tai mielenterveystyöhön liittyvä paikka ja niistä kolmesta vanhustyö oli kaikista kiinnostavin.

Osiassa opiskelijoilta kysyttiin mielipiteitä liittyen sosiaalialan koulutukseen sekä vanhustyön näkymiseen sosionomiopinnoissa. Teemoina olivat sosiaalialan koulutus yleisesti, pakolliset opinnot, työharjoittelu ja opinnäytetyö, täydentävät opinnot sekä vanhustyö yleisesti opinnoissa. Väittämiin vastattiin valitsemalla omaa mielipidettä parhaiten kuvaava vaihtoehto. Taulukoihin (8–12) on laskettu väittämien vastausten keskiarvo, moodi ja keskihajonta niin, että en osaa sanoa -vaihtoehto on jätetty pois. Prosenttimääräisissä tuloksissa on otettu huomioon myös en osaa sanoa -vastaukset.

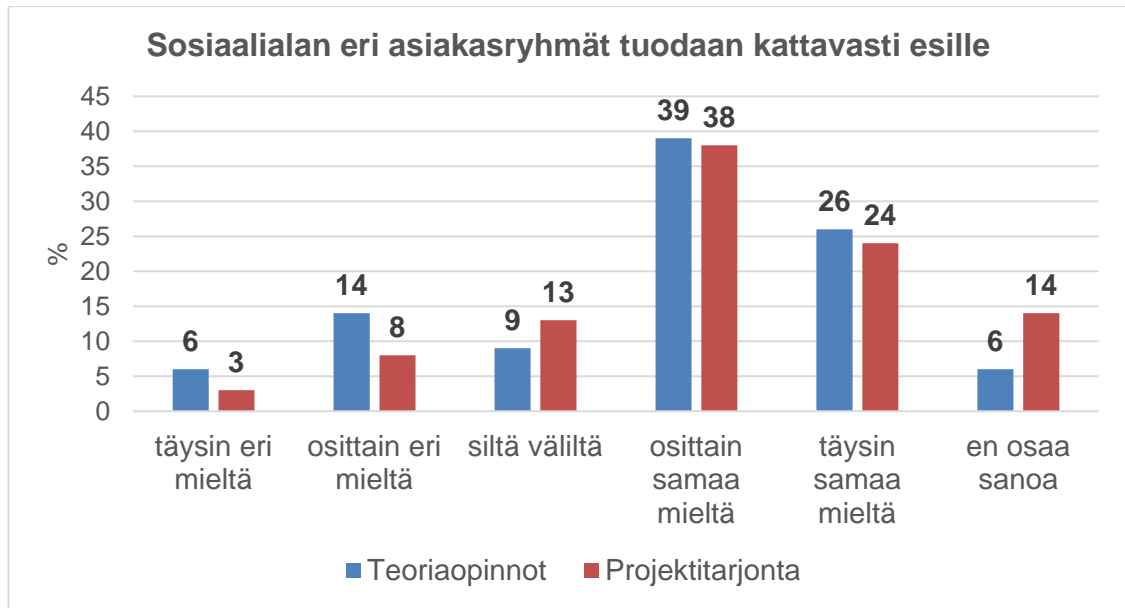
Sosionomikoulutus yleisesti

Ensimmäisessä teemassa kartoitettiin opiskelijoiden mielipiteitä yleisesti sosiaalialan koulutuksesta (taulukko 8). Kolme ensimmäistä väittämää liittyi sosiaalialan eri asiakasryhmiin osana opintoja. Neljännessä tiedusteltiin sosionomin työnkuvan selkeyttämisen tarvetta opintojen alussa ja viidennessä kartoitettiin yleisesti työelämän monipuolista esillä oloa opinnoissa.

Taulukko 8. Sosionomikoulutus yleisesti –teeman väittämät ja vastausten koonnit.

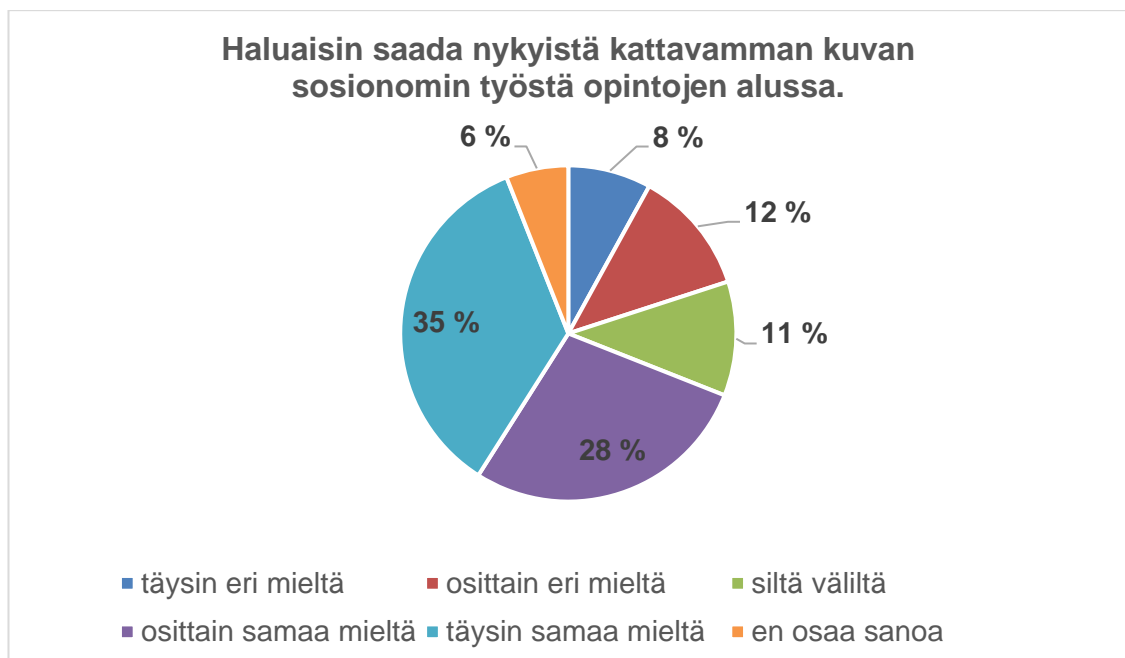
	Keski-arvo (min 1 – max 5)	Moodi	Keski-hajonta (std)
92. Sosiaalialan eri asiakasryhmät tuodaan kattavasti esille teoriaopinnoissa.	3,7	4	1,2
93. Sosiaalialan eri asiakasryhmät tuodaan kattavasti esille projektitarjonnassa.	3,8	4	1,04
94. Lehtorit kannustavat tutustumaan sosiaalialan eri asiakasryhmiin opintojen aikana.	4,3	5	0,89
95. Haluaisin saada nykyistä kattavamman kuvan sosionomin työstä opintojen alussa.	4,7	5	1,3
96. Mielestäni työelämän monipuolinen esillä olo opinnoissa on tärkeää.	4,8	5	0,5

Opiskelijoista 77 % koki lehtoreiden kannustavan tutustumaan eri asiakasryhmiin opintojen aikana (ka. 4,3). Yhteensä 62 % opiskelijoista oli osittain tai täysin samaa mieltä siitä, että sosiaalialan eri asiakasryhmät tuodaan kattavasti esille projektitarjonnassa. Samoin 65 % vastaajista koki eri asiakasryhmien olevan kattavasti esillä myös teoriaopinnoissa. Molemmissa väittämissä esiintyi jonkin verran hajontaa vastausten kesken (std. 1,2 ja 1,04) (kuviot 16).

Kuvio 16. Sosiaalialan eri asiakasryhmien kattava esille tuonti teoriaopinnoissa ja projektitarjonnassa.

Opiskelijat olivat lähes yksimielisiä (93 %) siitä, että työelämän monipuolinen esillä olo opinnoissa on tärkeää. Väittämässä sosionomin työnkuvaan liittyen, vastauksiin tuli eniten hajontaa (std. 1,3) tämän teeman väittämistä (kuvio 17).

Kuvio 17. Opiskelijoiden näkemys sosionomin työnkuvasta saadusta tiedosta.

Vastausten perusteella 63 % opiskelijoista haluaisi saada nykyistä kattavamman kuvan sosionomin työstä opintojensa alussa. 20 % oli väittämän kanssa osittain tai täysin eri mieltä eli he kokivat saaneensa riittävän kattavan kuvan sosionomin työstä.

Pakolliset opinnot sosionomikoulutuksessa

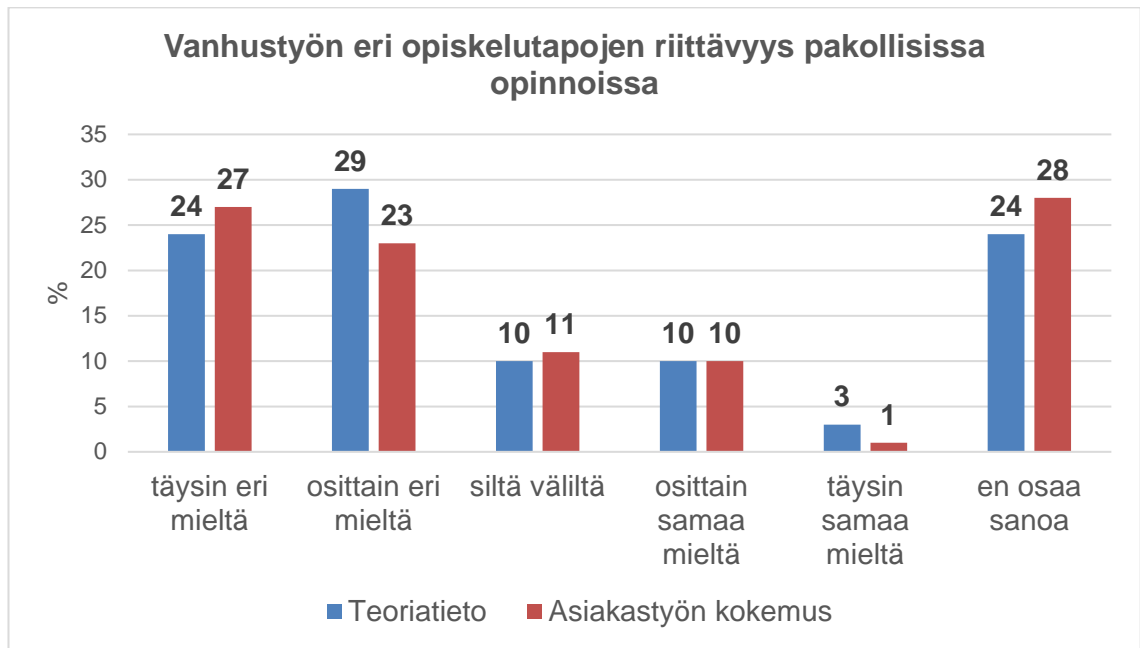
Toisessa teemassa kartoitettiin opiskelijoiden näkemyksiä vanhustyöstä pakollisissa opinnoissa (taulukko 9). Neljä väittämää koskivat vanhustyöhön liittyvää teoriatietoa, käytännön asiakastyön kokemusta ja projekteja sekä vanhustyön opintojen määrää. Kaksi väittämää kartoitti opintojen vaikutusta näkemyksiin vanhustyöstä. Näitä vastauksia ja tuloksia tarkastellessa täytyy huomioida, että puolet kyselyyn vastanneista (51) oli ensimmäisen vuoden opiskelijoita, mikä vaikuttaa olennaisesti vastauksiin, koska heillä ei ole vielä kovin pitkän ajan kokemusta ja näkemystä sosiaalialan koulutuksesta.

Taulukko 9. Vanhustyö sosiaalialan pakollisissa opinnoissa –teeman väittämät ja vastausten koonnit.

	Keski-arvo (min 1 – max 5)	Moodi	Keski-hajonta (std)
97. Olen saanut riittävästi teoriatietoa vanhustyöstä pakollisissa opinnoissa.	2,2	2	1,14
98. Olen saanut riittävästi käytännön asiakastyön kokemusta vanhustyöstä pakollisissa opinnoissa.	2,1	1	1,09
99. Pakollisten opintojen vanhustyön projektit ovat olleet mielenkiintoisia.	3	4	1,34
100. Pakollisissa opinnoissa muodostuu laaja kuva vanhustyöstä.	1,9	1	1
101. Mielestäni vanhustyö on liikaa esillä pakollisissa opinnoissa.	1,5	1	0,97
102. Pakolliset opinnot ovat muuttaneet käsitystäni vanhustyöstä positiivisempaan suuntaan.	2,4	1	1,32

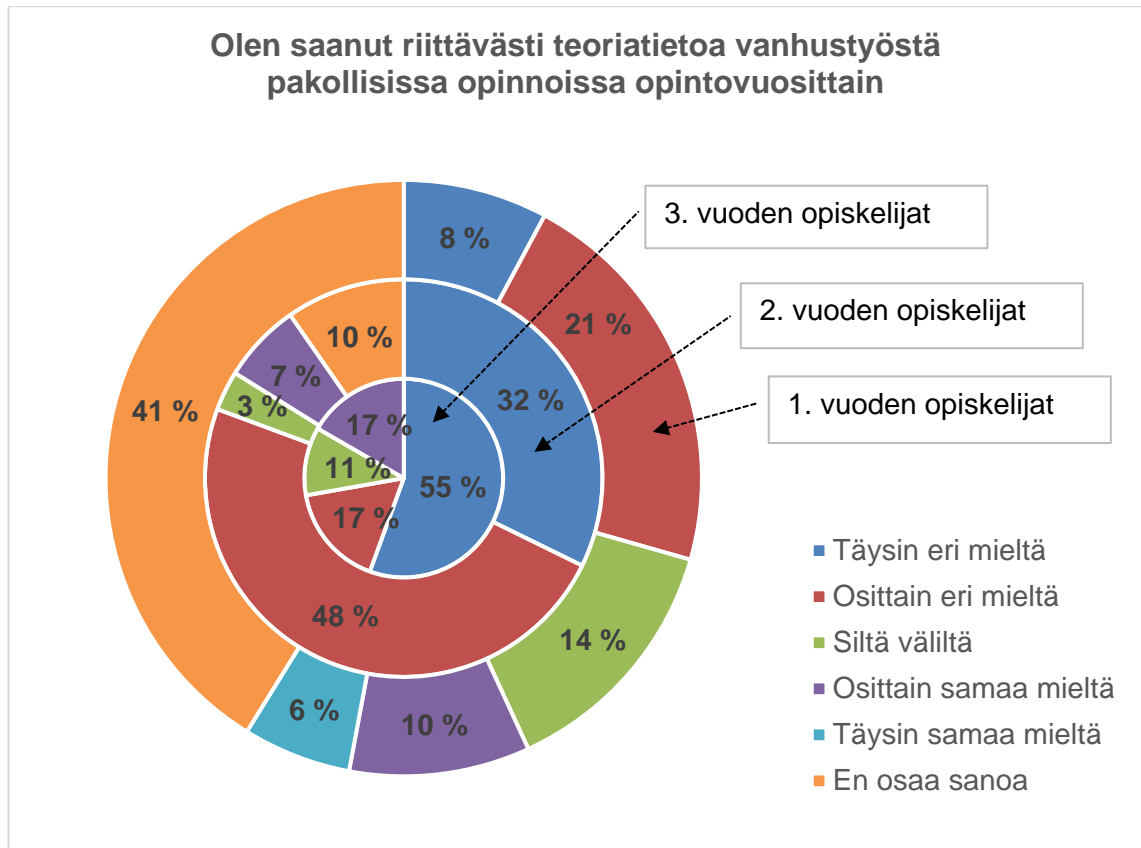
Opiskelijoista 53 % oli sitä mieltä, etteivät he ole saaneet riittävästi teoriatietoa vanhustyöstä pakollisten opintojen aikana. 13 % oli saanut mielestään riittävästi teoriatietoa ja 24 % ei osannut sanoa. Saman suuntainen oli tulos käytännön asiakastyön kokemuksesta. Puolet vastanneista opiskelijoista koki, etteivät olleet saaneet riittävästi käytännön

asiakastyön kokemusta vanhustyöstä pakollisissa opinnoissa. 11 % koki saaneensa tarpeeksi kokemusta ja 28 % ei osannut sanoa (kuvio 18).

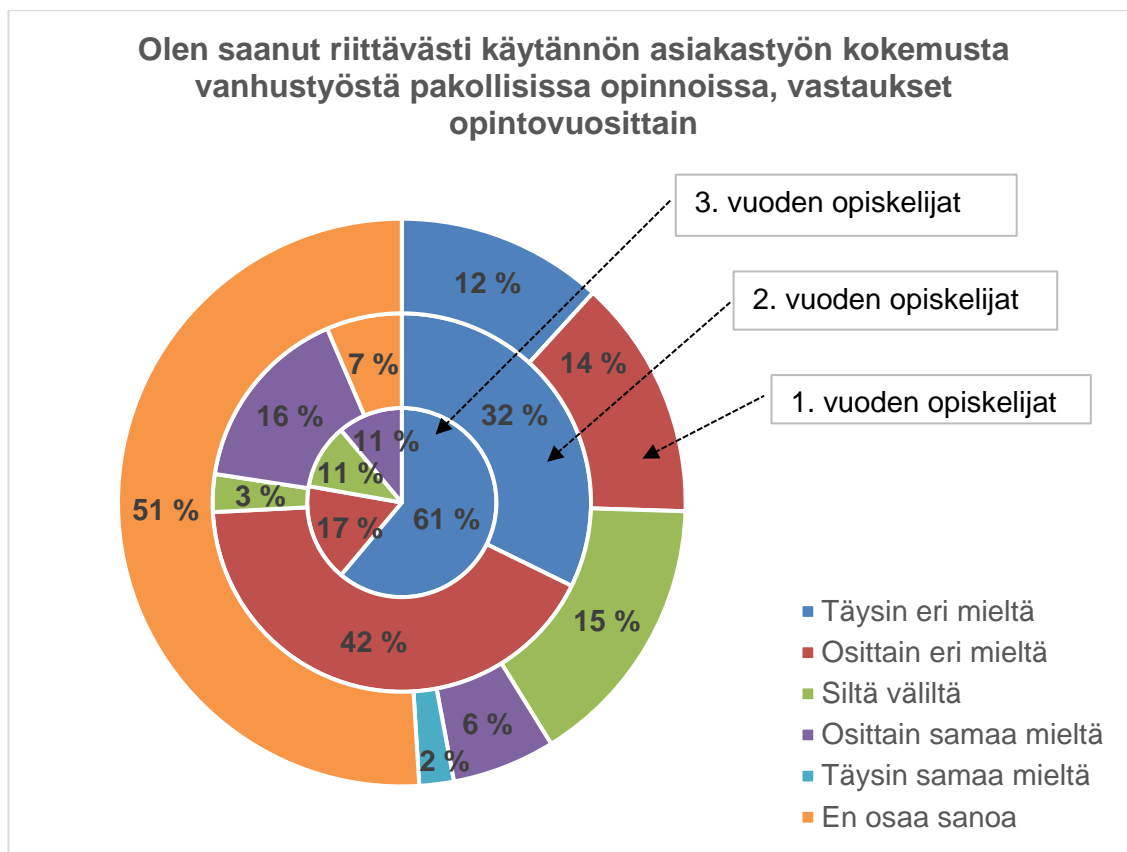
Kuvio 18. Vanhustyön teoriatiedon ja käytännön asiakastyön kokemuksen riittävyys pakollisissa opinnoissa.

Verrattaessa eri opintovuosien opiskelijoiden kokemusta vanhustyön teoriatiedon riittävydestä pakollisissa opinnoissa huomataan, että toisen vuoden opiskelijat kokevat vanhustyön teoriatiedon opetuksen riittämättömimmäksi. Väittämän kanssa osittain tai täysin eri mieltä on 80 % toisen vuoden opiskelijoista. Kolmannen vuoden opiskelijoista 72 % oli väittämän kanssa eri mieltä. Ensimmäisen vuoden opiskelijoista 29 % oli väittämän kanssa osittain tai täysin eri mieltä ja 41 % ei osannut sanoa (kuvio 19).

Kuvio 19. Opiskelijoiden vastaukset opintovuosittain vertailtuna väittämään vanhustyön teoriatiedon riittävydestä pakollisissa opinnoissa.

Teoriatiedon lisäksi verrattiin myös pakollisissa opinnoissa saadun käytännön asiakastyön kokemuksen riittävyden kokemuksia eri opintovuosien välillä. Vertailun tuloksena oli, että mitä pidemmälle opinnot etenivät, sitä riittämättömämmäksi opiskelijat kokivat saadun käytännön asiakastyön kokemukset vanhustyöstä. Ensimmäisen vuoden opiskelijoista oli väittämän kanssa osittain tai täysin eri mieltä 26 %, ja hieman yli puolet ei osannut sanoa. Toisen vuoden opiskelijoista eri mieltä oli 74 % ja kolmannen vuoden opiskelijoista 78 % (kuvio 20).

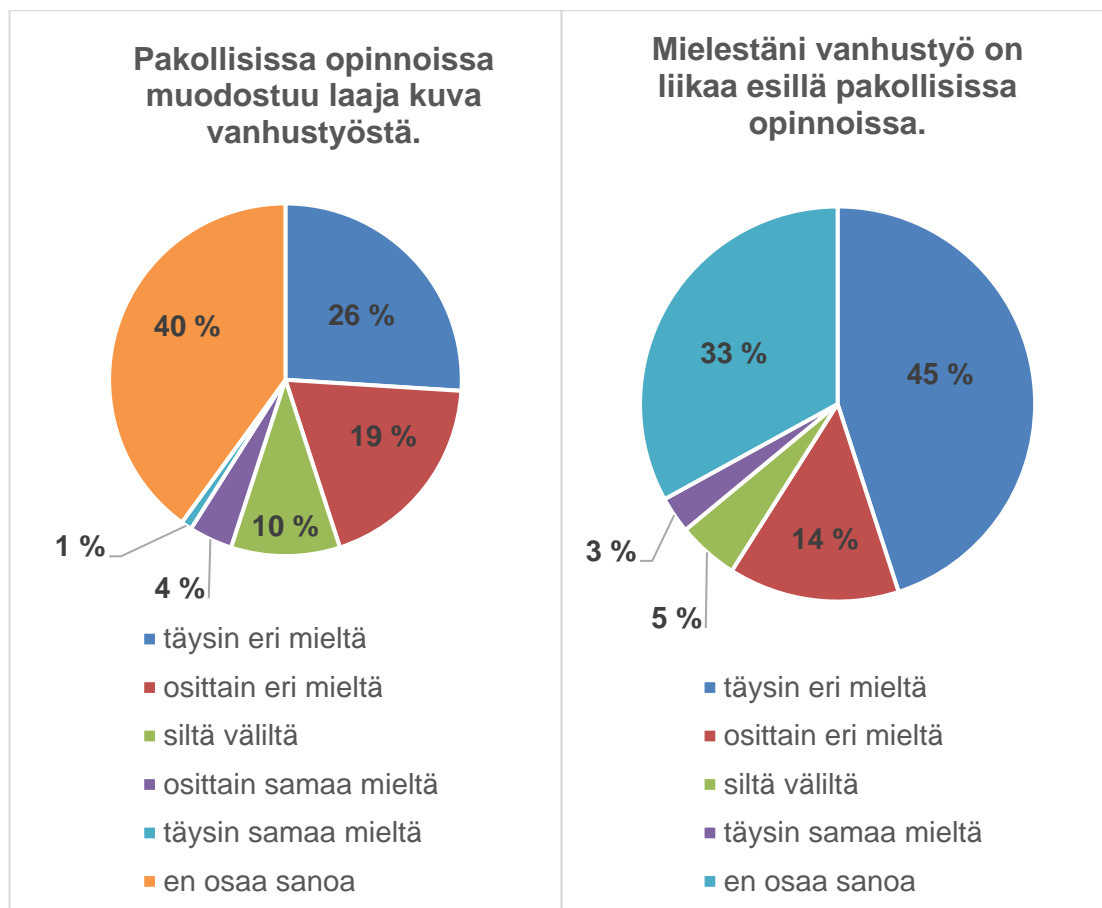

Kuvio 20. Opiskelijoiden vastaukset opintovuosittain vertailtuna väittämään saadun asiakastyön kokemuksen riittävydestä pakollisissa opinnoissa.

Sekä teorian mukaan että käytännön asiakastyön kokemuksen kokivat riittämättömimmiksi toisen vuoden opiskelijat. Huomionarvoista on, että vastausjakaumat ovat sekä teorian että käytännön asiakastyön kokemuksen osalta yhteneväiset. Ensimmäisen vuoden opiskelijoiden kokemukset ovat keskenään yhteneväiset teorian ja asiakastyön kokemuksen riittävyden suhteen. Samoin toisen ja kolmannen vuoden opiskelijoiden kokemukset.

Pakollisiin opintoihin kuuluvien vanhustyön projektien mielenkiintoisuus jakoi mielipiteitä (std. 1,34). Suurin osa vastaajista (60 %) ei osannut vastata väittämään. 17 % oli osittain tai täysin samaa mieltä, että tarjotut projektit ovat olleen mielenkiintoisia, kun taas 13 % oli osittain tai täysin eri mieltä. 10 % vastaajista oli siltä väliltä. Aiemmassa kysymyksessä, jossa tiedusteltiin vanhustyöhön osallistumista, projekteihin oli osallistunut 18 opiskelijaa. Näiden 18 osallistujan keskiarvollinen mielipide projektien mielenkiintoisuudesta oli 4,2 (moodi 4) eli he kokivat projektien olleen mielenkiintoisia.

Opiskelijoista 45 %:n mielestä pakollisissa opinnoissa ei muodostu laajaa kuvaa vanhustyöstä (osittain tai täysin eri mieltä väittämän kanssa), 40 % ei osannut sanoa. Saman suuntainen tulos oli myös, kun tiedusteltiin, onko vanhustyö liikaa esillä pakollisissa opinnoissa. 59 % koki, ettei vanhustyö ole liikaa esillä pakollisissa opinnoissa (osittain tai täysin eri mieltä väittämän kanssa). 33 % ei osannut vastata (kuvio 21).

Kuvio 21. Vastausjakauma kahdessa väittämässä liittyen vanhustyöhön pakollisissa opinnoissa.

23 % vastaajista koki, etteivät pakolliset opinnot ole muuttaneet heidän käsitystään vanhustyöstä positiivisempaan suuntaan. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että käsitys olisi muuttunut negatiivisemmaksi, vaan se on voinut pysyä samanlaisena kuin ennen. 11 % kuitenkin koki, että heidän käsityksensä on muuttunut positiivisemmaksi ja 11 % oli kahden vaiheilla. 55 % opiskelijoista ei osannut vastata.

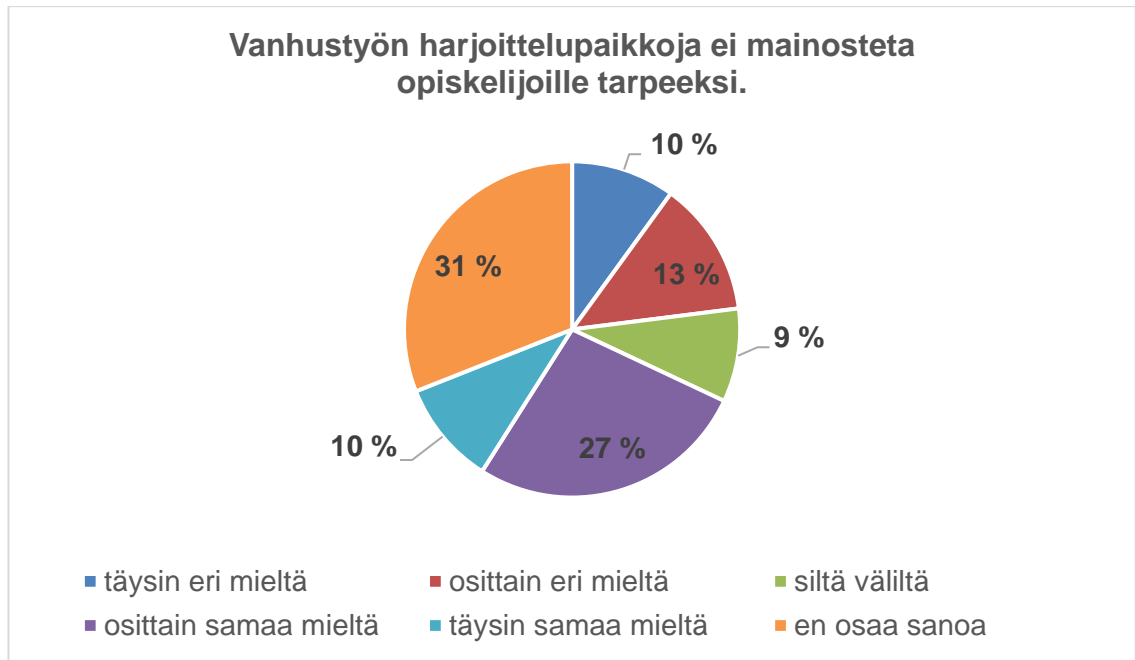
Työharjoittelut ja opinnäytetyö

Kolmannessa teemassa väittämät koskivat sosionomikoulutukseen liittyviä työharjoitteluja ja opinnäytetyötä. Väittämillä kartoitettiin vanhustyössä harjoittelun tai opinnäytetyön tekemisen kiinnostavuutta ja mielenkiintoisuutta (taulukko 10).

Taulukko 10. Sosionomiopintojen työharjoittelut ja opinnäytetyö -väittämät.

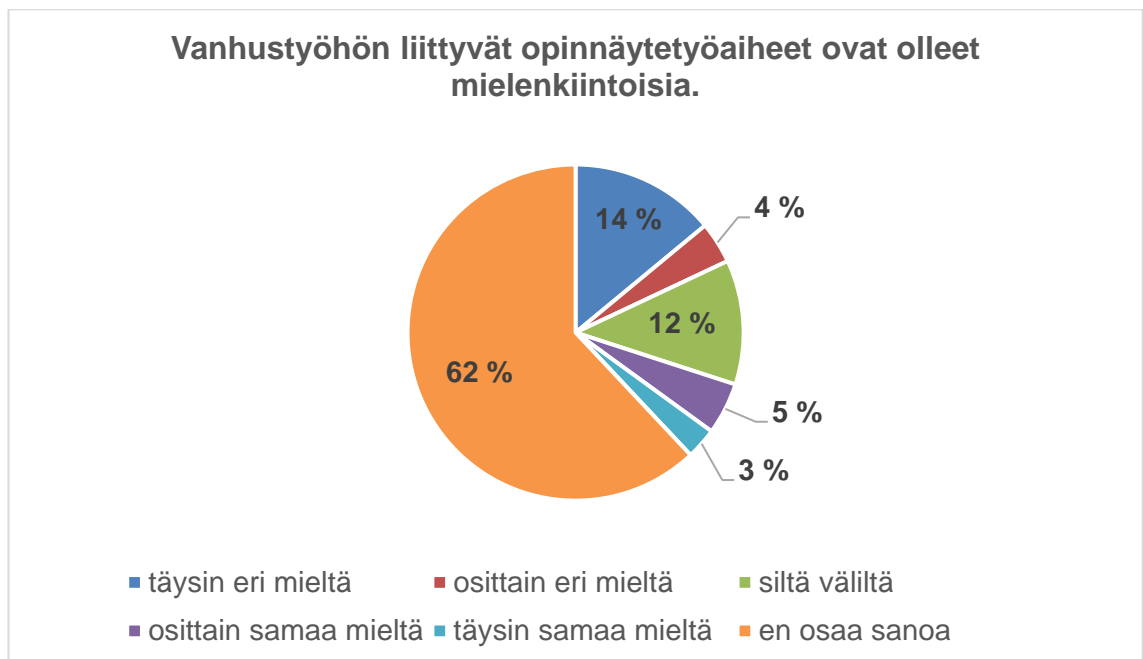
	Keski-arvo (min 1 – max 5)	Moodi	Keski-hajonta (std)
103. Minua kiinnostaisi harjoittelu vanhustyön parissa.	1,9	1	1,2
104. Vanhustyön harjoittelupaikkoja ei mainosteta opiskelijoille tarpeeksi.	3,2	4	1,3
105. Minua kiinnostaisi opinnäytetyön tekeminen vanhustyöstä.	1,4	1	0,95
106. Vanhustyöhön liittyvät opinnäytetyöaiheet ovat olleet mielenkiintoisia.	2,4	1	1,31

Vastanneista opiskelijoista vain kaksi oli suorittanut harjoittelun vanhustyön puolella. Harjoittelu vanhustyön parissa ei kiinnostanut suurinta osaa (72 %) opiskelijoista ollenkaan. 15 % vastanneista oli kiinnostunut harjoittelusta, 7 % vastasi siltä väliltä ja 6 % ei osannut sanoa. Vanhustyön harjoittelupaikkojen mainostamisen riittävyttä kartoittaneen väittämän vastauksissa oli paljon hajontaa (std. 1,3). Opiskelijoista 37 % oli osittain tai täysin samaa mieltä siitä, ettei vanhustyön harjoittelupaikkoja mainosteta heille tarpeeksi. Toisaalta 23 % oli väittämän kanssa osittain tai täysin eri mieltä (kuvio 22), eli he kokivat mainonnan riittäväksi.

Kuvio 22. Vanhustyön harjoittelupaikkojen mainostuksen riittävyys.

Kukaan vastaajista ei ollut kyselyn toteuttamisen aikana tehnyt tai parhaillaan tekemässä opinnäytetyötä vanhustyöhön liittyen. Opinnäytetyön tekeminen kuitenkin kiinnosti vastaajista kahdeksaa opiskelijaa. Kuusi vastaajaa ei osannut sanoa ja 82 opiskelijaa opinnäytetyö ikääntyneistä ei kiinnostanut ollenkaan.

Kuvio 23. Vanhustyöhön liittyvien opinnäytetyöaiheiden mielenkiintoisuus.

Väittämässä opinnäytetyöaiheiden mielenkiintoisuudesta vastauksissa tuli paljon hajontaa (std. 1,31). Esitellyt opinnäytetyöaiheet ovat olleet mielenkiintoisia kahdeksan vastaajan mielestä. 18 vastaajaa eivät pitäneet aiheita mielenkiintoisina ja 12 vastaajaa oli siltä väliltä. 62 vastaajaa ei osannut sanoa (kuvio 23).

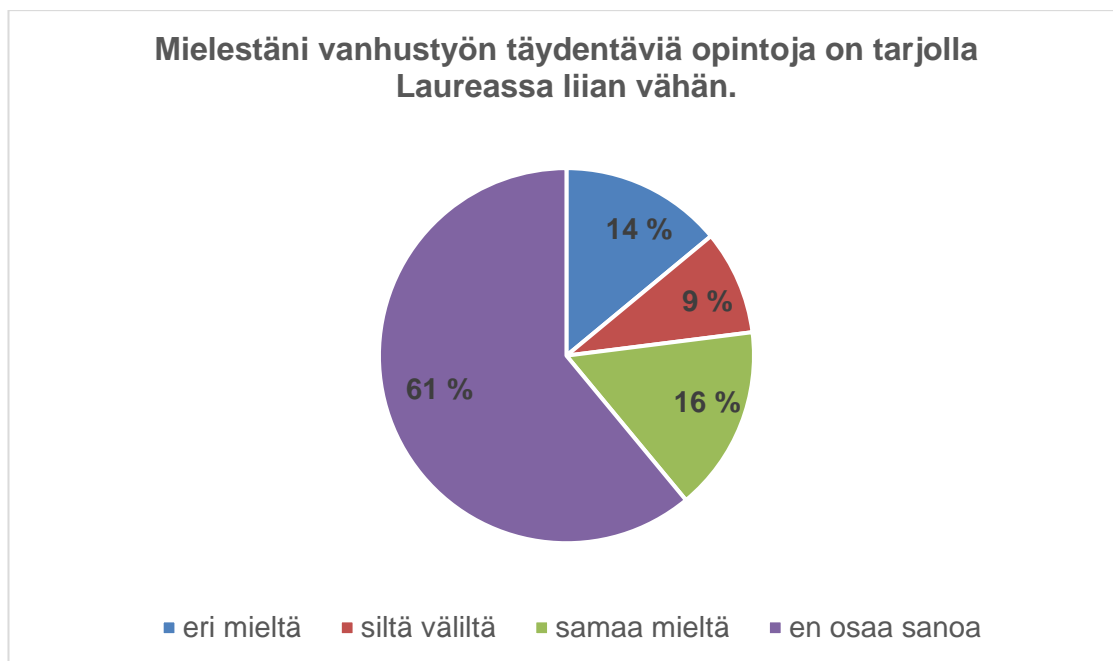
Sosionomiopintojen täydentävät opinnot

Täydentävien opintojen teemassa kartoitettiin vanhustyöhön liittyvien täydentävien eli vapaasti valittavien opintojen kiinnostavuutta ja tarjonnan määrää. Kolme väittämää koski täydentävien opintojen sisältöä ja vaikuttavuutta (taulukko 11).

Taulukko 11. Vanhustyön täydentävät opinnot sosiaalialan koulutuksessa –teeman väittämät ja vastausten koonnit.

	Keski-arvo (min 1 – max 5)	Moodi	Keski-hajonta (std)
107. Minua kiinnostaisi vanhustyön täydentävät opinnot.	1,9	1	1,19
108. Mielestäni vanhustyön täydentäviä opintoja on tarjolla Laureassa liian vähän.	3	4	1,36
109. Olen saanut riittävästi teoretietoa vanhustyöstä täydentävien opintojen kautta.	2	1	1,07
110. Olen saanut riittävästi käytännön asiakastyön kokemusta vanhustyöstä täydentävien opintojen kautta.	1,9	1	1,1
111. Täydentävät opinnot ovat muuttaneet käsitystäni vanhustyöstä positiivisempaan suuntaan.	2	1	1,22

Vanhustyön täydentävät opinnot kiinnostivat vastaajista 14 opiskelijaa. Seitsemän opiskelijaa ei osannut sanoa ja 67 opiskelijaa ilmoitti, etteivät vanhustyön täydentävät opinnot kiinnostaneet heitä. 12 vastaajaa oli siltä väliltä. Kysyttäessä vanhustyön täydentävien opintojen tarjonnan määrästä, oli 16 opiskelijaa sitä mieltä, että opintoja on tarjolla liian vähän. 14 vastaajaa oli eri mieltä väittämän kanssa ja 9 vastaajaa oli kahden vaiheilla. 61 vastaajaa ei osannut sanoa mielipidettään (kuvio 24).

Kuvio 24. Vanhustyön täydentävien opintojen tarjonnan määrän riittävyys.

Seuraaviin kolmeen väittämään (väittämät 109, 110 ja 111) vanhustyön täydentävien opintojen sisällöstä ja vaikuttavuudesta yli puolet vastanneista opiskelijoista ei osannut kertoa mielipidettään. Täydentävistä opinnoista saadun teorian tiedon määrän vanhustyöstä koki riittäväksi viisi opiskelijaa. Väittämän kanssa oli eri mieltä 27 vastaajaa. Myös saadun käytännön asiakastyön kokemuksen määrän koki riittäväksi viisi opiskelijaa ja 26 koki asian päinvastoin.

Täydentävien opintojen vaikutuksen positiivisempaan vanhustyön käsitykseen koki viisi opiskelijaa ja 21 opiskelijaa oli eri mieltä. Kuten aiemmin kävi ilmi väittämässä 90, vain kaksi opiskelijaa ilmoitti käyneensä tai käyvänsä parhaillaan vanhustyön täydentäviä opintoja, mikä on ristiriidassa näiden täydentäviä opintoja koskevien väittämien tulosten kanssa.

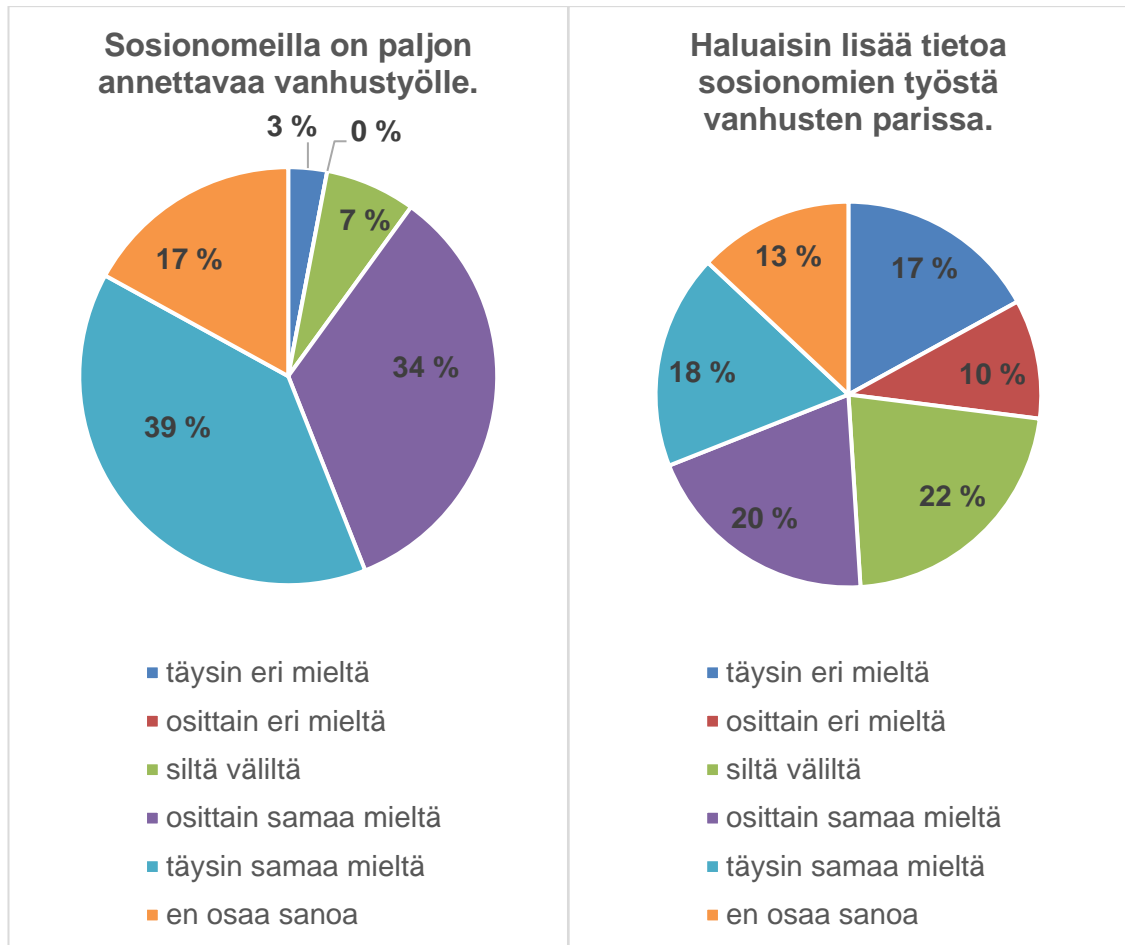
Sosionomikoulutus ja vanhustyö yleisesti

Viimeinen teema sosionomikoulutusta kartoittavassa osiossa oli vanhustyötä yleisesti käsittelevä väittämärypäs (taulukko 12). Väittämässä kartoitettiin niin nykytilaa kuin kehittymisen mahdollisuuksia ja opiskelijoiden omaa kiinnostusta vanhustyön opintoihin liittyen. Tämän teeman väittämien vastauksissa ilmeni eniten hajontaa verrattuna muiden koulutus-osion teemojen väittämiin.

Taulukko 12. Sosionomikoulutus ja vanhustyö yleisesti -teeman väittämät ja vastausten koonnit.

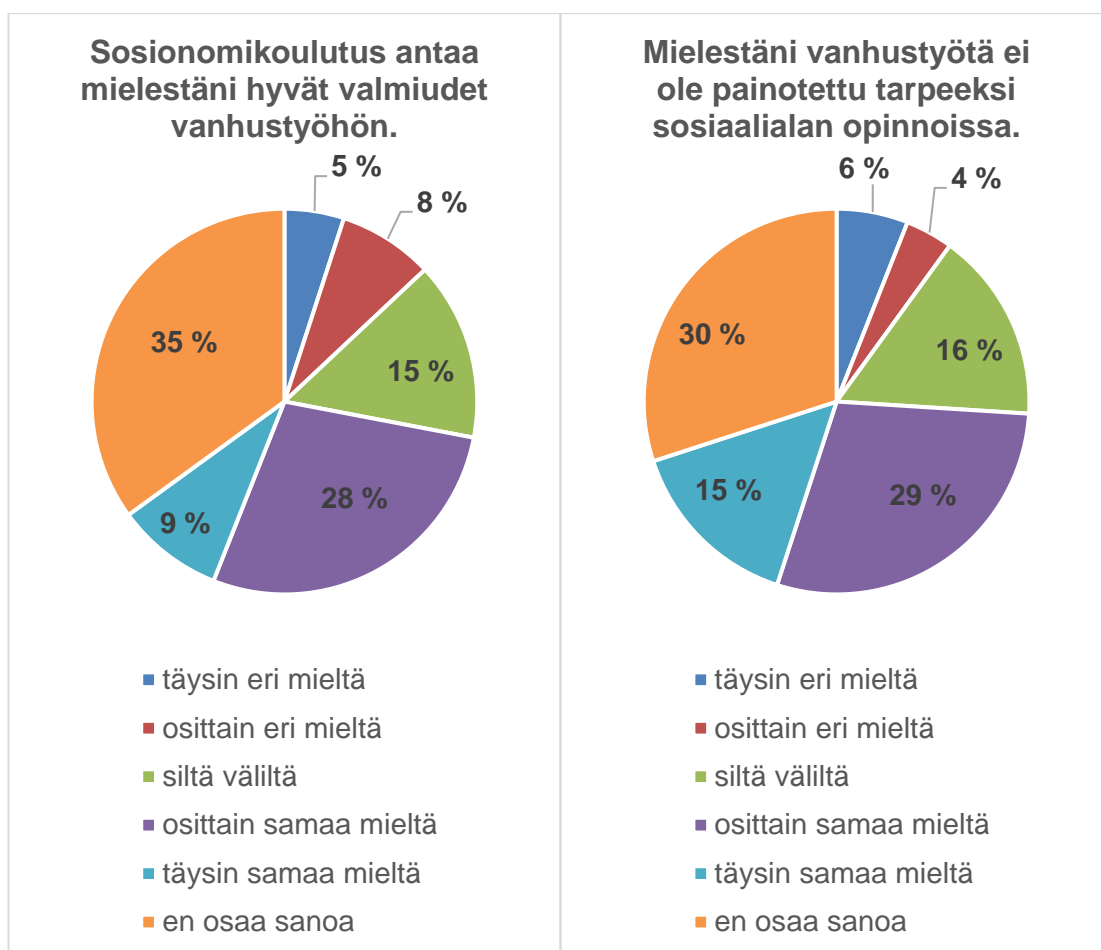
	Keski-arvo (min 1 – max 5)	Moodi	Keski- hajonta (std)
112. Mielestäni sosiaalialan lehtoreiden tietämys vanhustyöstä on laaja.	3,2	4	1,11
113. Haluaisin lisää tietoa sosionomien työstä vanhusten parissa.	3,1	3	1,39
114. Sosionomikoulutus antaa mielestäni hyvät valmiudet vanhustyöhön.	3,4	4	1,11
115. Sosionomeilla on paljon annettavaa vanhustyölle.	4,3	5	0,9
116. Haluaisin monialaisia opintojaksoja liittyen vanhustyöhön.	3,2	4	1,46
117. Mielestäni vanhustyötä ei ole painotettu tarpeeksi sosiaalialan opinnoissa	3,6	4	1,14
118. Mielestäni sosiaalialan koulutusta tulisi kehittää vanhustyön osalta.	3,8	4	1,14
119. Asenteeni vanhustyötä kohtaan on muuttunut sosionomiopintojen aikana myönteisemmäksi.	3	4	1,29
120. Haluan saada lisää osaamista vanhustyöhön liittyen.	2,8	1	1,44

Selkeimmin opiskelijat olivat keskenään samaa mieltä siitä, että sosionomeilla on paljon annettavaa vanhustyölle (ka. 4,3). Samaa mieltä väittämän kanssa oli 73 % vastaajista, eri mieltä oli 3 % ja mielipidettä ei osannut sanoa 17 %. Samanlainen tulos tuli aiemmassa väittämässä, jossa tiedusteltiin opiskelijoiden näkemystä vanhustyön sopivuudesta sosionomeille (väittämä 34). Toisaalta 38 % vastaajista toivoi yleisesti enemmän tietoa sosionomien työstä vanhusten parissa (osittain tai täysin samaa mieltä väittämän kanssa). 27 % vastaajista oli väittämän kanssa eri mieltä, eli he eivät halunneet lisätietoa tai kokivat nykyisen tietomäärän riittäväksi (kuvio 25).

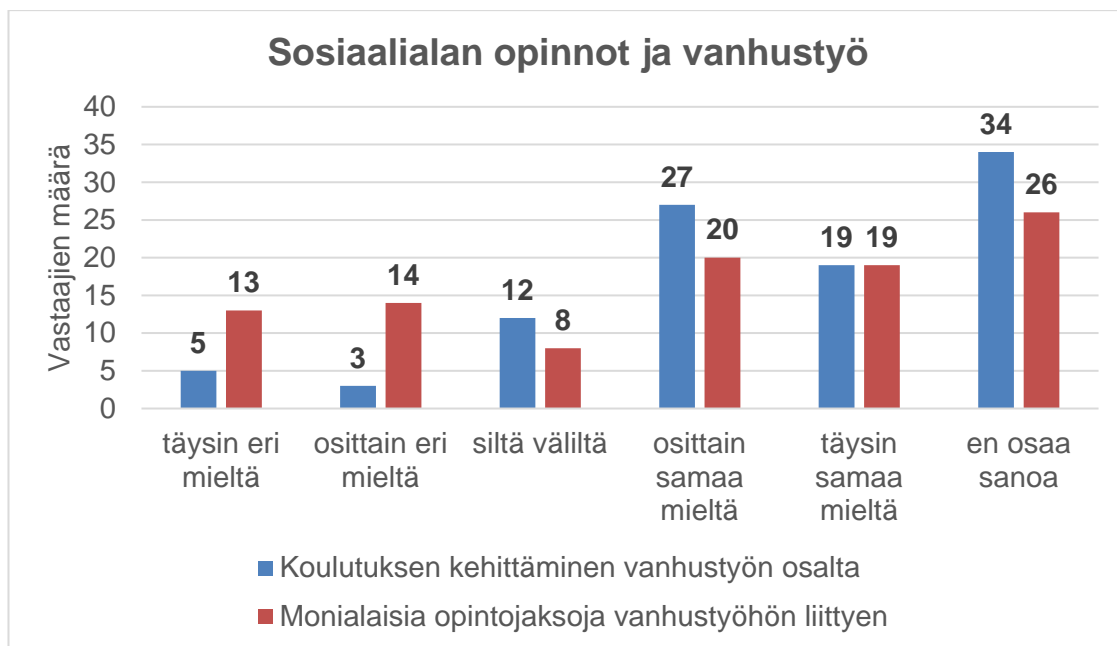
Kuvio 25. Opiskelijoiden näkemykset sosionomeista vanhustyössä sekä lisätiedon tarpeesta työhön liittyen.

Väittämän ”sosionomikoulutus antaa mielestäni hyvät valmiudet vanhustyöhön” kanssa samaa mieltä oli 37 % opiskelijoista. Eri mieltä vastaajista oli 13 % ja 15 % oli kahden vaiheilla. Toisaalta 45 % kyselyyn vastanneista koki, ettei vanhustyötä ole painotettu tarpeeksi opinnoissa. Eri mieltä oli 10 % ja siltä väliltä 15 % (kuvio 26).

Kuvio 26. Sosionomikoulutuksen antamat valmiudet vanhustyöhön ja vanhustyön painotuksen riittävyys sosiaalialan opinnoissa.

Vastanneista 29 % toivoi saavansa lisää osaamista vanhustyöhön liittyen. 32 % oli eri mieltä eli he eivät halunneet lisää osaamista vanhustyöstä. 17 % oli siltä väliltä ja 22 % ei osannut sanoa. Vastaajista 46 % haluaisi, että sosiaalialan koulutusta kehitettäisiin vanhustyön osalta (osittain tai täysin samaa mieltä väittämän kanssa). 40 % vastanneista toivoi monialaisia, kuten sosionomien ja hoitotyön opiskelijoiden yhteisiä opintojaksoja vanhustyöhön liittyen. Vastaajista 27 % ei halunnut monialaisia opintojaksoja ja 26 % ei osannut sanoa (kuvio 27).

Kuvio 27. Sosiaalialan opintojen kehittäminen vanhustyön ja monialaisuuden näkökulmista.

Lehtoreiden tietämys vanhustyöstä koettiin opiskelijoiden keskuudessa keskimääräiseksi (ka. 3,2), joskin hieman yli puolet (56 %) vastaajista ei osannut vastata kysymykseen. Opiskelijoiden mielipiteet jakoutuivat tasaisesti myös väittämässä, onko heidän asenteensa vanhustyötä kohtaan muuttunut sosionomiopintojen aikana myönteisemmäksi (ka. 3,0). Vastaajista 18 % oli eri mieltä, 15 % siltä väliltä ja 25 % oli samaa mieltä. 42 % ei osannut muodostaa asiaan mielipidettä.

Motivoivat opiskelutavat

Koulutus-osion viimeisenä kysymyksenä kartoitettiin opiskelijoita motivoivia opiskelutapoja. Annetusta listasta opiskelija sai valita kolme häntä itseään eniten motivoivaa tapaa opiskella ja oppia uutta. Viimeisenä vaihtoehtona oli muu, jolloin opiskelija sai halutesaan lisätä jonkin listasta pois jääneen vaihtoehdon. Näitä ei kuitenkaan tullut yhtäkään.

Tulosten mukaan (taulukko 13) opiskelijoita motivoivat eniten toiminnalliset projektityöt työelämän kanssa (53 valintaa) ja työharjoittelut (49 valintaa). Seuraavaksi eniten motivoivat valmistuneen sosionomin esitys omasta työnkuvastaan (37 valintaa), ulkopuolisen luennoitsijan pitämät luennot (36 valintaa) sekä lehtorin pitämät luennot (32 valintaa).

Taulukko 13. Opiskelijoita motivoivat opiskelutavat.

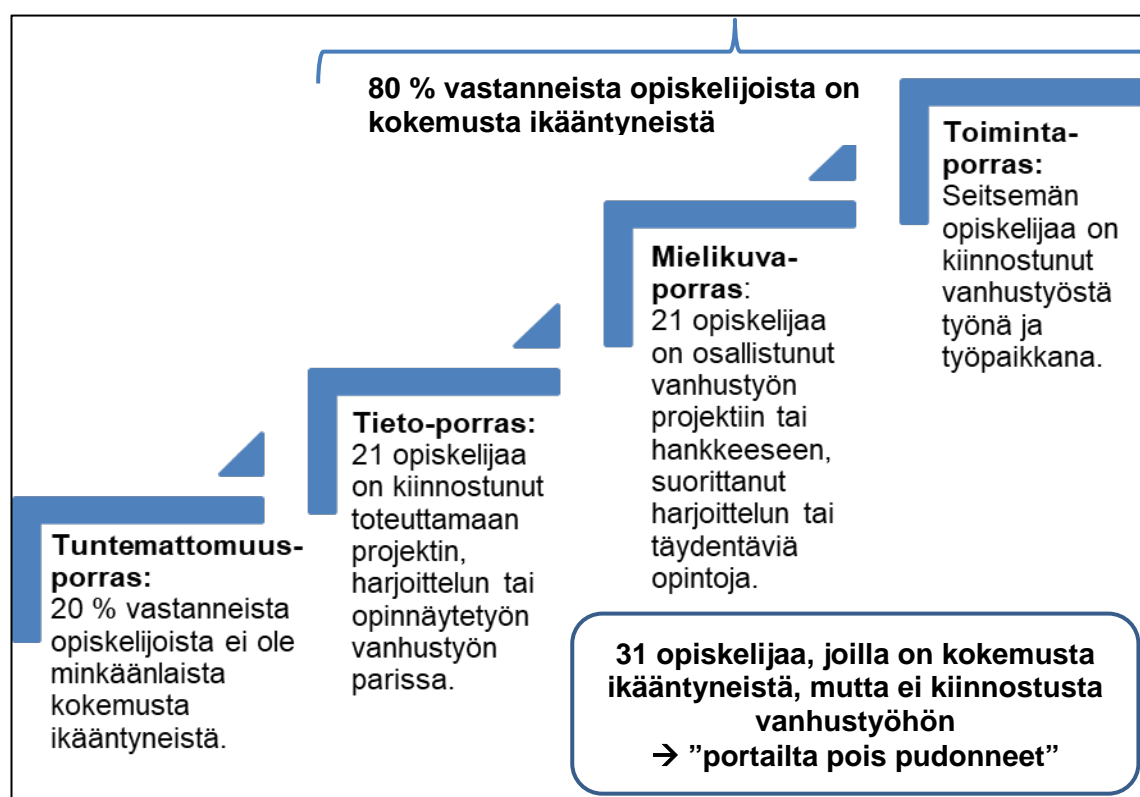
Motivoivat opiskelutavat	Valintojen määrä
Toiminnallinen projektityö työelämän kanssa	53
Työharjoittelu	49
Valmistuneen sosionomin esitys omasta työnkuvastaan	37
Ulkopuolisen luennoitsijan pitämä luento	36
Lehtorin pitämä luento	32
Essee, kirjallisuuskatsaus tai muu kirjallinen työ	22
Ryhmätyöt	22
Työpaja, workshop tms.	19
Blogikirjoitus, videon teko tms. valitusta aiheesta	10
Yksilötyöskentely	9
Verkkokurssi	7
Kirjallinen tentti	2
Suullinen tentti	2
Tutkimuksen tekeminen	0
Muu	0

Vähiten opiskelijoita innostivat opiskelemaan tutkimuksen tekeminen sekä kirjalliset ja suulliset tentit. Myöskään verkkokurssit ja yksilötyöskentely sekä esimerkiksi blogin tai videon teko eivät opiskelijoita innostaneet suuremmalti. Noin viidesosaa vastaajista motivoivat esseen, kirjallisuuskatsauksen tai muun kirjallisen työn tekeminen, ryhmätyöt sekä työpajat ja workshopit. Kuten sosionomikoulutus yleisesti -teemasta kävi ilmi, opiskelijat haluavat työelämälähtöistä ja työelämään kiinnittyvää opiskelua ja työskentelyä opintojaksoilla. Sama tulos on nähtävissä tämän taulukon vastauksissa.

5.6 Kyselyn tulokset tutkimuskysymysten valossa

Kyselyn validiteettia voidaan arvioida tarkastelemalla kyselyn tuloksia asetettujen tutkimuskysymysten valossa. Tässä työssä tutkimuskysymyksiä oli kolme ja niillä haettiin vastauksia opiskelijoiden käsityksiin ikääntyneistä, vanhustyöstä, vanhustyön vetovoi-
matekijöistä sekä sosiaalialan koulutuksen vaikutuksesta vanhustyön kiinnostavuuden näkökulmasta.

Tarkastellaan ensimmäistä tutkimuskysymystä eli millainen käsitys opiskelijoilla on ikääntyneistä ja vanhustyöstä. Kun katsotaan opiskelijoiden vastauksia liittyen kokemuk-
siin ja käsityksiin vanhuksista ja vanhustyöstä, voidaan opiskelijat jaotella eri vaikutuksen portaiden tasoille (ks. Vuokko 2004: 40; luku 3.3.3). Vastaajista 20 %:lla ei ollut mitään kokemusta ikääntyneistä, jolloin he ovat tuntemattomuus-portaalla (kuvio 28). Ikäänty-
neiden ja vanhustyön tuntemattomuus estää heidän päätöksentekoaan tutustua ja ko-
keilla vanhustyötä. Tässä on ensimmäinen kohta, johon tulee tarttua eli miten näille tun-
temattomuusportaan opiskelijoille saataisiin syntymään tarve tietää lisää vanhustyöstä
tai saadaanko ollenkaan.

Kuvio 28. Sosionomiopiskelijat vanhustyön vaikutuksen portaiden tasoilla.

Vastaajista 80 %:lla on tällainen lisätiedon tarve syntynyt, tai se on tullut ikään kuin huomaamatta, jolloin osa heistä on siirtynyt tietoportaalte ja osa jo tästäkin eteenpäin mielikuva- ja toimintaportaille. He ovat hakeneet tietoa ja saaneet sitä. Yhteensä 21 opiskelijaa kiinnosti toteuttaa projekti, suorittaa harjoittelu, tai tehdä opinnäytetyö vanhustyön parissa. Osa kiinnosti useampikin toteutus, osa oli kiinnostunut vain yhdestä näistä vaihtoehdoista. He ovat siis tietoportaalte ja siirtymässä kohti mielikuva-porrasta, kun kiinnostus täyttyy eli esimerkiksi vanhustyön projekti on suoritettu.

Vastanneista opiskelijoista 21 on ollut mukana jossakin vanhustyöhön liittyvässä projektissa, harjoittelussa tai suorittanut täydentäviä opintoja, joiden kautta he ovat saaneet tietoa vanhuksista ja vanhustyöstä. He ovat mielikuvaportaalle ja riippuen projektin, harjoittelun tai täydentävien opintojen sujumisesta ja onnistumisesta, mielikuva vanhustyöstä voi olla joko positiivinen tai negatiivinen.

Kaikista vastanneista yhteensä seitsemän opiskelijaa ilmoitti olevansa kiinnostunut vanhustyöstä myös työnä, kun tiedusteltiin todennäköisyyttä työskennellä vanhustyössä viiden vuoden kuluttua sekä kiinnostavaa asiakasryhmää. He siis ovat valmiita toimintaportaan toimintaan eli kiinnostuneita työskentelemään vanhusten parissa. Kuitenkin 31 opiskelijaa, joilla on kokemuksia ikääntyneistä, ei ole siirtynyt millekään portaalle, sillä he eivät ole kiinnostuneet vanhustyöstä. He ovat ikään kuin pudonneet tuntemattomuusportaan jälkeen pois portailta. Myös näihin opiskelijoihin tulisi kiinnittää huomiota ja selvittää, miksi aiemmin syntynyt kokemus ei ole riittänyt siirtämään heitä portaalle eteenpäin tai mikä heitä on mahdollisesti estänyt siirtymästä.

Yhteenvetona opiskelijoiden käsityksistä ja kokemuksista vanhuksista ja vanhustyöstä voidaan sanoa, että opiskelijat näkevät ikääntyneet kohtuullisen positiivisessa valossa, mutta vanhustyö saa negatiivisempia sävyjä. Ikääntyneet nähdään yksilöinä, aktiivisina toimijoina, ja heitä arvostetaan, mutta samalla tunnustetaan ikääntymiseen liittyviä muutoksia ja haasteita. Vanhustyö nähdään fyysisesti ja henkisesti raskaana, osittain pelkien rutiinien toistamisena ja työnä, jossa ei voi edetä urallaan. Myös sosionomin työnkuva vanhustyössä on epäselvä. Suurinta osaa opiskelijoista vanhustyö ei kiinnosta ollenkaan, vaan mielenkiinto kohdistuu muihin asiakasryhmiin.

Toisessa tutkimuskysymyksessä kartoitettiin vanhustyön vetovoimaisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Vanhustyön vetovoimaisuutta lisääviksi tekijöiksi opiskelijat nostivat työn ihmis-

läheisyyden ja asiakkaat, työkaverit, alan työtilanteen sekä työn itsenäisyyden ja kehittämismahdollisuudet. Nämä tekijät näkyivät myös opiskelijoiden vastauksissa kokemuksista ja käsityksistä ikääntyneistä ja vanhustyöstä. Opiskelijat arvostavat ikääntyneitä ja tiedostavat vanhusalan työllisyystilanteen. Vetovoimaa vähentävinä tekijöinä opiskelijat näkivät työn kuormittavuuden, palkan, henkilöstön määrän, työn määrän ja työtahdin sekä vanhustyön julkisuuskuvan. Myös nämä tekijät ovat saman suuntaisia kyselyn ensimmäisten teemojen kanssa. Opiskelijat näkevät vanhustyön rankkana ja kuormittavana työnä, jossa henkilöstöä ei ole tarpeeksi ja siten työn määrä on suuri ja työtahti sen mukainen. Myös vanhustyön negatiivissävytteinen julkisuuskuva ja median esille tuomat haasteet vanhustyössä ovat opiskelijoiden tiedossa.

Vähiten valintoja saaneita vetovoimatekijöitä olivat rekrytointi, laatujärjestelmä, työsuhde-edut, vanhustyön markkinointi työpaikkana sekä ammatilliset kehittämismahdollisuudet. Tämä tulos voidaan nähdä kahdesta näkökulmasta. Ensimmäinen näkökulma on, että näillä tekijöillä ei ole opiskelijoille merkitystä. Esimerkiksi rekrytointiprosessilla ja sen toimivuudella ei ole merkitystä, vaan ennemmin itse työllä. Tai työsuhde-etujen tiedetään olevan tietyn tyyppisiä, mutta ne eivät vaikuta työpaikan valinnassa suuntaan tai toiseen. Toinen näkökulma on se, että opiskelijat eivät ole ajatelleet näitä asioita, esimerkiksi vanhustyöhön liittyviä laatujärjestelmiä tai huomioineet vanhustyön työpaikkojen markkinointia, koska ala ei kiinnosta heitä alkuunkaan.

Toisaalta nämä ovat sellaisia tekijöitä, joihin voidaan puuttua ruohonjuuritasolla eli yksittäisissä organisaatioissa. Rekrytointiprosessin kehittäminen sujuvaksi ja mielenkiintoiseksi tai työsuhde-etujen tuominen selkeämmin esiin eivät vaadi hallitustasoista päätöksentekoa. Panostaminen kohdennettuun ja oikeilla kanavilla tapahtuvaan vanhustyön työpaikkojen markkinointiin ja opiskelijoille suunnatun informaation lisääminen sosionomin työstä ja työmahdollisuuksista vanhustyössä ovat konkreettisia, matalalla kynnyksellä ja työpanoksella tehtäviä toimenpiteitä.

Kolmannessa tutkimuskysymyksessä haettiin vastauksia siihen, miten sosionomikoulutus vaikuttaa vanhustyön kiinnostavuuteen. Opiskelijoista noin puolet kokee, että sosiaalialan opinnoissa ei saa tarpeeksi teoretietoa eikä asiakastyön kokemusta vanhustyöstä, ja ettei pakollisissa opinnoissa muodostu laajaa kuvaa vanhustyöstä. Vanhustyön harjoittelupaikkojen mainostamisessa toivottiin muutosta parempaan. Yli 70 % opiskelijoista näkee, että sosionomeilla on paljon annettavaa vanhustyölle, mutta samaan aikaan kaksi opiskelijaa viidestä toivoi lisää tietoa sosionomien työstä vanhusten parissa.

Yli puolet opiskelijoista haluaisi saada kattavamman kuvan sosionomin työstä heti opintojen alussa. Lähes kaikki opiskelijat kokevat tärkeäksi sen, että työelämä on monipuolisesti esillä opinnoissa. Työelämän vahva läsnäolo käy ilmi myös opiskelutavoista, joissa motivoivimmiksi tavoiksi nousivat toiminnalliset projektit työelämän kanssa, työharjoittelut, valmistuneen sosionomin esitys omasta työnkuvastaan sekä ulkopuolisen luennoitsijan pitämät luennot. Sosionomikoulutuksella ja sen sisällöllä on tulosten perusteella suuri merkitys ja vaikutus vanhustyön kiinnostavuuteen, mutta toimintatapoja ja yhteistyön muotoja tulee kehittää ja vanhustyön näkyvyyttä opinnoissa laajentaa sekä monipuolistaa, jotta vanhustyöstä saataisiin opiskelijoita kiinnostava ala.

6 Työpajan tulokset

Vantaan kaupungin vanhuspalvelujen työntekijöille ja Laurea Tikkurilan sosiaalialan lehtoreille järjestetyssä työpajassa hyödynnettiin kahta työskentelymenetelmää. Brainwriting-menetelmällä ideoitiin yksin ja hiljaisesti, Learning Café -menetelmässä keskusteltiin ryhmissä. Pääpaino oli erilaisten ideoiden ja yhteisen ymmärryksen löytämisessä.

Brainwriting – hiljaista ideointia teemakysymysten äärellä

Brainwriting-menetelmällä hiljaisen ideoinnin tuloksena syntyi jokaisen teemakysymyksen alle 10–17 ideaa, yhteensä 106 ideaa. Osa ideoista syntyi selkeästi toisen kirjoittaman idean jatkokehittelynä, osa vei ideointia uusiin suuntiin. Ideoissa oli osittain keskenään samoja eli sama asia tuotiin esille useampaan kertaan ja eri kysymystenkin alla. Tämä on hyvä asia, sillä siten huomataan selkeä tarve tietyille asioille tai toimille. Toki saman idean toistaminen vei aikaa siltä, että olisi keksitty kokonaan uusia ideoita, mutta työpajan yhtenä tausta-ajatuksena oli löytää yhteinen näkemys siitä, miten ja missä asioissa kaksi organisaatiota voisivat tehdä yhteistyötä. Teemakysymykset, niihin tulleiden ideoiden tiivistetyt ilmaukset ja ideoista koostetut teemat sekä yhdistetyt pääteemat on koottu yhteen taulukkoon (liite 6).

Ensimmäisenä teemakysymyksenä oli, miten vanhustyö voi näkyä opiskelijoille opintojen alussa. Keskeisiksi teemoiksi vastauksissa nousivat esiin opiskelijoiden tekemät konkreettiset projektit tai tehtäväksiannot, vanhustyön ammattilaisten vierailut ja kertomukset työstään, info erilaisista työpaikoista sekä monialainen opintojaksotarjonta.

Toisessa teemakysymyksessä haettiin ideoita siihen, miten vanhustyö voisi olla esillä työelämälähtöisissä projekteissa. Vastaukset tiivistyivät kolmeen teemaan, jotka olivat konkreettiset, työelämälähtöiset projektiaiheet ja -ideat, erilaiset yhteistyökuviot ja tiivis yhteistyö eri toimijoiden välillä sekä projektien toteutusmuoto, jossa kaikki opiskelijat olisivat mukana vanhustyön projektissa.

Kolmas teemakysymys käsitteli vanhustyön työharjoittelujen kiinnostavuuden lisäämistä. Ideoista nousi esille kolme teemaa. Ensinnäkin tulisi saada lisää tietoa opiskelijoille niin harjoittelupaikoista, työnkuvasta kuin työtehtävistä eri tavoilla, sekä sovitut yhteyshenkilöt molemmin puolin. Toisekseen tulisi varmistaa harjoittelusta syntyvän positiivisia ko-

kemuksia, johon liittyy olennaisesti ohjauksen ja perehdytyksen toimivuus oikeiden henkilöiden tekemänä. Kolmantena teemana nousi esiin harjoittelun käytännöt, kuten harjoittelun jakaminen osiin sekä opiskelijan aiemman osaamisen, kiinnostuksen kohteiden ja asiantuntijuuden hyödyntäminen.

Neljännessä teemakysymyksessä ideoitiin vanhustyöhön liittyviä opinnäytetyöaiheita ja prosessiin liittyviä toimintoja. Ideat jakaantuivat viiteen eri teemaan. Isona teemana nousi esille opinnäytetyön ideoiden toiminnallisuus ja konkreettisuus. Lisäksi teemoja olivat vanhustyön tulevaisuusnäkökulma, yhteiskunnalliset aiheet, asiakasnäkökulma sekä aiheiden esittelytapa.

Viides teemakysymys liittyi vapaasti valittavien (eli syventävien tai täydentävien) opintojen sisältöön ja tarjontaan. Esille nousseista ideoista muodostui neljä teemaa, joista vahvin teema eli eniten ideoita ja toiveita oli projektien konkreettisuudesta ja toiminnallisuudesta. Ideoissa ehdotettiin niin luovia menetelmiä, jalkautuvaa toimintaa, kehittämisssessiin osallistumista kuin vapaaehtoistyötäkin. Muut teemat olivat nykyisen tarjonnan kehittäminen, teoria- ja tieto-osuus sekä linkitys sosionomin työnkuvan kirkastamiseen. Toisaalta nykyisen tarjonnan kehittäminen sekä linkitys sosionomin työnkuvan kirkastamiseen ovat ikään kuin teorian ja konkretian yhdistäviä ja niiden lopputuloksena syntyviä.

Kuudennessa teemakysymyksessä haettiin ideoita opiskelijoiden rekrytointiin kesätöihin. Ideoista nousi esille viisi teemaa, joissa painotetaan selkeiden ja houkuttelevien tehtävänkuvien sekä yhteyshenkilön ja markkinoinnin, kuten kasvokkain tapahtuvan kohtaamisen ja sosiaalisen median hyödyntämistä. Kolmantena teemana on lisäinformaation saaminen sekä konkreettisten parannuksien saaminen työhön ja sen tekemiseen liittyviin asioihin, kuten palkkaan tai työaikaan. Lisäksi teemoina nousivat esille keikkatöiden tarjoaminen muulloinkin ja projektiopintojen yhdistäminen kesätöihin sekä opiskelijan oma-aloitteisuus työpaikan hakemisessa.

Seitsemäs teemakysymys käsitteli opiskelijoilla olevaa ja tarvittavaa osaamista työelämän näkökulmasta. Annetuista ideoista nousi esille neljä pääteemaa. Ensinnäkin opiskelijoilla haluttiin olevan rohkeutta ja oikeanlaista asennetta työhön, samoin kuin halua oppia ja kehittyä sekä ottaa vastuuta omasta perehtymisestään. Toisena teemana nousi esille työelämätaitojen, yhteistyötaitojen ja työelämän pelisääntöjen osaamisen tärkeys. Kolmas teema oli oman osaamisen hahmotus suhteessa muihin työntekijöihin ja neljäs teema oli konkreettinen tarve lääkehoidon osaamiselle.

Viimeinen eli kahdeksas teemakysymys liittyi organisaatioiden käytettävissä oleviin resursseihin yhteistyöhön liittyen. Tähän kysymykseen tulleet ideat voi jakaa neljään teemaan. Tärkeimmäksi asiaksi nousi yhteyshenkilöiden saaminen molempiin organisaatioihin, jotta yhteistyö voisi alkaa ja toimia tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti. Toinen ja kolmas teema ovat saman suuntaisia, sillä ne liittyvät konkreettisiin toimintatapoihin. Vastauksissa nousi selkeästi esiin työelämän tarinoiden ja työntekijöiden kokemusten jakaminen opiskelijoille, jotta sosionomin työnkuva ja uramahdollisuudet selkiytyisivät. Lisäksi konkreettisinä toimina ehdotettiin myös mainosvideoiden tekoa ja sosiaalisen median hyödyntämistä. Neljäs teema oli yhteistyöhalukkuus ja -kiinnostus suhteessa resursseihin. Kiinnostusta opiskelijayhteistyöhön niin projektien kuin opinnäytetyöaiheidenkin osalta oli vastauksissa havaittavissa, haasteena ovat vähäiset resurssit.

Brainwriting-osion kuusi kysymystä liittyivät eri opiskelijan palvelupolun kohtiin eli opiskelijan ja työelämän kohtaamispisteisiin. Kaksi muuta kysymystä käsittelivät teemaa hieman laajemmin opiskelijalta vaadittavien taitojen sekä eri organisaatioiden resurssien näkökulmasta. Vaikka kysymykset käsittelivät eri aiheita ja kohtaamispisteitä, niihin tulleiden vastauksien teemoissa oli loppujen lopuksi paljon yhtymäkohtia. Teemoista pystyi yhdistelemään viisi pääteemaa, jotka kokoavat koko Brainwriting-osion tulokset yhteen. Nämä pääteemat ovat samalla konkreettisia tapoja lisätä vanhustyön vetovoimaa Laurea-ammattikorkeakoulun ja Vantaan vanhuspalveluiden yhteistyönä (kuvio 29).

Kuvio 29. Tapoja vanhustyön vetovoimaisuuden lisäämiseksi Laurea-ammattikorkeakoulun ja Vantaan kaupungin vanhuspalveluiden yhteistyönä.

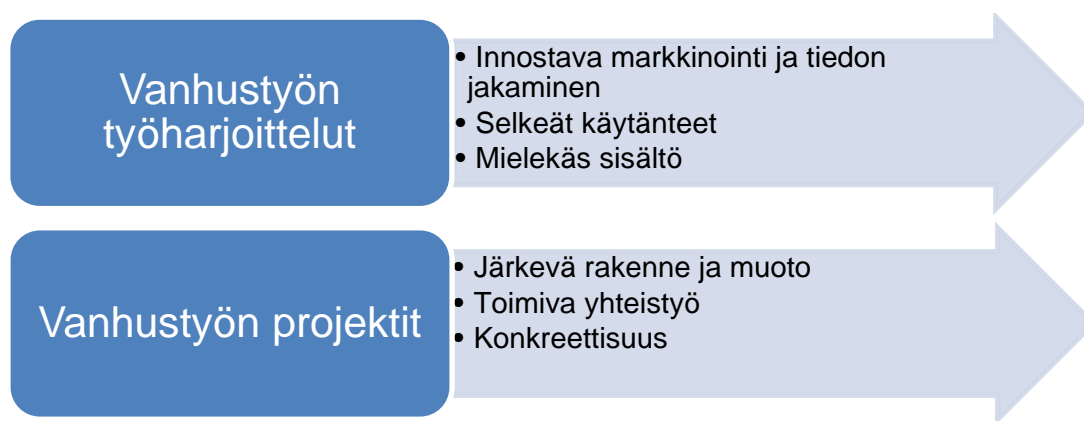
Kolme isointa pääteemaa eli useamman kysymyksen kohdalla esiin nousseita teemoja ovat työelämään sidottujen aiheiden, projekti-ideoiden ja muiden toimintatapojen konkreettisuus, sosionomin työnkuvan selkiyttäminen sekä nimetyt yhteyshenkilöt ja tiivis yhteistyö. Monen kysymyksen kohdalla vastauksissa ja niistä koostetuissa teemoissa nousi esiin toive ja tarve konkreettisille ideoille ja aiheille, joita opiskelijat voisivat toteuttaa niin projekteina kuin opinnäytteinä. Sosionomin työnkuvan selkiyttäminen eri tavoilla tuotiin niin ikään monen kysymyksen kohdalla esille ratkaisuna ja keinona opiskelijoiden kiinnostuksen lisäämiseen. Samoin useassa kohtaa tuotiin esille selkeä tarve nimetyille yhteyshenkilöille molemmissa organisaatioissa, jotta tiivis yhteistyö voisi toteutua.

Kaksi muuta aineistosta esille noussutta pääteemaa olivat houkuttelevan, onnistuneen ja monipuolisen markkinoinnin ja viestinnän toteuttaminen sekä nykyisten käytäntöjen muuttaminen ja kehittäminen. Monessa eri kysymysten vastauksessa tuotiin esille laadukkaan ja innostavan markkinoinnin ja viestinnän tärkeys ja eri keinot sen toteuttamiseksi. Nykyisten käytäntöjen, kuten opintojaksojen toteutusten tai harjoittelukäytänteiden toteuttamisessa nähtiin mahdollisuuksia ja tarpeita muutokselle ja kehittämiselle molemmissa organisaatioissa.

Näiden vanhustyön vetovoimaa lisäävien näkökulmien lisäksi eri kysymysten kohdalla nousi vastauksissa esille opiskelijan oma toiminta. Korkeakoulun ja vanhustyön organisaation toiminnan lisäksi nähtiin tärkeänä myös opiskelijan asenne ja toiminta sekä kiinnostus alaa ja omaa osaamistaan sekä sen kehittämistä kohtaan.

Learning Café – yhteistä keskustelua valituista teemoista

Työpajaan osallistuneet äänestivät käsiteltäviksi aiheiksi Learning Café -osioon vanhustyön työharjoittelut sekä työelämälähtöiset projektit. Keskusteluosion pohjana käytettiin Brainwriting-menetelmällä kerättyjä ideoita näihin aiheisiin liittyen. Keskustelujen pohjalta ryhmät työstivät yhteisiin näkemyksiin perustuvat kootut ideat ja ajatukset. Seuraavan sivun kuvioon (kuvio 30) on koottu Learning Café -keskusteluista nousseet pääteemat työharjoittelujen ja projektien osalta.

Kuvio 30. Vanhustyön työharjoittelujen ja projektien tärkeitä lähtökohtia.

Vanhustyön työharjoittelut -aihetta käsiteltiin monesta näkökulmasta. Keskusteluissa mietittiin asiaa niin sisällön, markkinoinnin kuin organisaatioiden välisen tiedonvälityksen kautta. Keskustelun yhdeksi pääteemaksi nousi ikääntyneistä, vanhustyöstä ja harjoittelumahdollisuuksista viestiminen, markkinointi sekä tiedon jakaminen niin opiskelijoille kuin lehtoreille. Tähän kirjattiin ehdotuksina virtuaalisten vierailujen ja sosiaalisen median hyödyntäminen sekä opettajien tutustumiskäynnit vanhustyön eri yksiköihin. Sopivaksi keinoksi kirjattiin myös koululla ja opintojaksoilla tarjottava tieto niin eri vanhuspalveluorganisaatioista kuin ikääntyneistä ja esimerkiksi elämäntarkkailun näkökulmasta, jotta opiskelijoille välittyisi positiivinen ja monipuolinen kuva vanhustyöstä ja sen asiakkaista. Keskustelussa ideoitiin esimerkiksi kurssia eläkkeelle jäämisestä ja yleisesti elämän taittekohtista.

Toinen harjoitteluun liittyvässä keskustelussa esiin noussut teema oli harjoittelun käytänteet ja niihin panostaminen. Esimerkiksi pohdittiin harjoittelun jakamista kahteen viiden viikon mittaiseen osioon sekä harjoittelupaikkojen tarkka miettiminen ja työtehtävien määrittely, jotta opiskelija pääsisi tutustumaan koulutusta vastaavaan työhön. Lisäksi painotettiin koulun puolelta tulevan harjoittelun ohjausta sekä opiskelijoiden omien valmiuksien huomioimista harjoittelussa. Kolmanneksi keskustelun pääteemaksi nousi harjoittelun sisältö, kuten erilaiset teemat ja kokeilut. Tästä esimerkkeinä nousivat esille kansainväliset harjoittelut ja etsivä vanhustyö –projekti sekä erilaiset kokeilevat harjoittelut, kuten vallankumouksellinen vanhustyö ja ”mummodiscot”.

Vanhustyön työelämälähtöiset projektit -aihetta käsiteltiin sekä eri organisaatioiden välisen yhteistyön muodostamisen, että varsinaisten projektien sisältöjen, toteutuksien ja markkinoinnin kautta. Tämänkin aiheen keskustelusta nousi esille kolme pääteema,

jotka ovat projektien rakenteeseen ja muotoon liittyvät asiat, yhteistyöhön liittyvät seikat sekä projektien konkreettisuus.

Projektien rakenne ja muoto tuotiin keskusteluissa esille muun muassa ideana erilaisten toimintatapojen yhteisestä tutkimisesta ja arvioinnista, jossa hyödynnettäisiin palvelumuotoilua. Samaan teemaan liittyi projektien sanoituksen tarve, jotta esimerkiksi mahdolliset muutokset vanhustyössä olisi selkeästi kerrottavissa ja siirrettävissä toiminnaksi. Lisäksi tuotiin esille tarve projektien tehtävänantojen hyvästä sabluunasta eli houkuttelevasta ja selkeästä tiedotuksesta.

Toisesta projekti-keskustelun pääteemasta eli yhteistyöstä tuotiin esille tarve luoda yhteistyöverkosto, jossa olisivat mukana niin Laurean opiskelijat ja lehtorit kuin myös Vantaan työryhmät ja yksiköt sekä muut toimijat, kuten yhdistykset. Myös sektorirajojen ylittävistä yhteistyöstä keskusteltiin. Yhteistyön konkreettisena ideana tuli lehtoreiden tutustuminen vanhustyöhön ja sen eri muotoihin ja palveluihin, jotta reaaliaikainen tieto kulkisi heidän kauttaan opiskelijoille. Yhteistyöhön liittyi myös tarve muodostaa yhteisymmärrys vanhustyön realiteeteista, jotta jokainen osapuoli puhuisi samasta asiasta.

Projekteihin liittyvän keskustelun kolmantena pääteemana oli, että vanhustyöstä ja sen asiakkaista saataisiin luotua nykyaikainen kuva opiskelijoille, ja että projekteissa voitaisiin kiinnostavasti tuoda esille muuttunut vanhustyö ja nykypäivän ikääntyneet. Nykyaikaisen kuvan antamiseksi painotettiin projektien konkreettisuutta sekä näkyvyyttä ja jatkuvuutta. Projektien toivottiin olevan työelämään sidottuja ja käytännön läheisiä, kuten esimerkkeinä esiin nostetut *Hyvän elämän valmentajat* -innovaatioprojekti tai coachaavan työtteen harjoittelun projektit ovat. Toisaalta projektien toivottiin olevan jatkuvia, ei vain yhden toteutuskerran pituisia, sekä näkyviä eli että opiskelijoiden tekemä työ tulisi laajempaan tietoisuuteen.

7 Toimenpide-ehdotukset

Opiskelijoiden vastauksissa nousi selkeästi esille työelämän monipuolisen mukana olon tärkeys koulutuksen eri vaiheissa ja sisällöissä. Myös työpajassa tuotiin esille tarve ja kiinnostusta koulun ja työelämän tiiviille yhteistyölle. Seuraavaan taulukkoon (taulukko 14) on koottu sekä opiskelijakyselyn tuloksien, että ideointityöpajan teemojen kautta esiin nousseita toimenpide-ehdotuksia, joilla vanhustyön näkyvyyttä voitaisiin lisätä Laurean sosiaalialan opinnoissa. Toimenpide-ehdotuksissa on myös opinnäytetyöprosessin aikana tutkimuksellisen kehittämistyön tekijälle itselleen mieleen nousseita ideoita ja ajatuksia, jotka halutaan tuoda esille osana toimenpide-ehdotusten idealistiaa.

Taulukko 14. Toimenpide-ehdotuksia vanhustyön näkyvyyden lisäämiseksi Laurean sosiaalialan koulutuksessa.

Opinnot	Toimenpide-ehdotukset	Lisätietoa toteutuksesta
Opintojen aloitus	1. Vanhustyön opintojen maininta Laurean nettisivuilla sosionomiopinnoissa 2. Monipuoliset sosionomin työkuvien esittelyt eri asiakasryhmien parista 3. Mentorisosionomi	1. Lisätään maininta nettisivuille, jotta opiskelija voi jo hakuvaiheessa tiedostaa vanhustyön mahdollisuuden sosiaalialan opinnoissa 2. Valmistunut sosionomi kertoo työpölystään sähköisessä muodossa (video tms.) 3. Valmistunut sosionomi oppaana esim. blogin, vlogin tai podcastin muodossa, ("vinkit ensimmäiseen työharjoitteluun", "näin selätät opinnäytetyön" jne.)
Ydinosaamisen moduulit ja projektit	1. Työelämän edustajia luennoitsijoiksi / asiantuntijoiksi 2. Työelämään sidotut, monipuoliset ja mielenkiintoiset projektit 3. Eri tasoisia projekteja eri vuosikurssien ja osaamistason omaaville opiskelijoille 4. Pitkäaikaisia, jatkuvia projekteja 5. Projektien laajempi esittely 6. Tehtäväksi antojen onnistunut sabluuna 7. Kuvan kirkastaminen nykypäivän vanhustyöstä ja ikäänäytneistä, asiakasryhmä tutuksi	1. Ei tarvitse liittyä suoraan vanhustyöhön; esim. johtaminen, lainsäädäntö 2. Millaiset projektit opiskelijoita kiinnostavat? Opiskelijoiden toiveiden kartoittamista ja yhteissuunnittelua 3. Opiskelijoiden opiskeluvuoden, aiemman osaamisen ym. huomioiminen; vaihtelevat projektit eri vuosikursseille 4. Pitkäaikaisempi yhteistyö, projektien kehittäminen mm. palautteen mukaan 5. Tulosten levittäminen, tiedottaminen, ei pöytälaatikkoprojekteja 6. Houkuttelevat ja selkeät projekti-infot 7. Esim. videon avulla ("Mitä yhteistä meillä on?")

Työharjoittelut ja kesätyöt	1. Sopivien työharjoittelupaikkojen listaus, työtehtävien tarkka määrittely ja markkinointi 2. Rekrytointitapahtuma ja asiakkaat eli ikääntyneet mukaan rekrytointiin 3. Monipuoliset harjoittelupaikat ja harjoittelun jaksottaminen (esim. 2x5vkoa) 4. Huomioidaan opiskelijan oma osaaminen ja kiinnostuksen kohteet 5. Virtuaaliset vierailut työpaikoille ja sosiaalisen median hyödyntäminen 6. Lehtoreiden tutustumiskäynnit vanhustyön paikkoihin 7. Erilaiset teemat ja kokeilut harjoittelussa 8. Kesätöiden opinnollistaminen 9. Riittävä perehdytys	1. Ehkäistään vääränlaisiin työpaikkoihin ja työtehtäviin joutumista; mielenkiintoinen ja kohdennettu markkinointi 2. Kasvokkain tapahtuvaa kohtaamista; ”Tulisitko minulle töihin” –mainostus 3. Mahdollistetaan mahdollisimman laajan ja monipuolisen kuvan saaminen vanhustyöstä 4. Opiskelijan aiemman tai muun osaamisen hyödyntäminen rikastaa myös työyhteisöä ja sen toimintaa 5. Työpaikat, työt ja asiakasryhmät tutuksi, moderni vanhustyö 6. Tiedon jakaminen lehtoreille ja edelleen opiskelijoille 7. Kansainväliset harjoittelut, Etsivä vanhustyö –projekti, vallankumouksellinen vanhustyö, mummodiscot ym. 8. Kesätöistä saadun osaamisen ja tietotaidon muuttaminen opintopisteiksi 9. Lakisääteinen, lisää työmotivaatiota ja parantaa mm. työturvallisuutta; huomioitava opiskelijan valmiudet
Täydentävät opinnot	1. Millaiset täydentävät opinnot kiinnostavat opiskelijoita? 2. Työelämätaidot kuntoon -kurssi 3. Monialaiset opintojaksot 4. Innovaatio- ym. kehittämisskursit vanhustyöhön liittyen 5. Vanhustyön seminaarit 6. Kurssi elämän taitekohdista ja esim. eläkkeelle jäämisestä	1. Kartoitus ja yhteissuunnittelu opiskelijoiden kanssa 2. Työelämätaitojen ja -tietojen yleiskurssi kaikille opiskelijoille 3. Yhteistyön harjoittelu ja muiden alojen tunteminen, verkostojen rakentaminen 4. Pääpaino innovaatio- ja kehittämistyön menetelmissä, näkökulmana vanhustyö 5. Luentoja ja työpajoja eri vanhustyön aiheista, työelämän ja koulun yhteisiä. Opiskelijat suunnittelevat ja toteuttavat. Esim. vanhustyön teema- viikko 6. Elämänkaarinäkökulma
Opinnäytetyö	1. Mielekkäät, ajankohtaiset ja monipuoliset aiheet 2. Huomioidaan opiskelijan oma osaaminen ja kiinnostuksen kohteet 3. Riittävä tuki ja ohjaus	1. Kiinnostavat aiheet, joissa opiskelija saa tehdä itseään kiinnostavaa työtä (toiminnallinen, kehittävä, tutkiva jne) 2. Opiskelijan aiempi tai muulta elämänalueelta oleva osaaminen, jota voisi hyödyntää 3. Sekä koululta että työelämältä, yhteistyö toimijoiden välillä

Valmistuminen	1. Rekrytointitapahtuma valmistuville ja asiakkaat eli ikääntyneet mukaan rekrytointiin 2. Vanhustyöstä kiinnostuneen opiskelijan muistaminen valmistumisen yhteydessä	1. Kasvokkain tapahtuvaa kohtaamista; "Tulisitko minulle töihin" –mainostus 2. "Vanhustyötä edistävä opinnäytetyö" / "Vuoden vanhustyön opiskelija" yms.
Muut ideat	1. Laajan Vanhustyön tekijät -verkoston luominen 2. Yhteyshenkilöiden nimeäminen molempiin organisaatioihin 3. Säännöllinen tiedonvaihto ja keskusteluyhteys 4. Innostava ja monipuolinen markkinointi – millainen mainos "uppoaa" opiskelijoihin? 5. Positiivinen uutisointi vanhustyöstä 6. Laurean Moniaistisen tilan hyödyntäminen vanhustyössä 7. "10 syytä valita vanhustyö" –kampanja 8. Sosionomi vanhustyössä –peli 9. Osaamiskuvaukset sosionomin työstä vanhustyössä 10. Lääkehoito vanhustyössä -kurssi 11. Vanhustyön vetovoimaisuuden kehittämishanke	1. Mukana julkisen puolen lisäksi yksityiset toimijat ja kolmas sektori sekä oppilaitokset; yhteisen ymmärryksen muodostaminen vanhustyön realiteeteista 2. Pysyvät yhteyshenkilöt, mutta välttään henkilöitymistä, jotta yhteistyö katkea henkilön lähdettyä pois 3. Tiedotetaan puolin ja toisin tapahtuvista muutoksista ja uusista asioista; ollaan aktiivisia oman osaamisen näkökulmasta 4. Markkinointikartoitus opiskelijoille, millaisia vanhustyön markkinointikampanjoita on jo tehty? Niiden vaikuttavuus? 5. Keskitytään negatiivisten asioiden sijaan positiivisiin; mikä alalla toimii, mikä on hyvää, missä on onnistuttu, mistä voitaisiin ottaa mallia 6. Moniaistisen tilan (ks. Aistien menetelmä n.d.) hyödyntäminen ikääntyneiden kanssa työskentelyssä. 7. Kampanjassa nostettaisiin esille vanhustyön positiivisia asioita ja houkuttelevia tekijöitä (vrt. Sociopolis: 100 syytä valita sosiaaliala –kampanja) 8. Pelin avulla lisättäisiin opiskelijan tietoa ikääntyneistä, vanhustyöstä sekä sosionomin roolista ja mahdollisuuksista vanhustyössä 9. Kuvata sosionomin työnkuvaa ja vaadittua osaamista vanhustyössä, jotta opiskelijat tietäisivät, mitä alalla on tarjota ja mitä se vaatii 10. Tarve lääkehoidon osaamisesta nostettiin esille työpajassa 11. Ulkopuolisella rahoituksella toteutettavan hankkeen suunnittelu ja toteutus yhteistyössä eri organisaatioiden ja toimijoiden kanssa.

Ehdotuksissa tuodaan esille työelämän monipuolinen esillä olo koulutuksen eri vaiheissa ja eri organisaatioiden tiivis yhteistyö. Lisäksi painotetaan opiskelijoiden ajatusten ja ideoiden huomioimista toimenpiteitä suunniteltaessa ja vietäessä käytäntöön. Toimenpideehdotuksissa on sekä yksittäisiä, täysin konkreettisia ja nopeasti käytäntöön vietäviä ideoita, että pidemmän aikavälin ja tarkempaa suunnittelua vaativia hahmotelmia.

Esitetyille ideoille ei ole merkitty varsinaisia vastuuhenkilöitä tai organisaatioita, sillä suurimpaan osaan ehdotuksista tarvitaan sekä Laurea-ammattikorkeakoulun että Vantaan kaupungin resursointia ja ennen kaikkea yhteistyötä. Ehdotusten toimeenpano lähtee liikkeelle yhteistyön syntymisestä ja yhteyshenkilöiden nimeämisestä. Toisaalta myös opiskelijoiden mukaan ottaminen suunnitteluun ennen varsinaisia toteutuksia ja kokeiluja olisi ehdottoman tärkeää, jotta heidän äänensä tulisi kuuluviin alusta saakka.

8 Pohdinta

Tutkimuksellisen kehittämistyön tavoitteena oli koota lista toimenpide-ehdotuksista, joilla voitaisiin edistää vanhustyön näkyvyyttä sosiaalialan koulutuksessa ja siten lisätä opiskelijoiden tietämystä ja kiinnostusta vanhustyötä kohtaan. Aikaisemmin vanhustyön vetovoimaisuutta on tutkittu lähinnä hoitotyön näkökulmasta. Lisäksi sosiaalialan suhteellisen lyhyen historian sekä vanhustyön hoitopainotteisen näkökulman vuoksi sosionomien työnkuva vanhustyön kentällä on vielä osittain epäselvä.

Tässä kehittämistyössä tuodaan esille sekä sosiaalialan opiskelijoiden ja lehtoreiden, että vanhushuolijoiden työntekijöiden näkökulma vetovoimaisuuden kehittämiseksi. Työn aineistona toimi Laurea-ammattikorkeakoulun Tikkurilan kampuksen suomenkielisille sosiaalialan opiskelijoille teetetty sähköinen kysely, jossa kartoitettiin vanhustyön kiinnostavuutta ja vetovoimaisuutta sekä koulutuksen merkitystä vanhustyöhön suuntautumisessa. Toisena osana työssä oli Vantaan kaupungin vanhushuolijoiden työntekijöiden ja sosiaalialan lehtoreiden kanssa pidetty ideointityöpaja, jossa tarkoituksena oli pohtia toimenpiteitä, joilla vanhustyön organisaatio ja oppilaitos voivat yhteistyöllään edistää opiskelijoiden kiinnostusta vanhustyötä kohtaan.

Kyselystä saatujen tulosten mukaan opiskelijat toivovat monipuolisia yhteistyön muotoja työelämän kanssa koulutuksen eri vaiheissa. Toimenpide-ehdotusten listassa tuodaan esille iso määrä konkreettisia ideoita, joilla vanhustyön näkyvyyttä saadaan lisättyä sosiaalialan koulutuksen eri vaiheissa. Toimenpiteitä pyritään jatkossa testaamaan Laurea-ammattikorkeakoulun ja Vantaan kaupungin yhteistyössä.

Ennako-oletukset aineistosta ja saadut tulokset

Ennen aineiston analysointia asetettiin ennako-oletuksia eli pohdittiin mahdollisia aineistosta nousevia teemoja. Oletuksena oli, että Laurea Tikkurilan sosiaalialan opiskelijoista suurella osalla ei olisi ollut työperäistä kokemusta ikääntyneistä, ja että näkemys ikääntyneistä saattaisi perustua pääasiassa omiin isovanhempiin tai muihin lähipiiriin ikääntyneisiin. Toisaalta oletettiin, että suhtautuminen voisi olla erilainen ikääntyneisiin ja vanhustyöhön; vanhuksia itsessään olisivat positiivinen asia, mutta vanhustyö ja sen sisältö eivät. Kuva ja kokemus vanhustyöstä saattaisivat helposti vaikuttaa myös kuvaan vanhuksista asiakas- ja ihmisryhmänä. Vanhustyön vetovoimatekijöihin liittyvänä oletuksena oli, että vetovoimaisuuteen vaikuttavia tekijöitä olisi useita, mutta vaikuttavimpia

olisivat todennäköisimmin palkkauksen tilanne sekä tämän hetkinen julkisuuskuva, johon taas vaikuttaisivat olennaisesti työn sisältö ja vaativuus sekä työvoimapula.

Sosionomikoulutuksen sisällön osalta oletettiin tuloksien olevan vaihtelevia riippuen siitä, minkä vuosikurssin opiskelijoiden vastauksia katsotaan. Toisaalta opiskeluvuosilla ei välttämättä olisi mitään vaikutusta, jos opiskelijaa ei kiinnosta vanhustyö laisinkaan. Sosiaalialan koulutuksen vaikutus vanhustyön kiinnostavuuteen oletettiin olevan neutraali niiden osalta, jotka eivät ole vanhustyöhön osallistuneet opintojen aikana, ja positiivinen niiden osalta, jotka ovat. Välttämättä itse koulutuksella ei olisi vaikutusta vanhustyön kiinnostavuuteen, vaan ennemminkin työelämäkumppanuuksilla eli niillä organisaatioilla, joissa projektit ja harjoittelut toteutuvat.

Ennako-oletukset aineistosta osoittautuivat sekä oikeiksi että osin myös vääriksi. Suurella osalla opiskelijoista ei ole työperäistä kokemusta ikääntyneistä, vaan kokemukset ovat lähinnä omista isovanhemmista, sukulaisista ja muista läheisistä. Toisaalta vanhustyötä kokeilleita joko työn, harjoittelun tai vaikkapa projektien muodossa oli noin viidesosa. Hypoteesin mukaisesti opiskelijat arvostivat ikääntyneitä ja näkivät ikääntyneet pääosin positiivisessa valossa.

Tämän aineiston valossa vanhustyön houkuttelevuuteen vaikuttavat enemmän rakenteelliset asiat kuin itse asiakasryhmä. Vanhustyö koettiin niin henkisesti kuin fyysisesti rankaksi, ja sen houkuttelevuutta vähensi moni asia. palkkaus ja julkisuuskuva olivat vetovoimaa heikentävien tekijöiden kärkipäässä yhdessä työn kuormittavuuden, työn määrän, työtahdin ja henkilöstön määrän kanssa. Sen sijaan asiakkaat ja työn ihmisläheisyys olivat vetovoimaisuutta eniten lisääviä tekijöitä. Mielikuva ja/tai kokemus vanhustyöstä ei siten suoraan näyttänyt vaikuttavan kuvaan ikääntyneistä.

Sosionomikoulutukseen liittyvien kysymysten osalta opiskelijaryhmien vastausten vertailu vuosikursseittain ei tuonut tuloksiin lisäarvoa, sillä vastaajaryhmät olivat keskenään erisuuruisia ja yksittäisen ryhmän vastaajamäärät pieniä. Eniten vastaajia oli ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoista, joiden koulutus oli vasta alkumetreillä, mikä näkyy monessa kysymyksessä suurena en osaa sanoa -vastausmääränä.

Opiskelijoiden vastauksissa nousi selkeästi esille työelämän tiiviin ja monipuolisen mukana olon tärkeys koulutuksessa. Koulun ja työelämän toimintatapoja ja yhteistyön muotoja tuleekin kehittää ja vanhustyön näkyvyyttä opinnoissa laajentaa sekä monipuolistaa,

jotta vanhustyöstä saataisiin opiskelijoita kiinnostava ala. Koulutuksen vaikutusta olisikin mielenkiintoista ja järkevää tutkia ehdotettujen toimenpiteiden testauksen jälkeen. Tällöin saataisiin tarkempaa kuvaa siitä, millaiset toimenpiteet vaikuttavat ja miten ne vaikuttavat.

Tulosten vertailu aiempiin tutkimuksiin

Aikaisempien vanhustyön vetovoimaisuuteen liittyvien tutkimuksien kohderyhmänä ovat pääasiassa olleet hoitotyön opiskelijat ja ammattilaiset. Tässä työssä haluttiin tuoda esille sosiaalialan opiskelijoiden ja vanhustyön työntekijöiden näkökulma. Verrattaessa tämän tutkimuksellisen kehittämistyön kyselyn tuloksia aikaisempiin kartoituksiin, on tuloksissa havaittavissa samanlaisuutta. Sekä tässä kyselyssä, että aikaisemmissa tutkimuksissa tulee esille, että ikääntyneisiin suhtaudutaan myönteisesti (esim. Manninen 2008; Hirvonen ym. 2004; Putkonen ym. 2011).

Samoin yhteneväisyyttä tuloksissa on halussa työskennellä vanhustyön puolella. Kyselyyn vastanneista opiskelijoista alle kymmenen ilmaisi kiinnostuksensa työskennellä vanhustyön parissa, suurinta osaa ala ei kiinnostanut. Samaan tulokseen on päädytty myös muun muassa Koskisen (2016), Putkosen ym. (2011), Mannisen (2008) ja Hirvosen ym. (2004) tutkimuksissa. Vanhustyön vähäiseen kiinnostavuuteen ja matalaan vetovoimaisuuteen vaikuttavat aiempien tutkimusten mukaan yleinen käsitys vanhustyöstä, koulutus ja sen sisältö, sekä harjoittelu- ja työpaikka, siellä saadut kokemukset sekä muun muassa työilmapiiri, resurssien määrä ja palkkataso (mm. Aalto 2014; Koskinen 2010; Manninen 2008; Paulin 2017; Putkonen ym. 2011).

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön kyselyn vastauksissa on saman suuntaisia tuloksia. Vanhustyön julkisuuskuvan nähdään ja koetaan olevan negatiivinen, mikä heikentää vanhustyön vetovoimaisuutta. Sosiaalialan koulutuksen sisällön monipuolisuutta vanhustyön osalta tulisikin kehittää, jotta opiskelijat saisivat laajemman käsityksen ikääntyneiden parissa tehtävästä työstä sosionomin näkökulmasta.

Sisällöllisen kehittämisen lisäksi koulutuksessa tulisi kiinnittää huomiota myös markkinointiin ja viestintään eli miten vanhustyön mahdollisuuksista kerrotaan ja miten niitä mainostetaan opiskelijoille ja lehtoreille. Yhtenä vanhustyön positiivisena vetovoimateki-

jänä opiskelijat pitivät työkavereita, mikä on rinnastettavissa osittain työilmapiiriin. Resurssien pieni määrä sekä alhainen palkkataso taas nousivat esiin vetovoimaa vähentävinä tekijöinä myös tässä kyselyssä.

Jatkotutkimusaiheita

Vanhustyön vetovoimaisuus on kasvava haaste ja sen vuoksi erittäin mielenkiintoinen sekä monitahoinen tutkimuskohde. Teemaa voisi tutkia jatkossa laajemmin sosiaalialan opiskelijoiden keskuudessa niin Laureassa kuin muissa Suomen ammattikorkeakouluissa. Sosiaalialan lisäksi tutkimuksen näkökulmaa tulee laajentaa moniammatillisempaan suuntaan. Toisaalta ei voida jäädä vain taustasyiden ja vaikuttavien tekijöiden selvittelyn asteelle, vaan vetovoimaisuutta on kehitettävä laaja-alaisesti ja monen tahon yhteistoiminnalla esimerkiksi yhteiskehittämisen menetelmillä ja työn muotoilun kautta.

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön kysely kohdistettiin Laurean Tikkurilan kampuksen suomenkielisille sosiaalialan opiskelijoille. Kun ehdotettuja toimenpiteitä on päästy jatkokehittämään ja testaamaan, olisi mielekästä toteuttaa kysely uudestaan ja tarkastella, onko opiskelijoiden mielipiteissä ja näkemyksissä tapahtunut muutoksia. Kaikki Laurean kampukset noudattavat samaa sosiaalialan koulutuksen opintosuunnitelmaa, mutta opintojaksojen sisältöjen toteutuksissa on kampuskohtaisia eroja esimerkiksi lehtoreiden ja heidän yhteistyöverkostojensa sekä käynnissä olevien ulkoisesti rahoitettujen hankkeiden vuoksi. Olisikin mielenkiintoista laajentaa kyselyä muille sosiaalialan koulutusta järjestäville Laurean kampuksille. Näin voitaisiin vertailla sekä kampusten välisiä tuloksia, että saada tarkempi kuva koko Laurea-ammattikorkeakoulun sosiaalialan opiskelijoiden näkemyksistä vanhustyöhön, sen vetovoimaisuuteen ja sosiaalialan koulutukseen liittyen. Lisäksi olisi mielenkiintoista verrata eri alueilla toimivien ammattikorkeakoulujen sosiaalialan opiskelijoiden näkemyksiä ja kokemuksia vanhustyöstä.

Vanhustyö ei kuitenkaan ole yhtä kuin pelkkä sosiaaliala. Moniammatillisuus on pysyvä ja näkyvä osa myös vanhustyötä ja siksi aiheetta tuleekin pohtia sekä sosiaali- että terveydenhuollon näkökulmasta ja ottaa huomioon myös muut alalla toimivat ammattien edustajat, kuten fysio- ja toimintaterapeutit. Aihetta voisi tutkia esimerkiksi siitä näkökulmasta, millaisissa työtehtävissä sosionomit työskentelevät vanhustyön puolella, millainen heidän urapolkunsa on sekä millaisissa työtehtävissä he haluaisivat työskennellä. Tässä olisi mielenkiintoisena näkökulmana työn muotoilu.

Toinen näkökulma on sosiaalialan koulutuksen ja geronomikoulutuksen välinen työnjako ja mahdollinen kilpailu opiskelijoista; onko geronomikoulutuksella vaikutusta siihen, että vanhustyön opintoja ei tuoda esille sosionomiopinnoissa niin paljon? Toisaalta sosionomilla tulisi olla hyvä pohjatieto kaikista asiakasryhmistä, myös ikääntyneistä. Olisi hyvä kartoittaa myös työelämän näkökulmaa siihen, miten vanhustyössä nähdään sosionomin ja geronomin osaaminen ja työnkuva suhteessa toisiinsa. Tämä toisi tärkeää tietoa myös koulutuksen sisältöjen suunnitteluun. Seuraava askel kiinnostuksen lisäämisestä olisikin miettiä, miten opiskelijoille saadaan kattavasti tietoa ja kokemusta vanhustyössä tarvittavasta osaamisesta, kuten eettisistä asioista, ikääntyneiden sosiaalisen toimintakyvyn tukemisesta tai perhe- ja sukupolvityöstä.

Vanhustyön vetovoimaisuuden haaste koskee kaikkia. Yhteiskehittäminen on tärkeää, jotta asiaa tarkastellaan mahdollisimman monesta näkökulmasta. Vanhustyön vetovoimaisuuden kehittämiseen tulisikin ottaa tiiviisti mukaan niin opiskelijat ja lehtorit kuin myös työelämän eri organisaatioiden ja toimijoiden edustajat. Julkisen sektorin lisäksi vanhustyön vetovoimaisuuden kehittämisessä tarvitaan myös yksityisen ja kolmannen sektorin edustajia.

Uusien ideoiden ja yhteiskehittelyn lisäksi tulee huomioida myös jo tehty työ. Eri alueiden toimenpiteet vanhustyön vetovoimaisuuden kehittämiseksi olisi tärkeää saada yleiseen tietoisuuteen. Jo nyt on tehty ja tehdään paljon hienoa työtä vetovoimaisuuden eteen, mutta ilman laajempaa tietämystä onnistuneetkin kokeilut jäävät helposti huomiotta ja leviämättä. Pyörää ei kannata keksiä aina uudelleen, vaan toisten testaamia hyviä käytäntöjä voi rohkeasti hyödyntää ja muokata itselle sopiviksi.

Vanhustyön vetovoimaisuuden kehittämiseksi tarvittaisiin selkeästi isoja, koko alaa koskevia päätöksiä ja muutoksia. Sen sijaan ruohonjuuritason toimintaan voidaan vaikuttaa nopealla aikataululla ja pienemmillä muutoksilla. Kuten monessa muussakin asiassa, myös vanhustyössä ensimmäiset kohtaamiset ja ensimmäiset kokemukset ovat vaikuttavia. Jos onnistuneella ruohonjuuritason toiminnalla saadaan yksikin opiskelija edes keilemaan työskentelyä ikääntyneiden parissa, on se jo askel oikeaan suuntaan.

Tutkimuksellisen kehittämistyön aihe on lähtöisin tekijän omasta kiinnostuksesta vanhustyöhön ja sen kehittämiseen sekä työperäisistä kokemuksista opiskelijoiden parissa. Työtä tai sen aihetta ei tilannut ulkopuolinen taho, jolloin työn tuloksiakaan ei ole esitetty

ulkopuolisen tilaajan näkökulmasta tai tälle edullisempaan tapaan. Opinnäytetyöhön mukaan lähteneet toimijat, Laurea-ammattikorkeakoulu ja Vantaan kaupunki ovat edesauttaneet ja mahdollistaneet tämän tutkimuksellisen kehittämistyön toteutuksen ja olleet siten mukana luomassa uutta tietoa ja tietoisuutta sosiaalialan vanhustyöhön liittyen.

Vanhustyön vetovoimaisuuden kehittäminen on maanlaajuinen haaste, jonka ratkomi- seen tarvitaan yksikkö-, organisaatio- ja toimialarajoja ylittävää yhteistyötä. Työntekijöi- den tulee arvostaa omaa työtään ja tuoda ammattitaitonsa esille. Jotta tämä onnis- tuisi, tarvitaan lisäksi laajempia asioita, kuten resurssien järkevää ja oikeanlaista lisää- mistä sekä kohdentamista, mutta myös työntekijöiden työhyvinvoinnista huolehtimista sekä hyvää johtamista. Vanhustyön arvostuksen ja vetovoimaisuuden haaste on koko yhteiskunnalla ja ratkaisujen avaimet löydetään ja saavutetaan yhdessä tekemällä. Laaja-alainen, pitkäjänteinen yhteistyö on edellytys sille, että ikääntyneet saavat tarvit- semansa palvelut, avun ja tuen joukolta osaavia ja motivoituneita vanhustyön ammatti- laisia.

Lähteet

Aalto, Tiia-Mari 2014. Ikääntyneiden hoitotyön vetovoimaisuus. Vaasalaisten lähihoitajien ja alan opiskelijoiden näkökulma. Pro gradu -tutkielma. Vaasan yliopisto. Filosofinen tiedekunta.

Ahonen, Tarja 2017. Palvelumuotoilu sotessa. Palvelumuotoilun käsikirja sosiaali- ja terveysalan palvelujen kehittämiseen. 2. painos. Muutoksen voima. Espoo.

Aistien-menetelmä n.d.. Saatavana osoitteessa: <<https://aistienmenetelma.net/>>. Luettu 28.9.2019.

Anttonen, Anneli & Sipilä, Jorma 2012. Ikääntyneiden palvelujen markkinoistuminen. Talous & Yhteiskunta -lehti 3/2012. Saatavana osoitteessa: <<http://www.la-bour.fi/ty/tylehti/ty/ty32012/pdf/ty32012AnttonenSipila.pdf>>. Luettu 9.2.2019.

Buurtzorg 2019. Buurtzorg-organisaatio. Saatavana osoitteessa: <<https://www.buurtzorg.com/>>. Luettu 15.8.2019.

Erhola, Marina & Vaarama, Marja & Pekurinen, Markku & Jonsson, Pia Maria & Junnila, Maijaliisa & Hämäläinen, Päivi & Nykänen, Eeva & Linnosmaa, Ismo. SOTE-uudistuksen vaikutusten ennakoarviointi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raportti 14/2014. Saatavana osoitteessa: <<http://www.julkari.fi/handle/10024/115008>>. Luettu 9.2.2019.

Hakonen, Sinikka 2008. Kolmas ikä voimaantumisen aikana. Teoksessa Suomi, Asta & Hakonen, Sinikka (toim.). Kuluerastä voimavaraksi. Sosiokulttuurinen puheenvuoro ikääntymiskysymyksiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hautala, Satu 2008. Terveystieteiden alan opiskelijoiden suhtautuminen vanhusten hoitotyöhön. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos.

Heikkilä, Katariina & Kirveenummi, Anna 2009. Vanhusten hoiva ja huolenpito tulevaisuudessa. Näkökulmia Loimaan seudulla järjestetyn tulevaisuusverstaan pohjalta. Tulevaisuuden tutkimuskeskus. E-julkaisuja 4/2009. 22. Saatavana osoitteessa: <https://www.utu.fi/fi/yksikot/ffrc/julkaisut/e-tutu/Documents/eTutu_2009-4.pdf>. Luettu 5.11.2018.

Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. 9. uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Heinonen, Tarja (toim.) 2014. Aktiivisesti ikääntyen Euroopassa - hyvät käytännöt ja toimintamallit. Hankkeen loppuraportti. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B, raportteja 75. Saatavana osoitteessa: <<http://julkaisut.tamk.fi/PDF-tiedostot-web/B/75-Aktiivisesti-ikaantynen-Euroopassa.pdf>>. Luettu 14.4.2019.

Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiiri 2016. HUS-kuntayhtymän strategiset painopisteet ja avaintavoitteet 2017–2018. Kokousmuistio. Saatavana sähköisessä muodossa: <<http://hus01.tjhosting.com/kokous/20162187-8.PDF>>. Luettu 5.11.2018.

Hirvonen, Raija & Nuutinen, Päivi & Rissanen, Sari & Isola, Arja 2004. Miksi vanhustyö ei kiinnosta? Sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoiden asenteet vanhuksia kohtaan ja heidän käsityksensä suomalaisesta vanhustyöstä koulutuksen eri vaiheissa. *Hoitotiede* 16(5). Oulu: Hoitotieteiden tutkimusseura HTTS ry.

Holopainen, Martti & Tenhunen, Lauri & Vuorinen, Pertti 2004. Tutkimusaineiston analysointi ja SPSS. Järvenpää: Yrityssanoma.

Hulkko-Nyman, Kiisa & Hakonen, Anu & Sweins, Christina 2011. Työn merkityksellisyys ja arvostus innostavat vanhustyöntekijöitä. Artikkel. *Vanhustyö-lehti* 4/2011. Helsinki: Vanhustyön Keskusliitto.

Ideapakka 2017. Palvelumuotoilu. Helsinki: IMPROVment.

Innokylä 2016. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit. Saatavana osoitteessa: <<https://www.innokyla.fi/documents/1167850/5e8f1ef1-7a5b-4dfb-a629-0ea09dbfe904>>. Luettu 3.11.2018.

Innokylä 2019. Learning café eli oppimiskahvila. Saatavana sähköisesti: <<https://www.innokyla.fi/web/malli2825539>>. Luettu 15.8.2019.

Kaarlela, Kirsi-Marja 2013. Sairaanhoidajien työtyytyväisyys vanhustyössä. Pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopisto. Hoitotieteen laitos.

Kairala, Maarit & Kilpeläinen, Arja & Rossi Eeva 2014. Ikääntyneiden oikeus moniammatilliseen seniori- ja vanhustyöhön. Sosiaalinen tekijä –blogi. 10.3.2014. Saatavana osoitteessa: <<https://sosiaalinentekija.wordpress.com/2014/03/10/ikaantyneiden-oikeus-moniammatilliseen-seniori-ja-vanhustyohon/>>. Luettu 9.2.2019.

Kalliomaa-Puha, Laura 2017. Vanhuksen oikeus hoivaan ja omaisolettama. *Gerontologia-lehti* 31(3). 227–242. Jyväskylä.

Kananen, Jorma 2011. Kvantti – Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, Jorma 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä: kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, Jorma 2014. Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona. Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä? Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja.

Kananen, Jorma 2017. Kehittämistutkimus interventiotutkimuksen muotona: opas opinnäytetyön ja pro gradun kirjoittajalle. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kangasniemi, Mari & Andersson, Cristina 2016. Enemmän inhimillistä hoivaa. Robottien avulla voitaisiin jo nyt tehdä viidennes sairaanhoitajien ja lähihoitajien töistä. Teoksessa Andersson, Cristina & Haavisto, Ilkka & Kangasniemi, Mari & Kauhanen, Antti & Tikka, Taneli & Tähtinen, Lauri & Törmänen, Antti (toim.). Robotit tulevat. Koneet tulivat - mitä tapahtuu työpaikoilla? EVA raportti 2/2016. Helsinki: Taloustieto. 34–54. Saatavana osoitteessa: <<https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2016/09/Robotit-t%c3%b6ihin.pdf>>. Luettu 14.4.2019.

Kielitoimiston sanakirja 2018. Vetovoima. Saatavana osoitteessa: <<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/netmot.exe?motportal=80>>. Luettu 5.11.2018.

Koponen, Leena & Hopia, Hanna 2008. Vetovoimainen terveydenhuolto. Hoitotyön vuosikirja 2008. Sairaanhoitajaliitto. Helsinki.

Koskinen, Sanna 2010. Sairaanhoitajaopiskelijoiden kiinnostus vanhusten hoitotyöhön. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitos.

Koskinen, Sanna 2016. Nursing students and older people nursing. Towards a future career. Väitöskirja. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitos. Lääketieteellinen tiedekunta.

Koskinen, Sanna & Sievers, Anna & Leino-Kilpi, Helena & Suhonen, Riitta 2013. Keskustelua iäkkäiden hoitotyön osaamisesta ja alan vetovoimaisuuden lisäämisestä. Gerontologia-lehti 3/2013. 305–308. Jyväskylä.

Koskinen, Simo 1994. Gerontologinen sosiaalityö vanhuspolitiikan mikrorakenteena. Väitöskirja. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta.

Koskinen, Simo 2004. Ikääntyneiden voimavarat. Teoksessa Kautto, Mikko (toim.). Ikääntyminen voimavarana. Tulevaisuusselonteon liiteraportti 5. Valtioneuvoston julkaisu 33/2004. Helsinki.

Koskinen, Simo & Seppänen, Marjaana 2013. Gerontologinen sosiaalityö. Teoksessa Heikkinen, Eino & Jyrkämä, Jyrki & Rantanen, Taina. Gerontologia. Helsinki: Duodecim.

Kröger, Teppo & Leinonen, Anu & Vuorensyrjä, Matti (toim.) 2009. Hoivan tekijät. Suomalainen hoivatyö pohjoismaisessa tarkastelussa. Jyväskylän yliopisto. Sosiaalityön julkaisuja 6. Saatavana osoitteessa: <<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/47699/1/978-951-39-3691-4.pdf>>. Luettu 25.1.2019.

Kröger, Teppo & Van Aerschot, Lina & Puthenparambil, Jiby Mathew 2018. Hoivatyö muutoksessa: suomalainen vanhustyö pohjoismaisessa vertailussa. Jyväskylän yliopisto. YFI julkaisuja 6-2018. Saatavana osoitteessa: <<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/57183/978-951-39-7372-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Luettu 4.11.2018.

Kuikka, Anu 2010. Vanhustyön tulevaisuus 2010. Kyselyn yhteenvetoraportti. Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry. Saatavana osoitteessa: <http://www.kansalaisareena.fi/Vanhustyon_tulevaisuus_2010-kysely.pdf>. Luettu 9.2.2019.

Kuosa, Mella & Kuukka, Anni 2016. Vanhustyön vetovoimaisuus tulevaisuudessa - hoitoalan opiskelijoiden käsityksiä vanhustyöstä. Opinnäytetyö. Saimaan ammattikorkeakoulu.

Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 2012/980. Annettu Helsingissä 28.12.2012. Saatavana osoitteessa: <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980>>. Luettu 4.11.2018.

Laurea-ammattikorkeakoulu 2018. Sosionomikoulutus. Saatavana osoitteessa: <<https://www.laurea.fi/opiskelu-ja-hakeminen/amk-tutkinnot/sosionomi>>. Luettu 28.10.2018.

Manninen, Anja (toim.) 2008. STAGE: Vanhustyö - tulevaisuuden toiveammatti? Diakonia-ammattikorkeakoulu. Helsinki.

Nykänen, Anna-Stina. 2018. 30 vuoden sota. 3.2.2019. Helsingin Sanomat. Vaatii käyttäjätunnukset. Saatavana osoitteessa: <<https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000005986064.html>>. Luettu 3.2.2019.

Opintopolku 2018. Sosionomin suomenkielinen AMK-koulutus. Saatavana osoitteessa: <https://opintopolku.fi/app/#!/haku/sosionomi?page=1&articlePage=1&organisationPage=1&itemsPerPage=25&sortCriteria=0&facetFilters=teachingLangCode_ffm:FI&facetFilters=educationType_ffm:et01.04.01&tab=los>. Luettu 3.11.2018.

Orre, Pirjo 2009. Hoitotyön vetovoimaisuus osastonhoitajan työn haasteena. Kuopion yliopisto. Hoitotieteen laitos, yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Kuopio. Saatavana osoitteessa: <http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20090096/urn_nbn_fi_uef-20090096.pdf>. Luettu 23.10.2019.

Paulin, Savanna 2017. Sosiaalityön työpaikkojen houkuttelevuus. Talentian selvitys 2017. Saatavana osoitteessa: <<https://www.talentia.fi/wp-content/uploads/2017/03/Raportti-Sosiaalityon-tyopaikkojen-houkuttelevuus.pdf>>. Luettu 28.9.2019.

Putkonen, Päivi & Toikko, Anne & Ruohoniemi, Marika 2011. Sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden käsitykset vanhustyöstä. Teoksessa Niiniö, Hannele & Putkonen, Päivi (toim.). Kehittämishanke muutosvoimana vanhustyössä. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Vantaa.

Riekkinen-Tuovinen, Sointu 2018. Sosiokulttuurista vanhustyötä paikantamassa. Tutkimus erilaisissa vanhusten asumisympäristöissä. Itä-Suomen yliopisto. Kuopio.

Rintala, Taina 2003. Vanhuskuvat ja vanhustenhuollon muotoutuminen 1850-luvulta 1990-luvulle. Stakes. Tutkimuksia 132. Helsinki.

Ritala, Pauli n.d.. Johdatus tutkimusmetodologiaan. Lappeenranta University of Technology. Saatavana sähköisesti (tarvitsee tunnukset): <https://moodle.metropolia.fi/pluginfile.php/876205/mod_resource/content/6/LUTin%20ddiat%20aineiston%20ke-ruu.pdf>. Luettu 8.4.2019.

Rytkönen, Arja 2018. Hoivatyöntekijöiden työn kuormittavuus ja teknologian käyttö vanhustyössä. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Saatavana osoitteessa: <<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/104482/978-952-03-0829-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Luettu 25.1.2019.

Sairaanhoitajaliitto 2016. Tuleeko Suomeen Euroopan ensimmäinen magneettisairaala? Saatavana osoitteessa: <<https://sairaanhoitajat.fi/2016/tuleeko-suomeen-euroopan-ensimmainen-magneettisairaala/>>. Luettu 5.11.2018.

Sairaanhoitajat 2015. Jos de Blok mullisti Hollannin kotihoidon. Juttu on alun perin julkaistu Sairaanhoitaja-lehdessä 6/2015. Se on lyhennelmä Norjan sairaanhoitajalehden artikkelista Mannen som snudde Nederland opp ned, Sykepleien, 10.11.2014. Saatavana osoitteessa: <<https://sairaanhoitajat.fi/2015/mies-joka-sekoitti-hollannin/>>. Luettu 14.4.2019.

Salonen, Kari 2008. Sosionomin (AMK) osaaminen 2000-luvun seniori- ja vanhustyössä. Teoksessa Viinämäki, Leena (toim.). 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 2/2008.

Seppänen, Marjaana 2006. Gerontologinen sosiaalityö. Helsinki: Yliopistopaino.

Seppänen, Marjaana 2012. Muutoksessa mukana? Vanhuspalvelujen muuttuva toimintaympäristö. Vanhustyön johtamisen kehittämiskäytännöt 2.4.2012. Lapin yliopisto. Saatavana osoitteessa: <<http://www.sosiaalikallega.fi/hankkeet/pakaste2/lappi/juurruttaminen/vanhustyö/johtaminen/020412-johtkehy/pdf-marjaana-seppanen-lu-ento020412.pdf>>. Luettu 4.11.2018.

Seppänen, Marjaana & Koskinen, Simo 2010. Ikääntymispolitiikka. Teoksessa Niemelä, Pauli (toim.). Hyvinvointipolitiikka. Helsinki: WSOYpro Oy.

Seppänen, Marjaana & Pilkama, Airi & Ylinen, Satu 2005. Gerontologinen sosiaalityö osana vanhustyötä. Teoksessa Roivainen, Irene & Korpinen, Johanna & Ritala-Koskinen, Aino & Sundman, Teija (toim.). Tutkiva sosiaalityö. Kunnallisen sosiaalityön muuttuva paikka 2000-luvun Suomessa. Helsinki / Rovaniemi: Talentia-lehti / Sosiaalityön tutkimuksen seura.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2017. Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019. Saatavana osoitteessa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80132/06_2017_Laatusuositusjulkaisu_fi_kansilla.pdf>. Luettu 4.11.2018.

Sosiaali- ja terveysministeriö n.d.. Koti- ja omaishoidon uudistus (I&O-kärkihanke). Saatavana osoitteessa: <<https://stm.fi/hankkeet/koti-ja-omaishoido>>. Luettu 9.2.2019.

Sociopolis 2017. Tutkittua tietoa, menetelmällistä kehittämistä ja tulevaisuusnäkyjä. Loppuseminaari. Diaesitys. Saatavana osoitteessa: <http://www.sosiaalikoilega.fi/poske/tapahtumat/hankkeet/sociopolis/sosiaalinen_sotessa_301117/sociopolis-tyontekijat>. Luettu 28.9.2019.

Suomen Geronomiliitto ry 2016. Suomen Geronomiliitto ry:n lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valtionneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2017–2020. Saatavana osoitteessa: <<https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2016-AK-57214.pdf>>. Luettu 5.11.2018.

Suomi, Asta 2003. Menetelmällisyyden perusteluja. Teoksessa Marin, Marjatta & Hakonen, Sinikka (toim.). Seniori- ja vanhustyö arjen kulttuurissa. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Surakka, Tuula 2009. Hyvä työpaikka hoitoalalla - näin haetaan ja sitoutetaan osaajia. Helsinki: Tammi.

Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos 2018. Kansantaudit. Muistisairauksien yleisyys. Päivitetty 21.2.2018. Saatavana osoitteessa: <<https://thl.fi/fi/web/kansantaudit/muistisairaudet/muistisairauksien-yleisyys>>. Luettu 9.2.2019.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Turjamaa, Riitta 2014. Older people´s individual resources and reality in home care. Väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto. Terveystieteiden tiedekunta. Kuopio.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta n.d.. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Saatavana osoitteessa: <<https://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto>>. Luettu 24.2.2019.

Tuulaniemi, Juha 2016. Palvelumuotoilu. 3. painos. Helsinki: Talentum Pro.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2017. Toimialaraportit. Terveys- ja sosiaalipalvelut. Saatavana osoitteessa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160301/Terveys%20ja%20sosiaalipalvelut.Valmis_toimialaraportti-sote.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 24.2.2019.

Tähtinen, Juhani & Laakkonen, Eero & Broberg, Mari 2011. Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. Turku: Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta

Uimonen, Risto 2009. Median mahti: kuinka journalistit käyttävät valtaa ja pakottavat maan mahtavia eroamaan. Helsinki: WSOY.

Valtioneuvosto 2017. Uusi laatusuositus kannustaa terveeseen ja toimintakykyiseen ikääntymiseen. Saatavana osoitteessa: <https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1271139/uusi-laatusuositus-kannustaa-terveeseen-ja-toimintakykyiseen-ikaantymiseen>. Luettu 9.2.2019.

Viinämäki, Leena 2010. Sosionomin ammatti ja työ 2010–2025. Havainnot ja päätelmiä sosionomien (AMK & ylempi AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 3/2010.

Vilka, Hanna 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vuokko, Pirjo 2004. Nonprofit-organisaatioiden markkinointi. Helsinki: WSOY.

Women Technology Entrepreneurs n.d.. 6-3-5 -menetelmä. Saatavana sähköisesti: <http://www.wteche.eu/fi/modules/creativity_and_ideas_generation/6-3-5_brain_writing/?PHPSESSID=0380ffc78ea7523a322cdba2c901c54d>. Luettu 15.8.2019.

Yle 2018. Vanhukset saavat kotonaan niin tehokasta hoitoa, että yrityksestä tuli jo liian suosittu - Löytyykö kotihoivan ihme Hollannista? Uutinen 3.6.2018. Saatavana sähköisesti: <<https://yle.fi/uutiset/3-10232480>>. Luettu 14.4.2019.

Yle 2019. Hollannin hoivaihme rantautuu Suomeen - "Hoitajamitoitus, aivan hullua!". Uutinen 12.4.2019. Saatavana sähköisesti: <<https://yle.fi/uutiset/3-10735441>>. Luettu 14.4.2019.

Ylinen, Satu & Rissanen, Sari 2004. Asiantuntijuus gerontologisessa sosiaalityössä. "Se ei ole mitään temppujen tekemistä peräkkäin". Gerontologia-lehti 3/2004. Jyväskylä.

Henkilökohtaiset tiedonannot

Häkkinen, Johanna. 1.2.2019. Keskustelu. Laurea-ammattikorkeakoulu.

Niiniö Hannele. 6.2.2019. Keskustelu. Laurea-ammattikorkeakoulu.

Rajamäki, Anne. 5.2.2019. Sähköposti. Laurea-ammattikorkeakoulu.

Soikkeli, Eeva. 6.2.2019. Sähköposti. Laurea-ammattikorkeakoulu.

Liite 1. Laurea-ammattikorkeakoulun sosionomikoulutuksen moduulit

R010 Sosiaalialan asiakastyö 30 op	R0029 Sosiaalialan asiakastyön lähtökohdat 5 op	R0030 Dialogi, kohtaaminen ja ammatillinen vuorovaikutus 5 op	R0032 English in Social Services 5 op	R0031 Asiakastyön harjoittelu 15 op
R009 Palvelujärjestelmät, osallisuus ja yhteiskunnallinen muutostyö 30 op	R0207 Hyvinvointi ja osallisuus 10 op	R0018 Sosiaalialan palvelujärjestelmä ja sosiaalilainsäädäntö 10 op	R0019 Sosiaalialan vaikuttamistyö 5 op	R0017 Svenska inom socialbranschen 5 op /R0049 Suomen kieli ja viestintä
R011 Sosiaalialan työn lähestymistavat ja menetelmät 30 op	R0034 Sosiaalialan asiakastyön menetelmäosaaminen 10 op	V1415 Luovuus ja toiminnallisuus asiakastyössä 5 op	R0033 Ammatillisten työmenetelmien harjoittelu 15 op tai V1536 Ammatillisten työmenetelmien harjoittelu (lastentarhoettaaja kelpoisuus) 15 op	
R034 Asiakaslähtöisten sosiaalipalveluiden kehittäminen 30 op	R0206 Vastuullinen johtaminen työyhteisössä 5 op	R0205 Yrittäjyys 5 op	R0208 Hyvinvointipalveluiden innovatiivinen kehittäminen 5 op	V1381 Työn kehittämisen harjoittelu 15 op tai V1537 Työn kehittämisen harjoittelu (lastentarhoettaajan kelpoisuus) 15 op
R001 Kehittämisosaaaja ja työelämän uudistaja 30 op	R0180, R0181, R0182 Urasuunnittelu yht. 5 op	R0183 Projektinhallinta ja viestintä 5 op	R0184 Tutkimus ja kehittämismenetelmät 5 op	R0045 Opinnäytetyö 15 op

Kuvio 31. Laurean sosionomikoulutuksen ydinosamisen moduulit, 150 op (Laurea-ammattikorkeakoulu 2018).

R070 Lastensuojelun ja perheyön osaaminen 30 op	R0365 Lastensuojelu 10 op	R0366 Perhetyö 10 op	R0367 Lasten ja nuorten kanssa työskentely 10 op	
V107 Luovat toiminnot hyvinvointityössä 30 op	R0142 Draaman pedagogiset mahdollisuudet 10 op	R0144 Liikunnan ja tanssin pedagogiset mahdollisuudet 10 op	R0381 Kuvallisen ilmaisun terapeuttiset menetelmät 5 op	R0372 Musiikin terapeuttiset mahdollisuudet 5 op
	R0143 Kuvallisen ilmaisun pedagogiset mahdollisuudet 10 op	R0372 Musiikin pedagogiset mahdollisuudet 10 op	R0371 Liikunnan ja tanssin erityismetodit 5 op	R0373 Psyko- ja sosiodraama 5 op
R071 Kohtaamistaide 15 op	R0370 Kohtaamistaiteen perusteet 5 op	R0383 Kohtaamistaiteen ohjausosaaminen 10 op		
R005 Varhaiskasvatuksen osaaminen 30 op	R0094 Varhaiskasvatuksen pedagoginen osaaminen 10 op	R0095 Varhaiskasvatus toiminnan ohjausosaaminen 10 op	R0093 Varhaiskasvatuksen moninaisuus ja erityisyys 10 op	
R069 Aikuissoseaalityö 15 op	R0363 Aikuissoseaalityö ja sosiaaliohjaus 5 op		R0364 Kuntouttavat työmenetelmät, ohjaus ja neuvontatyö aikuissoseaalityössä 10 op	
B069 Uudistuva oikeudellinen sääntely sosiaalihuollossa 30 op	B0309 Oikeudellistuva yhteiskunta ja ihminen 10 op	B0310 Astakkaana sosiaalihuollossa 5 op	B0311 Lapsi ja perhe sosiaalihuollon asiakkaana 10 op	
			B0312 Yksityisyyden suoja sosiaalihuollossa	
G111 Monialainen asiakasosaaminen sosiaali- ja terveysalalla	G8286 Ihmisen elämänkulun vaiheet 5 op	G8287 Samanlaisia, erilaisia - monenlaisia mahdollisuuksia 5 op	B0287 Monimuotoinen perhe 5 op	R0368 Vuorovaikutuksen ja mentalisaation tukeminen 5 op
	R0369 Työvälineitä perheiden tukemiseksi sosiaali- ja terveysalalla 5 op			

Kuvio 32. Laurean sosionomikoulutuksessa tarjolla olevat täydentävät opinnot (Laurea-ammattikorkeakoulu 2018).

Liite 2. Saatekirje kyselyyn osallistuville sosionomiopiskelijoille

Hyvä Laurean sosiaalialan opiskelija,

Opiskelen Metropolia Ammattikorkeakoulussa Vanhustyön YAMK-tutkintoa ja osana opintojani teen tutkimuksellisen kehittämistyön vanhustyön vetovoimaisuudesta sosiaalialan opiskelijoiden näkökulmasta. Teen opinnäytetyöni yhteistyössä Laurea-ammattikorkeakoulun ja Vantaan kaupungin vanhusten avopalveluiden kanssa. Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää vanhustyön kiinnostavuutta ja vetovoimaisuutta sekä koulutuksen merkitystä vanhustyöhön suuntautumisessa sosiaalialan opiskelijoiden näkökulmasta. Lisäksi tarkoituksena on kyselystä saatujen tulosten perusteella ideoida ja koota yhteen toimenpiteitä, joilla vanhustyön kiinnostavuutta ja vetovoimaisuutta voitaisiin parantaa sosiaalialan opiskelijoiden keskuudessa. Ideointi toteutetaan työpajatyöskentelynä Vantaan kaupungin vanhuspalveluiden työntekijöiden kanssa. Tutkimusongelmana on vanhustyön kiinnostavuus ja vetovoimaisuustekijät sekä sosiaalialan koulutuksen merkitys vanhustyöhön suuntautumisessa sosionomiopiskelijoiden näkökulmasta.

Tutkimustuloksia voidaan käyttää sosiaalialan koulutuksen kehittämiseen vanhustyön näkökulmasta sekä lisäämään työelämän ja oppilaitoksen yhteistyötä. Lisäksi tuloksia voidaan hyödyntää vanhustyön kehittämisessä Vantaan kaupungin alueella. Valitsin aiheen tutkimuskohteekseni sen yhteiskunnallisen ajankohtaisuuden takia. Toivon, että vastaat kyselyyn, vaikkei vanhustyö olisikaan itseäsi kiinnostava ala työskennellä. Kaikkien vastaukset ovat tärkeitä.

Vastaamiseen menee noin 15 minuuttia. Tarkempi ohjeistus kyselyyn vastaamisesta löytyy lomakkeelta. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Tutkimusaineisto kerätään ainoastaan tutkimukseen, johon tämä saatekirje liittyy. Tutkimuksesta saatuja tietoja käsitellään ja säilytetään luottamuksellisesti, ja kerätyt tiedot hävitetään aineiston analysoinnin jälkeen. Yksittäistä opiskelijaa ei voida tunnistaa vastausten perusteella. Tutkimuksellisen kehittämistyön on tarkoitus valmistua joulukuuhun 2019 mennessä, jonka jälkeen se on löydettävissä Theseuksesta.

Yhteistyöstä kiittäen,

Anniina Honkonen, Vanhustyön YAMK-opiskelija, Metropolia Ammattikorkeakoulu

Liite 3. Kysely sosionomiopiskelijoille vanhustyön vetovoimaisuudesta

Kyselyn tarkoituksena on selvittää vanhustyön kiinnostavuutta ja vetovoimaisuutta sekä koulutuksen merkitystä vanhustyöhön suuntautumisessa sosiaalialan opiskelijoiden näkökulmasta. Kyselyyn vastaamiseen kuluu n. 15 minuuttia. Lue jokainen kysymys ja vastausohje tarkasti läpi. Vastaathan rehellisesti ja parhaan tietosi mukaan. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja niitä käytetään tutkimuksellisessa kehittämistyössä (YAMK-opinnäytetyössä) anonyymisti. Kaikki kerätty materiaali hävitetään kyselyn tulosten julkistamisen jälkeen.

Kysely on jaettu viiteen osioon. Ensimmäisessä osiossa kartoitetaan kokemuksiasi ja käsityksiäsi vanhuksista yleisesti. Toisessa ja kolmannessa osiossa keskitytään vanhustyön näkökulmaan. Neljäs osio käsittelee sosionomin koulutusta. Viides osio on taustatiedot. Jokaiseen kysymykseen ja osioon vastaaminen on tärkeää, sillä vaillinaiset vastaukset eivät tuota tarkkaa ja luotettavaa tulosta. Vastaathan siis kaikkiin kohtiin, kiitos.

I KOKEMUS JA KÄSITYS VANHUKSISTA

1. Onko sinulla kokemusta vanhusten parissa olemisesta?

- Valitse Kyllä
 Ei

Jos vastasit *Ei*, siirry kysymykseen nro 4.

2. Mistä kokemuksesi vanhusten parissa olemisesta on peräisin? Voit valita yhden tai useamman alla olevista vaihtoehdoista.

- työharjoittelusta
 koulun opintojaksolta / kouluprojektista
 työstä / kesätyöpaikasta
 omien isovanhempien kanssa olemisesta
 vapaaehtoistoiminnasta
 muualta

Jos vastasit muualta, kerro mistä?

3. Kuvaile, millainen kokemus vanhusten parissa oleminen on sinulle ollut?

Käsitykseni vanhuksista. Valitse alla oleviin väittämiin parhaiten omaa käsitystäsi/mielipidettäsi kuvaava vaihtoehto. Vaihtoehdot ovat: *täysin samaa mieltä, osittain samaa mieltä, siltä väliltä, osittain eri mieltä, täysin eri mieltä, en osaa sanoa.*

Käsitykseni vanhuksista.

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Siltä väliltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
4. Vanhuksilla on elämänviisautta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Vanhukset ovat elämänmyönteisiä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Vanhukset valittavat paljon.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Vanhat ihmiset muistelevat vain menneitä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Vanhakin ihminen on yksilö.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Vanhukset ovat taakka yhteiskunnalle	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Kunniotan vanhoja ihmisiä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Vanhukselle on tärkeää, että on omaisia lähellä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. Vanhukset ovat yksinäisiä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Vanhan ihmisen elämä on tylsää.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. Vanhukset kaipaavat usein juttuseuraa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Muistamattomuus on olennainen osa vanhuutta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Vanhukset ovat monisairaita.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. Vanhukset tarvitsevat paljon apua arkipäivän tomissaan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18. Vanhatkin ihmiset toteuttavat haaveitaan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
19. Vanhukset haluavat asua kotona mahdollisimman pitkään.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

II KOKEMUS JA KÄSITYS VANHUSTYÖSTÄ

Käsitykseni vanhustyöstä. Valitse alla oleviin väittämiin parhaiten omaa käsitystäsi / mielipidettäsi kuvaava vaihtoehto. Vaihtoehdot ovat: *täysin samaa mieltä, osittain samaa mieltä, siltä väliltä, osittain eri mieltä, täysin eri mieltä, en osaa sanoa.*

Vanhustyön sisältö

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Siltä väliltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
20. Vanhustyössä tuetaan vanhusten itsenäisyyttä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21. Vanhustyössä edistetään asiakkaiden hyvinvointia.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
22. Vanhustyössä hyödynnetään riittävästi teknologiaa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
23. Vanhustyö on fyysisesti raskasta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24. Vanhustyö on henkisesti raskasta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
25. Vanhustyö on pelkkää rutiinien toistoa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
26. Vanhustyössä huomioidaan asiakkaiden yksilöllisyys.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
27. Vanhustyö on sopivan haasteellista.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
28. Vanhustyö on monipuolista.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
29. Vanhustyö on ahdistavaa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
30. Vanhustyö on palkitsevaa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
31. Vanhustyössä parasta ovat asiakkaat.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Osaaminen, koulutus ja ura vanhustyössä

	Täysin sama mieltä	Osittain samaa mieltä	Siltä väliltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
32. Vanhustyö edellyttää jatkuvaa uuden oppimista.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
33. Vanhustyö on moniammatillista.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
34. Vanhustyö sopii sosionomeille.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
35. Vanhustyö on vain perushoitotyötä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
36. Vanhustyö vaatii erityisosaamista.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
37. Vanhustyössä on mahdollista edetä urallaan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
38. Kuka tahansa pärjää vanhustyössä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vanhustyö työpaikkana ja työyhteisönä

	Täysin sama mieltä	Osittain samaa mieltä	Siltä väliltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
39. Vanhustyön työntekijät ovat työhönsä kyllästyneitä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
40. Vanhustyön työyhteisöjen työilmapiiri on usein huono.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
41. Johtajuudella on suuri merkitys työn mielekkyyteen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
42. Vanhustyön työympäristöt ovat fyysisesti turvallisia.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
43. Vanhustyössä on suuri työntekijävaihtuvuus.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
44. Vanhustyö on mielestäni tärkeää työtä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vanhustyö yhteiskunnallisesta näkökulmasta

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Siltä väliltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
45. Seuraan aktiivisesti vanhustyöhön liittyvää uutisointia.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
46. Vanhustyö kiinnostaa nuoria työntekijöitä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
47. Vanhustyötä arvostetaan yhteiskunnassamme.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
48. Vanhustyöhön riittää tulevaisuudessa työntekijöitä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
49. Vanhustyön julkisuuskuva on hyvä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
50. Yhteiskunta panostaa vanhustyöhön riittävästi resursseja.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
51. Olen huolestunut vanhustyön nykytilanteesta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

III VANHUSTYÖN VETOVOIMAISUUS

Alla on vanhustyön vetovoimaisuuteen liittyviä tekijöitä.

a) Merkitse omasta mielestäsi viisi (5) vanhustyön vetovoimaisuutta eniten *lisäävää* tekijää.

b) Merkitse omasta mielestäsi viisi (5) vanhustyön vetovoimaisuutta eniten *vähentävää* tekijää.

Muihin kenttiin valitse *ei valintaa* -kohta.

Vanhustyön vetovoimaisuuteen liittyviä tekijöitä

	Liisäävä	Vähentävä	Ei valintaa
52. Asiakkaat	☐	☐	☐
53. Omaiset	☐	☐	☐
54. Työn ihmisläheisyys	☐	☐	☐
55. Työn haasteellisuus	☐	☐	☐
56. Työtehtävät	☐	☐	☐
57. Työn kuormittavuus	☐	☐	☐
58. Työn määrä	☐	☐	☐

59. Työn vastuullisuus	☐	☐	☐
60. Työtahti	☐	☐	☐
61. Työn itsenäisyys	☐	☐	☐
62. Palkka	☐	☐	☐
63. Työsuhde-edut	☐	☐	☐
64. Työhyvinvointi	☐	☐	☐
65. Työajat	☐	☐	☐
66. Työn kehittämismahdollisuudet	☐	☐	☐
67. Laatujärjestelmä	☐	☐	☐
68. Asiakaspalaute	☐	☐	☐
69. Työilmapiiri	☐	☐	☐
70. Henkilöstön määrä	☐	☐	☐
71. Fyysinen työympäristö	☐	☐	☐
72. Työkaverit	☐	☐	☐
73. Esimies / johto	☐	☐	☐
74. Rekrytointi	☐	☐	☐
75. Työsuhteen muoto	☐	☐	☐
76. Etenemismahdollisuudet	☐	☐	☐
77. Alan työtilanne	☐	☐	☐
78. Ammatilliset kehittymismahdollisuudet	☐	☐	☐
79. Koulutus (sosiaaliala)	☐	☐	☐
80. Vanhustyön yleinen arvostus	☐	☐	☐
81. Vanhustyön julkisuuskuva	☐	☐	☐
82. Vanhustyön markkinointi työpaikkana	☐	☐	☐
83. Sosionomin työnkuvan yleinen tuntemus työpaikoilla	☐	☐	☐
84. Jokin muu tekijä	☐	☐	☐

Jos vastasit jokin muu tekijä, kerro mikä?

85. Kuinka todennäköisenä pidät sitä, että työskentelet vanhustyössä viiden vuoden kuluessa? Perustele vastauksesi.

- Valitse**
- Erittäin todennäköisenä
- Todennäköisenä
- Siltä väliltä
- Epätodennäköisenä
- Erittäin epätodennäköisenä
- En osaa sanoa

Perustele vastauksesi.

IV SOSIONOMIN KOULUTUS JA VANHUSTYÖ

Osallistuminen vanhustyöhön sosiaalialan opintojen aikana. Valitse omaa tilannettasi parhaiten kuvaava vaihtoehto.

	Kyllä	En
86. Olen osallistunut sosiaalialan pakollisissa opinnoissa johonkin vanhustyön projektiin.	☐	☐
87. Olen osallistunut sosionomiopintojen aikana ulkoisesti rahoitettuun vanhustyöhön liittyvään hankkeeseen.	☐	☐
88. Olen suorittanut harjoittelun vanhustyön parissa.	☐	☐
89. Olen tehnyt / tekemässä opinnäytetyön liittyen vanhustyöhön.	☐	☐
90. Olen suorittanut / suorittamassa parhaillaan vanhustyöhön liittyviä täydentäviä opintoja.	☐	☐

91. Jos vastasit johonkin edellisiin kohtiin (86-90) kyllä, kerro mikä sai sinut lähtemään mukaan vanhustyöhön.

Sosionomin koulutus Laureassa. Valitse alla oleviin väittämiin parhaiten omaa mielipidettäsi kuvaava vaihtoehto. Vaihtoehdot ovat: *täysin samaa mieltä, osittain samaa mieltä, siltä väliltä, osittain eri mieltä, täysin eri mieltä, en osaa sanoa.*

Sosionomikoulutus - yleisesti

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Siltä väliltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
92. Sosiaalialan eri asiakasryhmät tuodaan kattavasti esille teoriaopinnoissa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
93. Sosiaalialan eri asiakasryhmät tuodaan kattavasti esille projektitarjonnassa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
94. Lehtorit kannustavat tutustumaan sosiaalialan eri asiakasryhmiin opintojen aikana.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
95. Haluaisin saada nykyistä kattavamman kuvan sosionomin työstä opintojen alussa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
96. Mielestäni työelämän monipuolinen esillä olo opinnoissa on tärkeää.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Sosionomikoulutus - pakolliset opinnot

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Siltä väliltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
97. Olen saanut riittävästi teoriatietoa vanhustyöstä pakollisissa opinnoissa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
98. Olen saanut riittävästi käytännön asiakastyön kokemusta vanhustyöstä pakollisissa opinnoissa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
99. Pakollisten opintojen vanhustyön projektit ovat olleet mielenkiintoisia.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
100. Pakollisissa opinnoissa muodostuu laaja kuva vanhustyöstä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
101. Mielestäni vanhustyö on liikaa esillä pakollisissa opinnoissa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
102. Pakolliset opinnot ovat muuttaneet käsitystäni vanhustyöstä positiivisempaan suuntaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Sosionomikoulutus - työharjoittelut ja opinnäytetyö

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Siltä väliltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
103. Minua kiinnostaisi harjoittelu vanhustyön parissa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
104. Vanhustyön harjoittelupaikkoja ei mainosteta opiskelijoille tarpeeksi.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
105. Minua kiinnostaisi opinnäytetyön tekeminen vanhustyöstä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
106. Vanhustyöhön liittyvät opinnäytetyöaiheet ovat olleet mielenkiintoisia.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Sosionomikoulutus - täydentävät opinnot

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Siltä väliltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
107. Minua kiinnostaisi vanhustyön täydentävät opinnot.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
108. Mielestäni vanhustyön täydentäviä opintoja on tarjolla Laureassa liian vähän.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
109. Olen saanut riittävästi teoretietoa vanhustyöstä täydentävien opintojen kautta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
110. Olen saanut riittävästi käytännön asiakastyön kokemusta vanhustyöstä täydentävien opintojen kautta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
111. Täydentävät opinnot ovat muuttaneet käsitystäni vanhustyöstä positiivisempaan suuntaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Sosionomikoulutus - vanhustyö yleisesti

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Siltä vä- liltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
112. Mielestäni sosiaalialan lehtoreiden tietämys vanhustyöstä on laaja.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
113. Haluaisin lisää tietoa sosionomien työstä vanhus- ten parissa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
114. Sosionomikoulutus antaa mielestäni hyvät valmiu- det vanhustyöhön.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
115. Sosionomeilla on paljon annettavaa vanhustyölle.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
116. Haluaisin monialaisia (esim. sosionomit ja sairaan- hoitajat) opintopaksoja liit- tyen vanhustyöhön.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
117. Mielestäni vanhustyötä ei ole painotettu tarpeeksi sosiaalialan opinnoissa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
118. Mielestäni sosiaalialan koulutusta tulisi kehittää vanhustyön osalta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
119. Asenteeni vanhustyötä kohtaan on muuttunut sosio- nomiopintojen aikana myön- teisemmäksi.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
120. Haluan saada lisää osaamista vanhustyöhön liittyen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

121. Millaiset opiskelutavat motivoivat sinua parhaiten? Valitse kolme (3) sinua eniten motivoivaa tapaa.

- Blogikirjoitus, videon teko tms. valitusta aiheesta
- Essee, kirjallisuuskatsaus tai muu kirjallinen työ
- Kirjallinen tentti
- Lehtorin pitämä luento
- Ryhmätyöt
- Suullinen tentti
- Toiminnallinen projektityö työelämän kanssa
- Tutkimuksen tekeminen
- Työharjoittelu
- Työpaja, workshop tms.
- Ulkopuolisen luennoitsijan pitämä luento
- Valmistuneen sosionomin esitys omasta työkuvastaan
- Verkkokurssi
- Yksilötyöskentely
- Muu

Jos vastasit muu, kerro mikä?

V TAUSTATIEDOT

122. Sukupuolesi?

- Mies
- Valitse** Nainen
- Muu

123. Ikäsi?

124. Meneillään oleva opiskeluvuotesi sosionomikoulutuksessa?

- 1. vuosi
- Valitse** 2. vuosi
- 3. vuosi
- 4. vuosi tai enemmän

125. Opiskelumuoto?

- Päiväopinnot
Valitse Monimuoto-opinnot
 Avoin AMK

126. Onko sinulla aiempaa ammattia?

- Kyllä
Valitse Ei

Jos vastasit kyllä, kerro mikä ammatti / mitkä ammatit?

127. Minkä asiakasryhmän parissa sinua kiinnostaa työskennellä valmistuttuasi?

128. Vapaa sana / palautetta kyselystä.

Lämmin kiitos vastauksistasi!

Liite 4. Tiedote työpajasta Vantaan vanhustalveluiden työntekijöille

Hyvä Vantaan vanhustalveluiden työntekijä,

Opiskelen Metropolia Ammattikorkeakoulussa Vanhustyön YAMK-tutkintoa ja osana opintojani teen tutkimuksellisen kehittämistyön vanhustyön vetovoimaisuudesta sosiaalialan opiskelijoiden näkökulmasta. Teen opinnäytetyöni yhteistyössä Laurea-ammattikorkeakoulun ja Vantaan kaupungin vanhusten avopalveluiden kanssa. Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää vanhustyön kiinnostavuutta ja vetovoimaisuutta sekä koulutuksen merkitystä vanhustyöhön suuntautumisessa sosiaalialan opiskelijoiden näkökulmasta. Kartoitus toteutettiin Laurea-ammattikorkeakoulun Tikkurilan kampuksen sosiaalialan opiskelijoille keväällä 2019. Opinnäytetyön tarkoituksena on lisäksi kyselystä saattujen tulosten perusteella ideoida ja koota yhteen toimenpiteitä, joilla vanhustyön kiinnostavuutta ja vetovoimaisuutta voitaisiin parantaa sosiaalialan opiskelijoiden keskuudessa. Ideointi toteutetaan työpajatyöskentelynä Teidän, Vantaan kaupungin vanhusten avopalveluiden työntekijöiden kanssa.

Tavoitteena on, että tämän opinnäytetyöni lopputuloksena syntyy lista toimenpide-ehdotuksista, joilla kehitetään vanhustyön näkyvyyttä sosiaalialan koulutuksessa ja siten lisään opiskelijoiden tietämystä ja kiinnostusta vanhustyötä kohtaan. Tutkimuksellisen kehittämistyön on tarkoitus valmistua joulukuuhun 2019 mennessä, jonka jälkeen se on löydettävissä Theseuksesta.

Ideointityöpaja toteutetaan Laurea Tikkurilan kampuksella. Työpajan kesto on noin kaksi ja puoli tuntia. Työpajan sisältö on kaksivaiheinen. Ensin esitellään opiskelijoille teetetyn kyselyn tulokset ja sen jälkeen aloitetaan yhteinen ideointityöskentely työpajan vetäjän johdolla. Työpaja dokumentoidaan ja tehdyt materiaalit siirretään sähköiseen muotoon niin, että ideoiden jatkojalostusta ja palvelumuotoiluprosessin etenemistä on mahdollista jatkaa tutkimuksellisen kehittämistyön valmistumisen jälkeen. Työpajan tulokset jaetaan työpajaan osallistuneille vanhustyön organisaation jäsenille sekä Laurean sosiaalialan koulutuksesta vastaaville. Yksittäistä työpajaan osallistunutta henkilöä ei voida tunnistaa työpajan dokumentoinnin kautta. Kiitos osallistumisestasi jo etukäteen.

Yhteistyöstä kiittäen, Anniina Honkonen, Vanhustyön YAMK-opiskelija, Metropolia Ammattikorkeakoulu

Liite 5. Suostumuslomake työpajaan osallistumisesta

SUOSTUMUS TYÖPAJAAN OSALLISTUMISESTA

Vanhustyön vetovoimaisuus sosiaalialan opiskelijoiden näkökulmasta

Tutkimuksellinen kehittämistyö, Anniina Honkonen

Metropolia Ammattikorkeakoulu ja Vantaan kaupunki

Minua on pyydetty osallistumaan yllämainittuun Vantaan kaupungin vanhuspalveluiden työntekijöille järjestettävään työpajaan. Työpajan tarkoituksena on ideoida keinoja, joilla vanhustyötä voitaisiin tuoda näkyvämmäksi ja kiinnostavammaksi Laurea-ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelmassa.

Olen lukenut ja ymmärtänyt saamani kirjallisen tiedotteen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksellisesta kehittämistyöstä sekä toteutettavasta työpajasta ja sen yhteydessä suoritettavasta tietojen keräämisestä, käsittelystä ja luovuttamisesta. Tiedotteen sisältö on kerrottu minulle myös suullisesti, minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimuksellista kehittämistyötä ja työpajaa koskeviin kysymyksiini.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista. Tiedän, että tietojani käsitellään luottamuksellisesti eikä niitä luovuteta sivullisille. Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän tutkimukselliseen kehittämistyöhön ja suostun vapaaehtoisesti mukaan järjestettävään työpajaan.

Päivämäärä ja paikka

Allekirjoitus ja nimen selvennys

Liite 6. Ideointityöpajan Brainwriting-osion kysymykset ja esiin nousseet teemat

Teemakysymys	Tiivistetyt ilmaukset	Teemat	Yhdistetyt teemat
Miten vanhustyö voi näkyä opiskelijoille opintojen alussa?	▪ opintojen alussa tehtäväsianto ▪ opintojaksoyhteistyö ▪ mielenkiintoinen projekti/ryhmätyö vanhustyöhön liittyen ja pienryhmät esittelevät projektit muille ▪ helposti toteutettavia projekteja ▪ tilaisuus, johon kutsuttaisiin vetovoimaisista paikoista vanhustyöntekijöitä ▪ puheeksi ottaminen ▪ innostuneita työntekijöitä kertomaan arjestaan ▪ sosiaalisen median seuraaminen ▪ vanhustyön esittelijä ▪ työntekijä kertomaan sosionomin mahdollisuuksista vanhustyössä ▪ opintojaksotarjontaan monialaista tarjontaa	▪ Opiskelijoiden omat konkreettiset projektit ▪ Vanhustyön ammattilaisten vierailut/kertomukset/tieto työstä ▪ Monialainen opintojaksotarjonta	▪ Konkreettiset ja työelämään sidotut aiheet, projekti-ideat ym. toimintatavat ▪ Sosionomin työnkuvan selkiyttäminen ▪ Tiivis yhteistyö ja nimetyt yhteyshenkilöt
Miten vanhustyö voisi olla esillä työelämälähtöisissä projekteissa?	▪ konkreettisia projektiaiheita eri opintojaksoille ▪ työpaikan tarpeista lähtevät projektit ▪ aiempien projektien hyödyntämisen esiin tuominen ▪ ”hyvän elämän valmentajat” vanhustyöhön ▪ opiskelijat mukaan kehittämään toimintaa ammattilaisten kanssa ▪ projektien käynnistys työelämäedustajan kanssa ▪ sektorirajat ylittävää ▪ yritys yhteistyö ▪ selkeät kehittämisaiheet ▪ opintojakson projektityökentelyssä kaikki opiskelijat vanhustyön projekteissa	▪ Konkreettiset aiheet, työelämään sidottuja ja sieltä lähteneitä ideoita ▪ Erilaiset yhteistyökuviot, tiivis yhteistyö ▪ Toteutusmuoto: kaikki opiskelijat vanhustyössä	▪ Houkutteleva, onnistunut ja monipuolinen markkinointi ja viestintä ▪ Nykyisten käytäntöjen muuttaminen ja kehittäminen ▪ Opiskelijan oma vastuu tekemisestään yms.
Miten opiskelijat saadaan kiinnostumaan vanhustyön työharjoittelusta?	▪ jalkautuminen Laureaan kertomaan eri yksiköistä ▪ sosiaalinen media ▪ tarvitaan etukäteen tietoa harjoittelumahdollisuuksista sosionomin työnkuvasta katsottuna ▪ yhteyshenkilö ”välittäjänä” ▪ harjoittelut muualla kuin ”vuodeosastolla”	▪ Tiedon lisääminen, kuvan kiristäminen, yhteyshenkilöt ▪ Positiivisten kokemusten varmistaminen / ohjaus ja perehdy-	

	▪ kirkastaa kuvaa siitä, mitä kaikkea vanhustyö on ▪ kansainväliset harjoittelut ulkomailla ▪ hyvä ohjaus / perehdytys ▪ hyvät kokemukset ▪ ”puskaradion” voiman ymmärtäminen ▪ harjoittelun ohjaus toimivaksi ▪ oikeat henkilöt ohjaamassa innostavalla työotteella ▪ työharjoittelun jakaminen osiin ▪ mahdollisuus tuoda omaa osaamistaan/asiiantuntijuuttaan harjoitteluun	tys toimivaksi oikeiden henkilöiden tekemänä ▪ Harjoittelun käytännöt + opiskelijan oman aieman osaamisen hyödyntäminen	
Millaisia vanhuksien työnsä aiheita voitaisiin tarjota opinnäytetyön tekijöille?	▪ uusien palvelujen/toimintamuotojen vaikutusten selvittäminen ▪ toiminnallisia, konkreettisia aiheita ▪ asumiseen, yksinäisyyden vähentämiseen ja palveluiden kehittämiseen ym. liittyviä konkreettisia aiheita ▪ vanhukset & päihteet ▪ maahanmuuttajavanhukset ▪ yhteiskunnan muutokset vs. ikääntyneiden tarpeet; uudet tehtäväkuvat ▪ miltä vanhustyö näyttää tulevaisuudessa? ▪ yhteiskunnalliset vanhuksien kysymykset ▪ ideoita ”Viksusta”/vanhuspoliittisesta ohjelmasta ▪ vanhuskuvan kirkastaminen ▪ hyvinvointiin liittyvät aiheet ▪ asiakaskokemusten selvittäminen ▪ mitä vanhukset kaipaavat elämäänsä, mikä olisi olennaista hyvinvoinnin näkökulmasta? ▪ aiheiden hyvä esittely	▪ Toiminnalliset, konkreettiset ideat ▪ Tulevaisuusnäkökulma ▪ Yhteiskunnalliset teemat ▪ Asiakasnäkökulma ▪ Aiheiden esittelytapa	
Millaisia vapaasti valittavia (syventäviä/täydentäviä) opinnoita vanhuksien työstä voisi olla tarjolla?	▪ erilaisten toimintojen toteuttamista ▪ luovat menetelmät ▪ kehittämisprosessit työelämän kanssa ▪ toiminnallinen, konkreettinen sisältö opinnoissa ▪ monipuolinen työelämäyhteistyö opintojaksoilla ▪ opintopisteiden kertyminen kesätöistä	▪ Konkreettisia, toiminnallisia projekteja ▪ Nykyisen tarjonnan kehittäminen ▪ Teoria ja tieto ▪ Linkitys sosionomin työnkuvan kirkastamiseen	

	▪ jalkautuvan toiminnan projekti ▪ riksapyöräkuskina toimiminen, muu vapaaehtoistyö ▪ nykyisen tarjonnan markkinointi ja kehittäminen ▪ miten vanhuus ja vanheneminen on muuttunut vuosikymmenien aikana? ▪ muistiosaaminen ▪ uusien palvelumuotojen kehittäminen ▪ suora yhteys sosionomin työtehtäviin		
Mitä keinoja olisi saada opiskelijoita rekrytoida kesätöihin vanhustyöhön?	▪ eri organisaatioista ja työpaikoista selkeät tehtävänkuvaukset ▪ esittelyt työtehtävistä ▪ esittely paperilla tai työntekijä paikan päällä ▪ työnantajat enemmän "främille" ▪ opiskelijoiden kohtaaminen ja ohjaus laadukkaasti ▪ yhteyshenkilö ja jatkuva yhteydenpito ▪ sosiaalinen media ▪ innostava mainostus, mielenkiinnon herättäminen ▪ eteneminen työuralla –tieto ▪ palkkiot / työsuhte-edut esille ▪ palkka ja työajat kuntoon ▪ projektiopintojen suoritus kesätöissä ▪ keikkatöiden tarjoaminen ▪ lisää mahdollisuuksia monipuolisiin työpaikkoihin ▪ opiskelijan oma-aloitteisuus	▪ Selkeät, houkuttelevat tehtävänkuvat ▪ Face-to-face kohtaaminen, some, markkinointi, yhteyshenkilöt ▪ Infoa ja parannuksia työhön liittyviin asioihin ▪ Keikkatyöt, projektiopinnot ▪ Opiskelijan oma-aloitteisuus	
Millaista osaamista opiskelijoilla tulisi olla työelämän näkökulmasta?	▪ uskallus kysyä perehdytyksessä ▪ aito kiinnostus ja halu oppia ▪ tietoa tulevasta työpaikasta ▪ halu oppimiseen ja kehittymiseen ▪ aito kiinnostus ja ennakkoluulottomuus ▪ vastuunotto omasta perehtymisestä kysymällä ▪ asenne ▪ halu oppia lisää ▪ työelämän pelisäännöt ▪ työlainsäädäntö ja työelämän pelisäännöt ▪ kyky vuorovaikutukseen ja kohtaamiseen	▪ Rohkeus, halu oppia ja kehittyä, asenne, vastuu omasta perehdytyksestä ▪ Työelämätaidot, yhteistyötaidot, työelämän pelisäännöt ▪ Oman osaamisen hahmotus ▪ Lääkehoito	

	▪ taito selviytyä muuttuvista tilanteista ▪ yhteistyötaidot ▪ perustyöelämätaidot ▪ opinnoista perustiedot, valmistumisen jälkeen alkaa erikoistuminen ▪ sosionomin tehtäväkuva selväksi ja osaamisen hahmotus ▪ riittävät lääkehoidon tiedot ja taidot		
Millaisia resursseja on käytettävissä organisaatioiden väliseen yhteistyöhön liittyen?	▪ nimetyt yhteyshenkilöt koordinoimaan toimintaa ▪ innostuneet ihmiset yhdyshenkilöiksi ▪ opiskelijavastaavat nimetty yksiköissä ▪ viestintä ja vastuuhenkilöt ▪ organisaatiomuutoksista tiedottaminen ▪ substanssiosaamista, tietoa, taitoa ja kokemuksia jaettavaksi ▪ työntekijöiden vierailut koulussa ▪ työntekijät kertomaan omista työllistymisenpoluisistaan ▪ eri ammattilaisten vierailut oppilaitokseen ▪ yhteinen viestintä ▪ mainosvideot ▪ urapolkutarinat ▪ viestintä ja sosiaalinen media ▪ kiinnostus ja halu opiskelijayhteistyöhön ▪ yhteistyöhalu opinnäytetöihin liittyen ▪ projektiopintoressit ▪ Laurean yleinen kehittämisresurssi tai erillinen kehittämisresurssi ▪ opintojaksoressit ▪ nyt huonot resurssit ja johtaminen	▪ Nimetyt yhteyshenkilöt molemmissa organisaatioissa ▪ Työelämän tarinoiden jakaminen opiskelijoille sosionomin työnkuvan selkiyttämiseksi ▪ Konkreettiset toimintamuodot ▪ Halu ja kiinnostus yhteistyöhön vs. resurssit ja johtaminen	